

Tuuli Varhelahti

”KYLLÄ SIITÄ TULI ARVOSTETTU OLO”

ISIEN KOKEMUKSIA ISÄRYHMÄN
VAIKUTTAVUUDESTA

Yhteiskuntatieteiden
tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2022

TIIVISTELMÄ

Tuuli Varhelahti: "Kyllä siitä tuli arvostettu olo" - Isien kokemuksia isäryhmän vaikuttavuudesta
Pro gradu –tutkielma
Tampereen yliopisto
Sosiaalityön maisteriohjelma
Lokakuu 2022

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella lastensuojelun avohuollon isäryhmään osallistuneiden isien kokemuksia isäryhmän vaikutuksista heidän isyyteensä ja perheensä kokonaistilanteeseen. Tutkielma on toteutettu laadullisin tutkimusmenetelmin ja tutkielman aineisto on kerätty puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla. Haastattelut tehtiin kuudelle lastensuojelun avohuollon asiakaisille, jotka olivat osallistuneet lastensuojelun avohuollon järjestämään isäryhmään vuosina 2020 tai 2021. Tutkimuksen analyysimenetelmänä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Lisäksi aineiston analysoinnissa on hyödynnetty sisällönanalyysin tulosten vihjaamia teoreettisia käsitteitä, jolloin analyysi on saanut myös diskursiivisia piirteitä.

Tutkielman taustoitus rakentuu isyyden määrittelyn, isien kohtaamisen sosiaalipalveluissa, kriittisen miestutkimuksen sekä mieserityisyyden ja sukupuolisensitiivisyyden tarkastelun ympärille. Lisäksi tarkastelen tutkielmassani vertaisuuden ja vertaistuen käsitteitä ja vaikuttavuuden tutkimista kokemuksellisen vaikuttavuuden näkökulmasta. Tutkielman analyysiluvussa hyödynnän lisäksi tunnustussuhdeteoriaa sekä aiempia tutkimuksia sosiaalisesta tuesta ja vertaisryhmätoiminnan hyödyntämisestä sosiaalipalveluissa tulosten käsitteellisemmän tulkitsemisen tukena.

Tutkielmani taustalla on suomalainen keskisuuri kunta, jonka lastensuojelun avohuollossa on kehitetty isien kanssa tehtävää työtä järjestämällä lastensuojelun asiakaisille suljettuja vertaistukiryhmiä. Tutkielmani tulokset osoittivat, että isät olivat erittäin tyytyväisiä isäryhmästä saamaansa tukeen sekä kokivat hyötyneensä siitä. Ryhmään osallistuneet isät kokivat tulleen isäryhmän myötä tunnustetuiksi ja arvostetuiksi isinä ja kokivat isäryhmän myötä järjestelmän arvostavan heitä tasavertaisina vanhempina. Isien kokemukset isäryhmästä peilautuivat heidän aiempiin huonoihin kokemuksiinsa isien kohtaamisesta sosiaalipalveluissa. Isät kuvasivat saaneensa isäryhmästä myös sosiaalista tukea, joka tässä tutkielmassa jakautui erikseen emotionaaliseen ja informatiiviseen tukeen. Isät kertoivat lisäksi kokeneensa isäryhmässä vertaisuutta sekä suhteessa toisiin isiin, että ryhmän miespuolisiin vetäjiin. Lisäksi isät kokivat isäryhmän lisänneen heidän sosiaalisia suhteitaan uusien ystävien muodossa. Isäryhmästä saamansa tunnustuksen, emotionaalisen- ja informatiivisen tuen sekä vertaisuuden avulla isät kokivat pystyneensä muuttamaan omaa ajatusmaailmaansa sekä muuttamaan toimintatapojaan. Isät kokivat saaneensa isäryhmän avulla lisää jaksamista ja toiveikkuutta haastavissa elämäntilanteissa sekä heidän sosiaaliset suhteensa lisääntyivät. Useimmat isät kuvasivat isäryhmän olleen ensimmäinen kerta, kun sosiaalipalveluissa tuettiin heidän isyyttään. Tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta, että isät kokivat hyötyneensä isäryhmästä ja sen nähtiin vaikuttaneen heidän isyyteensä sekä perheensä kokonaistilanteeseen monin tavoin.

Asiasanat: isyys, isäryhmä, vertaisuus, lastensuojelu, kokemuksellinen vaikuttavuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla

ABSTRACT

Tuuli Varhelahti: "It did make me feel valued" – Fathers' experiences of the impacts of a group for fathers

Master's thesis

Tampere University

Master's Degree Programme in Social Work

October 2022

The purpose of this study is to examine the experiences of fathers who participated in a group for fathers organised by open child welfare services on the impacts of the group activity on their fatherhood and their family's overall situation. The study was carried out using qualitative research methods and research data were collected using the semi-structured theme interview approach. Interviews were conducted on six fathers who were clients of open child welfare services and had participated in a group for fathers organised by the open child welfare services in 2020 and 2021. The data-driven content analysis method was used to analyse the data. The data analysis also utilised the theoretical concepts that emerged from the results of the content analysis, resulting in discursive features in this study.

The research background comprises definitions of fatherhood, encountering fathers in social services, critical studies on men and male-specific and gender-sensitive examination. The study also investigates the concepts of peer belonging and peer support and the examination of impacts from the perspective of experiential impacts. The analysis section of this study also utilises the theory of recognition and previous studies on social support as well as the utilisation of peer group activities in social services to support the more conceptual interpretation of the results.

The background for this study is a medium-sized municipality in Finland in which open child welfare services have developed work with fathers carried out in closed peer support groups for the father-clients of child welfare services. The results of my study show that the fathers were highly satisfied with the support they received from the group and felt that the activity had been beneficial. The fathers participating in the group found that the group for fathers had made them feel recognised and appreciated as fathers and felt valued as equal parents by the system as a result of the group. The fathers' experiences in the group were reflected on their prior, negative experiences of the way fathers are encountered in social services. The fathers also described that the group had provided them with social support, which was divided into emotional and informative support in the present study. The fathers also reported that they had felt a sense of peer belonging both in relation to the other fathers as well as the male facilitators of the group. The fathers also felt that the group had increased their social relationships through new friendships. The recognition, emotional and informative support and peer relationships provided by the group made the fathers feel capable of changing their thinking patterns and actions. The fathers found that the group had increased their coping and feelings of hope during difficult life situations and enhanced their social relationships. Most of the fathers described that the group activity had been the first time their fatherhood was supported in social services. Based on the results of this study, it can be concluded that the fathers felt that they benefited from the group and considered it to affect their fatherhood and their family's overall situation in multiple ways.

Keywords: fatherhood, group for fathers, peer belonging, child protection, experiential impacts

The originality of this publication has been verified using the Turnitin OriginalityCheck software.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 ISYYDEN ÄÄRELLÄ.....	7
2.1 Isyyden määrittely.....	7
2.2 Kriittinen miestutkimus.....	9
2.3 Isät sosiaalipalvelujen asiakkaina.....	12
2.4 Sukupuolisensitiivisyys ja mieserityinen työote.....	15
3. VERTAISTUKI SOSIAALIPALVELUISSA	18
3.1. Vertaisuus ja vertaistuki.....	18
3.2 Vertaistukiryhmät	19
4 VAIKUTTAVUUS	22
4.1 Vaikuttavuuden tutkiminen sosiaalityössä	22
4.2 Kokemuksellinen näkökulma vaikuttavuuden tutkimiseen	23
5 TUTKIMUSASETELMA.....	26
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys	26
5.2 Aineistonkeruumenetelmä ja aineiston keruu.....	26
5.2.1 Isien haastattelut.....	27
5.2.2 Lastensuojelun avohuollon isäryhmä	28
5.3 Aineiston analysointi.....	30
5.4 Tutkimuseettiset kysymykset.....	31
6 ISÄRYHMÄSTÄ SAADUT HYÖDYT ISIEN KOKEMANA: TUNNUSTUS, TUKI JA VERTAISUUS. 33	
6.1 Ryhmästä saatu tunnustus.....	36
6.1.1. Kokemus arvostuksesta	38
6.1.2 Isyyden tunnustus järjestelmätasolla	42
6.2. Ryhmästä saatu tuki.....	47
6.2.1 Emotionaalinen tuki.....	48
6.2.2 Informatiivinen tuki	51
6.3 Ryhmässä koettu vertaisuus	58
6.3.1. Ammattilaisen ohjaama vertaisryhmä.....	58
6.3.2. Keskinäinen vertaisuus	61
6.3.3. Ystäviä isäryhmästä	66
7 ISÄRYHMÄSTÄ SAADUN TUNNUSTUKSEN, TUEN JA VERTAISUUDEN VAIKUTUKSET ISYYTEEN JA PERHEEN KOKONAISTILANTEESEEN.....	68
8 POHDINTA.....	75
LÄHTEET	78
LIITTEET	83

Liite 1: Teemahaastattelun runko	83
Liite 2: Tiedote tutkimuksesta.....	85
Liite 3: Suostumus tutkimukseen	87
TAULUKOT.....	88
Taulukko 1: Esimerkki aineiston analyysistä	88

1 JOHDANTO

Osallistuvalla isyydellä on tutkitusti todettu olevan merkittävä rooli lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle. Lisäksi osallistuvalla isyydellä on todettu olevan huomattavia positiivisia vaikutuksia isän omalle hyvinvoinnille, äidin hyvinvoinnille sekä vanhempien parisuhteelle. (Katajisto ym. 2020, 17; Brandon ym. 2019, 448). Isyyteen on kiinnitetty viime vuosikymmeninä kasvavassa määrin huomiota, ja lapsiperheiden sosiaalipalveluissa pyritään työskentelemään koko perheen kanssa. Tästä huolimatta tutkimukset osoittavat sosiaalipalvelujen edelleen epäonnistuvan isien osallistamisessa sekä vaikuttavassa isätyössä. (Katajisto 2020, 30–44; Philip ym. 2019, 2288.) Isät kokevat olevansa sivustaseuraajia lastensa asioita käsiteltäessä sekä toivovat sosiaalipalveluja, jotka ottaisivat isät paremmin huomioon (Katajisto ym. 2020, 30–44).

Tutkimukset liittyen isien kohtaamiseen sosiaalipalveluissa kritisoivat laajasti sosiaalipalvelujen epätasa-arvoista työskentelyä vanhempien kanssa. Tutkimukset väittävät järjestelmällä olevan taipumus asettaa äidit etusijalle sekä nähdä isä-lapsi -suhde toissijaisena. Tutkijat edellyttävät työntekijöiden kouluttamista, sukupuolisensitiivistä työtettä, organisaatioiden rakenteisiin puuttumista sekä kulttuurin muuttamista sosiaalipalveluissa. Isien sitouttamisen sosiaalipalveluihin sekä lastensa elämään tulisikin tutkimusten mukaan nähdä arkipäivänä lastensuojelutyössä. (Brandon ym. 2019, 459; Baum 2017, 426.)

Isien kokemukset sosiaalipalveluista on ollut pitkään toissijainen aihe tutkimuksissa, ja isyyteen liittyvää tutkimusta on tehty lähinnä sosiaalisten ongelmien näkökulmasta. Viime vuosina ymmärrys isien osallistamisesta sekä isätyön välttämättömyydestä on kuitenkin lisääntynyt, ja myös tutkimuksia isien kokemuksista sosiaalipalveluissa kohtaamistaan haasteista on alettu tehdä lisääntyvässä määrin. (Baum 2017, 421–425). Arvioitaessa palvelujen vaikuttavuutta vanhempien näkökulmasta on todettu isien ja äitien kokemusten eroavan toisistaan merkittävästi. Tästä syystä palveluja arvioitaessa tutkimustulokset tulisikin aina arvioida erikseen äitien ja isien osalta (Scott & Archibald 2021, 269–272; Fisher ym. 2018, 311).

Tämän tutkielman taustalla on suomalainen keskisuuri kunta, jossa lastensuojelun avohuollon työskentelyssä on pyritty vastaamaan haasteeseen isien paremmasta kohtaamisesta ja vaikuttavasta työstä sosiaalipalveluissa järjestämällä lastensuojelun asiakaisille vertaistukiryhmiä. Ryhmät järjestettiin syksyllä 2020 ja syksyllä 2021. Isäryhmän tarkoituksena oli voimaannuttaa ja

osallistaa isiä vertaisryhmän avulla. Tutkielmani tarkoituksena on selvittää, kuinka isät kokivat isäryhmän vaikuttaneen heidän isyyteensä sekä heidän perheensä kokonaistilanteeseen. Tutkimusaineisto koostuu kuuden isäryhmään osallistuneen isän yksilöhaastattelusta.

Tutkielmani analysointimenetelmänä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Lisäksi hyödynnän aineiston analysoinnissa sisällönanalyysin tulosten vihjaamia teoreettisia käsitteitä, jolloin analyysi on saanut myös diskursiivisia piirteitä. Tämän tutkielmani alun käsiteosiossa käsittelen isyyttä niin käsitteenä kuin tutkimusten valossa. Lisäksi käsittelen vertaisuutta sekä vaikuttavuutta sen kokemuksellisesta näkökulmasta. Tutkielmani tulosluvun analyysissa käytän lisäksi tunnustussuhdeteoriaa sekä aiempia tutkimuksia sosiaalisesta tuesta ja vertaisryhmätoiminnan hyödyntämisestä sosiaalipalveluissa tulosten käsitteellisemmän tulkitsemisen tukena.

Lastensuojelun järjestämistä vertaistukiryhmistä on tehty tutkimusta hyvin niukasti, eikä tutkimuksia lastensuojelun vertaistukiryhmistä isien näkökulmasta ole aiemmin tehty lainkaan. Vastaamalla tähän puutteeseen tutkielmani nostaa esiin isien ääntä ja kokemuksia sosiaalipalveluista sekä Suomessa tehtyä lastensuojelutyötä isien parissa.

2 ISYYDEN ÄÄRELLÄ

2.1 Isyyden määrittelyä

Isyyden määrittely ei ole yksinkertaista, sillä erilaisia isyyksiä ja tapoja olla isä on paljon. Lisäksi vanhemmuuden roolit ovat muuttuneet perusteellisesti viimeisten vuosikymmenien aikana. Edelleen vanhemmuus kuitenkin liitetään usein äitiyteen isyyden näyttäytyessä pirstaleisempänä kokonaisuutena. Isyys nähdään monimutkaisena ja monimuotoisena sen ollessa sidoksissa oikeudellisiin, kulttuurisiin ja poliittisiin konteksteihin. Isyyden monitahoisuuden katsotaan haastavan isyyden kokonaisvaltaista määrittelyä. (Gřundělová & Stankov 2018, 1913–1931.)

Jouko Huttunen (2001) on jakanut isyyden neljan kategoriaan: biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. Yleisesti tiedetan, että lapsella voi siis olla myos useampi kuin yksi isä. Huttusen mukaan naista biologinen isä on ainut, joka selvästi henkiloityy vain yhteen ihmiseen. Biologinen isä on siis yksinkertaisuudessaan isä, jonka siittiöistä lapsi on saanut alkunsa. Juridisella isällä tarkoitetaan henkilöä, jolla on lapsen nahden yhteiskunnan asettamia oikeuksia ja velvollisuuksia. Juridiseksi isäksi voi tulla joko isyyden tunnustamisen, avioliiton isyysolettaman tai adoption kautta. Juridinen isyys sislt myos elatusvelvollisuuteen ja huoltajuuteen liittyviä kysymyksiä. (Huttunen 2001, 60–62.)

Sosiaalinen isä on henkilö, jota pidetan lapsen isänä. Hän ei välttämättä ole lapsen biologinen tai juridinenkaan isä. Sosiaalinen isä saattaa asua lapsen kanssa tai ainakin jossakin marin jakaa arkensa hänen kanssaan sekä antaa lapselle hoivaa ja huolenpitoa. Psykologinen isyys taas marittyy kiintymyssuhteen perusteella. Psykologinen isä on siis lähtökohtaisesti se henkilö, jota lapsi pitää isnn. Psykologisessa isyydessä merkittävää on isän ja lapsen välinen kiintymyssuhde ja tässä suhteessa koettu molemminpuolinen ilo. (Huttunen 2001, 62–65.)

Isyyslaissa (13.1.2015/11) isyyden marittelyn lähtökohtana on sosiaalinen vanhemmuus. Laki lähtee isyysolettamasta. Isyysolettama tarkoittaa sitä, että aviomiehen oletetaan olevan lapsen biologinen isä. Isyyslain 2 § 2 momentin mukaan aviomies on isä myos siinä tilanteessa, että aviomies olisi kuollut ennen lapsen syntymää. Isyyslain 2 § 2 momentin mukaan biologialle ei anneta merkitystä siinä kohtaa, jos aviomies kuolee raskausaikana ja lapsen äiti menee ennen lapsen syntymää uudelleen naimisiin. Siinä tapauksessa uusi aviomies on lapsen isä, vaikka olisi

todennäköistä, että menehtynyt aviomies olisi lapsen biologinen isä. Tässä kohtaa avioparin perhesuhteen katsotaan olevan biologiaa tärkeämpi. Jos lapsen vanhemmat eivät ole naimisissa, isyys vahvistetaan Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä. Tällöin lapsen isyys määrittyy biologisen isyyden kautta ja isä on henkilö, joka on joko siittänyt lapsen, tai henkilö, jonka siittiöitä on käytetty äidin hedelmöittämiseen muulla tavalla. Kuitenkin isyys perustuu jälkimmäisessä tapauksessa myös vapaaehtoisuuteen. Jos hoitoa on annettu naiselle yksin ja lapsi on syntynyt hedelmöityshoitojen avulla, voidaan isyys vahvistaa vain isän suostumuksella. (Isyyslaki 3§, 11/2015)

Ympäriä asetettujen isyyden määritelmien lisäksi isyyden määrittelyssä on tärkeää isän oma kokemus isyydestä ja sen määrittymisestä. Kun mies etsii omaa tapaansa olla isä, voidaan puhua isäidentiteetistä. Isäidentiteetti rakentuu isän itsensä sekä ulkoisen maailman suhteessa siitä, miten mies itse kokee olevansa isä ja mitä muut häneltä odottavat. Näihin vaikuttaa oleellisesti yhteiskunnan välittämä isäkuva sekä sen historiallinen kehitys. Isäidentiteetissä yksilötasolla koostuu henkilökohtaisesta historiasta, fysiologiasta sekä psykologiasta. Isän omat kokemukset sekä hänen asioille antamat merkitykset määrittävät isäidentiteettiä. Lisäksi isäidentiteettiin vaikuttavat isän kasvu- ja elinympäristö sekä ihmissuhteet ja isän persoonallisuus. Vaikka isä ei kokisi omakseen ympäröivää mies- tai isäkuva, joutuu hän jossakin määrin työstämään suhdettaan ympäristöstä tulevien käsitysten ja etsimään paikkaansa muiden isien joukossa. (Katajisto ym. 2020, 19.)

Teknologian kehityksen myötä yhteiskunnan muutoksessa myös isyys ja mieheys on kokenut muutoksia. Mieheyteen perinteisesti liitetyt ominaisuudet, kuten fyysinen voima, aggressio sekä haavoittumattomuus ovat menettäneet merkityksellisyytään, ja miehenä olemisen kirjo on laajentunut. Samalla miehen ja naisen väliset roolit ovat tulleet lähemmäs toisiaan. Siihen minkälaisia odotuksia mieheyteen ja isyyteen liitetään, vaikuttaa lisäksi vahvasti alueelliset sekä sukupolvien väliset erot. (Katajisto ym. 2020, 20).

Suomessa isyyteen ja mieheyteen on perinteisesti liitetty sanonta ”suomalainen mies ei puhu eikä pussaa”. Liikaa tunteiden välittämistä on pidetty feminiinisenä ja sen välttäminen on ollut osa miehenä olemista. Mieheyden malli on nähty monin tavoin ahtaana ja maskuliinisenä. Suomalaiseen mies- ja isäkuvaan on monin tavoin vaikuttanut sotakokemukset. Sota jätti aikoinaan monet lapset isättömiksi sekä rintamalta palanneet miehet kärsivät monenlaisista psyykkisistä oireista. Lisäksi sodan jälkeinen maan jälleenrakentaminen jätti vähemmän aikaa osallistuvana

isänä toimimiselle. Sodan vaikutukset suomalaisessa isäkuvassa näkyy etäisyytenä, mistä on vuosikymmenien myötä siirrytty kohti hoivaavaa ja osallistuvaa isyyttä. (Katajisto ym. 2020, 20.)

2.2 Kriittinen miestutkimus

Suomessa isyystutkimusta on tehty kiihtyvällä tahdilla. Siinä missä isyystutkimuksia oli vuoteen 1991 mennessä ilmestynyt vain muutama, ja kaikki psykologian, kasvatustieteiden tai psykiatrian tutkimuksia, vuonna 2010 tieteellisiä tutkimuksia isyydestä oli ilmestynyt jo 22. Tutkimusaiheet ovat vaihdelleet isyyden kulttuurisesta muutoksesta isien henkilökohtaisiin kokemuksiin isyydestä. (Mykkänen & Aalto, 2010. s. 39).

Sittemmin Suomessa isyyttä on tutkittu monipuolisesti eri tieteiden aloilla. Tutkimuksissa isyyttä on käsitelty sekä osana perheitä koskevaa tutkimusta, että erikseen isyyteen keskittyen. Ensimmäisiä tutkimuksia liittyen isyyteen on Suomessa tehty 1950–1960-luvuilla. Sen aikaisissa tutkimuksissa isä toimi kuitenkin lähinnä taustamuuttujana. Sotien jälkeen huolenaiheeksi nousi isättömyyden aiheuttamat ongelmat lasten, varsinkin poikien kehitykselle. Varsinaisesti isyyttä alettiin tutkia Suomessa ja muissa Pohjoismaissa vasta 1980-luvulla ja samaan aikaan isä alettiin noteerata myös lasten kasvattajina ja varteenotettavina vanhempina. Isyyteen kohdistuvat odotukset ja yhteiskunnan asenteet isä kohtaan voidaan siis todeta muuttuneen tuosta ajasta paljon. Vuonna 2010 isyyttä todettiin esitettävän positiivisessa valossa ja isien tukemisen olleen jo tärkeä perhepoliittinen tavoite. (Mykkänen & Aalto, 2010. s. 39–40).

Kuten edellä on todettu, isyyttä on Suomessa jo sotien jälkeen pohdittu lapsen kehityksen näkökulmasta. Vasta myöhemmin tieteellisessä tutkimuksessa on alettu kiinnittää huomiota myös isyyden merkitykseen miehelle itselleen. Tutkimuksissa onkin todettu isyydellä voivan olla positiivisia vaikutuksia miehen sosiaalisiin suhteisiin, tunne-elämään ja terveyteen. (Mykkänen & Aalto, 2010. s. 44).

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa miestutkimusta sivuavia väitöskirjoja on tehty yhteiskuntatieteiden lisäksi monilla eri tieteenalioilla. Useita näitä väitöskirjoja yhdistää mieheyden ja poikuuden normatiivisuuksien tarkastelu suhteessa yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin muutoksiin sekä miesten ja poikien tutkiminen ennen kaikkea maskuliinisuuden käsitteen kautta. Vaikka Suomessa yliopistoissa on opetettu sukupuolitietoista tutkimusta jo 1990-luvun puolivälistä saakka

useissa eri yliopistoissa, ei miestutkimus ole institutionalisoitunut naistutkimuksen (nyk. sukupuolitutkimus) tavoin. Tätä kuvaakin mielestäni se, että 2021 julkaistu *Miestutkimuksen metodologiaa* on ensimmäinen Suomessa julkaistu miestutkimuksen menetelmiä ja metodologisia haasteita kokoavasti esittelevä teos. (Aho ym. 2021, 8–23.)

Miestutkimuksessa miehellä viitataan niihin ihmisiin, jotka omaavat miehen sosiaalisen ja kulttuurisen identiteetin. Useimmilla miehillä on myös miehen ruumis, mutta esimerkiksi transmiehiä koskevassa tutkimuksessa näin ei välttämättä ole. Miehen ja maskuliinisuuden määrittely ei ole yksinkertaista. Länsimaisessa kulttuurissa miehisyteen ja maskuliinisuuteen liitetään ominaisuuksia, kuten fyysistä voimaa ja vahvuutta, tunteiden kontrollointia sekä rationaalisuutta. Länsimaiseen maskuliinisuuden kulttuuriin ei kuulu feminiinisiksi luetut ominaisuudet, kuten empaattisuus, yhteisöllisyys tai emotionaalisuus. Maskuliinisuus ja feminiinisyys mielletäänkin usein toistensa vastakohtiksi. Maskuliinisuuden sukupuolipoliittinen ulottuvuus luo käsityksen normaalista ja ei-normaalista sekä miehekkäästä ja ei- miehekkäästä. Näin ollen maskuliinisuudesta tulee miehisten ominaisuuksien ideaali ja miehen arvo määritty sen kautta, miten hyvin hän täyttää miehisyteen liitettyjä maskuliinisia ominaisuuksia. Miehisyys nähdään siis ikään kuin asiana, joka ansaitaan. (Jokinen, 2010, 128–139.)

Autonen-Vaaraniemi totesi väitöskirjassaan 2009, että miehiä koskevaa yhteiskuntatieteellistä tutkimusta oli tuolloin tehty pääosin sosiaalisten ongelmien näkökulmasta. Tutkimuksissa oli nähty miesten joko aiheuttavan tai kokevan sosiaalisia tai terveydellisiä ongelmia. Miehiin liittyvää tutkimusta oli tehty lisäksi tarkastelemalla miesidentiteetin ja maskuliinisuuden muutosta tai murrosta sekä äärimmillään puhuttu myös maskuliinisuuden taakasta. Traditionaalisen miesidentiteetin muuttuessa yhteiskunnallisen murroksen myötä traditionaalinen ja moderni maskuliinisuus joutuivat ristiriitaan keskenään. Nykytutkimus miehistä ja maskuliinisuudesta ei kuitenkaan painota mieheyden kriisiä vaan puhutaan esimerkiksi postmodernien elämänmuotojen epävarmuudesta sekä kulttuurisen sietokyvyn joustavuudesta. (Autonen-Vaaraniemi, 2009. s. 34–35).

Miehiä ja poikia koskevaa sukupuolitietoista tutkimusta on tehty maailmalla jo reilun kolmenkymmenen vuoden ajan (Aho ym. 2021, 7–10). Vanhemmuutta koskevan kansainvälisen tutkimuksen on kuitenkin kritisoitu olevan sukupuolisokeaa, eivätkä tutkimukset tee eroa naisten ja miesten välillä. Tutkimusten mukaan näin on ollut myös silloin, kun tutkijat ovat pyrkineet

tutkimaan myös miehiä ja isiä. Sama problematiikka nähdään myös esimerkiksi politiikassa, lainsäädännössä ja dokumenteissa, joissa käytetään termiä *vanhempi*. (Brandon ym. 2019, 448.)

Autonen-Vaaraniemen (2009, 38) mukaan kaikki miehiä koskeva tutkimus ei ole kriittistä miestutkimusta. Kriittinen miestutkimus eroaa mistä tahansa miehiä ja poikia käsittelevästä tutkimuksesta siten, että se pyrkii kiinnittämään huomiota sukupuoleen sekä sukupuolten välisiin ja sisäisiin valtasuhteisiin. Kriittinen miestutkimus on suomennos Jeff Hearnin käyttöön ottamasta termistä *critical studies on men and masculinities*. (Aho ym. 2021, 7–10.) Kriittiseksi miestutkimukseksi kutsutaan siis miehiä ja poikia koskevaa tutkimusta, jossa erilaisia maskuliinisuuksia, (mies)feminiinisyyskäsitteitä ja mieheyksiä pyritään sekä paikantamaan, että problematisoimaan kriittisen ajattelun kautta. (Aho ym. 2021, 7–10.)

Kriittisen miestutkimuksen lähtökohdat ovat feministisessä tutkimuksessa. Se pyrkii soveltamaan feministisen tutkimuksen piirissä kehiteltyjä teorioita sekä samalla kehittämään teoriaa miesten ja poikien sukupuolisuudesta. Feministisen tutkimuksen lisäksi kriittinen miestutkimus on saanut viime vuosina vaikutteita homo- ja queer ja transtutkimukselta. Kolmantena vaikuttimena on toiminut feminismin mieheydelle asettamiin haasteisiin vastaavat regressiivinen ja progressiivinen miesliike. (Aho ym. 2021, 7–10.)

Kriittinen miestutkimus lähtee siitä ajatuksesta, että tieteellinen ajattelu on sukupuolineutraalia ja miesnäkökulman dominoivaa. Nämä näkemykset eivät ole kaukana myöskään feministisen tutkimuksen esittämästä tieteen kritiikistä. (Autonen-Vaaraniemi, 2009, 38.) Jokisen (2010) mukaan kriittiset miestutkijat käyttävät hyväkseen feministisiä sukupuolen teorioita ja tarkastelevat sitä kautta miehiä ja maskuliinisuutta. Kriittisen miestutkimuksen ja muun miestutkimuksen ohella miehiä tutkitaan myös muun muassa sosiologiassa, psykologiassa, historiassa ja kriminologiassa, mutta niissä ei hänen mukaansa juurikaan tarkastella sukupuolen sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia miesten elämän käytäntöihin. Jokinen esittääkin, että sukupuoli ja sen merkitys tuntuu olevan edelleen tieteentekijöille valkoinen alue tutkimuskartalla. (Jokinen, 2010, 128–139.)

Kriittinen miestutkimus pyrkii kiinnittämään huomiota sukupuoleen sekä sukupuolten välisiin ja sisäisiin valtasuhteisiin. (Aho ym. 2021, 7–10.) Oma tutkielmani tarkastelee miesten kohtaamista naisvaltaisella sosiaalialalla sekä pyrkii nostamaan esiin miesten omia kokemuksia. Lisäksi tutkielmani haastaa perinteistä tapaa ajatella miehenä ja isänä olemista ja näin ollen liitän tämän tutkielmani vahvasti myös kriittiseen miestutkimukseen.

2.3 Isät sosiaalipalvelujen asiakkaina

Tutkimusten mukaan isät kohtaavat vanhemmuudessaan lukuisia tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa ulkopuolisuuden kokemuksia lapsiperhearjessa ja vanhemmuudessa. Tästä syystä isyyteen olisi tärkeää tarjota erityistä tukea ja kiinnittää huomiota isyyteen sosiaalipalveluissa, jotta isät pääsisivät käsittelemään kokemuksiaan ja kehittämään itselleen sopivan tavan toimia vanhempana. (Katajisto ym. 2020, 21). Vaikka isien tuentarve on tunnustettu, on lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden havaittu työskentelevän enemmän äitien, kuin isien kanssa. Lisäksi on todettu, että vaikka isien osallistamisessa on edistytty yleisesti lapsiperhepalveluissa, on lastensuojelu jäänyt tässä suhteessa kehityksessä jälkeen. Yhtenä syynä tähän on esitetty lastensuojelussa isien mahdollisia päihdeongelmia tai aggressiivista käytöstä, jonka vuoksi lastensuojelun asiakasiin ei haluta ottaa, tai heihin ei saada kontaktia. Joissain tapauksissa sosiaalityöntekijä on myös saattanut arvioida, että isän osallisuus lapsen asioissa olisi lapselle uhka. Tämä arviointi tulisi kuitenkin tehdä aina tapauskohtaisesti. Lisäksi lastensuojelun puutteelliset resurssit sekä ajankäytölliset haasteet on esitetty selityksenä heikommalle isien kanssa tehtävälle työlle. (Maxwell 2012a, 299–310.)

Lastensuojelussa on kuitenkin viime vuosina ollut kasvavaa kiinnostusta ja halua työskennellä kokonaisvaltaisesti perheiden parissa. Tästä huolimatta lastensuojelun saralla isätyön tehottomuus sekä isätyöhön liittyvät haasteet ovat edelleen olemassa ja tutkimukset osoittavat, ettei isätyö lastensuojelussa ole vielä toimivaa. (Philip ym. 2019, 2288.) Govindgasvamy kollegoineen (2020, 1) esittävät isillä olevan palvelujen suhteen äiteihin nähden erilaiset tarpeet, eikä näitä isien tarpeita ole riittävässä määrin tunnustettu. Äitien tuentarpeesta on saatavilla tutkimusta, mutta isien tuentarpeesta tutkimusta ei ole tehty tarpeeksi.

Brandonin (2019) mukaan kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu lapsen muuttavan useimmin äitinsä luo asumaan vanhempien erotessa ja samalla isän on todettu katoavan lastensuojelun työskentelystä ja palvelujen piiristä. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden on myös todettu työskentelevän eniten niiden biologisten isien kanssa, jotka toimivat lastensa lähivanhempina. Kuitenkin, kun isä on saatu sitoutettua lastensuojelun työskentelyyn, on hän todennäköisesti myös pysynyt työskentelyssä mukana. (Emt., 448–452.)

Puhetta isien epätasa-arvoisuuden kokemuksesta äiteihin nähden sekä haasteista liittyen miehiin sosiaalipalveluiden asiakkaina on käyty jo pitkään niin Suomessa kuin kansainvälisestikin.

Tutkimuksissa on todettu, etteivät isät tyypillisesti tunne sosiaalipalveluja tarpeeksi hyvin ja että he kokevat sosiaalipalvelut hämmentäviksi ja kontrolloiviksi. (Baum 2017, 421.) Toisaalta toisissa tutkimuksissa isät kertovat tietävänsä saatavilla olevista sosiaalipalveluista, mutta kokivat ne heille sopimattomina ja liian äitikeskeisinä (Kallioma 2010, 106–107.) Isät myös tutkimusten mukaan pelkäävät, että lastensuojelun kanssa asioiminen olisi heille itselleen haitallista. Lisäksi on osoitettu isien pelkäävän sosiaalityöntekijöiden ajattelevan heistä negatiivisesti sekä uskovan sosiaalityöntekijöiden kohtaavan heidät puolueellisesti. Avun pyytämisen on todettu myös olevan isille erityisen haastavaa sekä isien on todettu kokevan saavansa vähemmän tukea sosiaalipalveluista kuin äidit. (Baum 2017, 421.)

Samankaltaisia ajatuksia on esitetty myös Suomessa. Jo vuonna 1998 Sinkkonen puhui riistetystä isyydestä kritisoidessaan miesten asemaa lasten huoltajuuteen ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa. Sinkkonen kuvasi kymmenien miesten kuvanneen hänelle kokeneensa olevansa vieraalla maaperällä sosiaalipalveluissa sekä kokeneensa tulleeeksi kohdelluksi epäluuloisesti ja jopa vihamielisesti työntekijöiden taholta. Sinkkonen totesi miesten kokevan, että heidän tulisi todistaa sopivuuttaan vanhemmaksi. (Sinkkonen 1998, 246–248.) Myöhemmin myös Jämsä (2010) on esittänyt samankaltaisia ajatuksia isien toissijaisuuden ja syrjityksi tulemisen tunteen kokemuksista sosiaalipalveluissa. Miehet ovat kuvanneet tuntevansa olevansa sukupuolensa vuoksi äiteihin nähden toissijaisia vanhempia: ”Äiti kun tirauttaa pienet itkut kaikkien viranomaisten tapaamisessa, on nainen aina näköjään naisen puolella”. Toinen isä taas koki, ettei ”isillä ei ole ketään puolustajaa yhteiskunnassa (sosiaalipalvelut sun muut ovat aina äidin puolella 100 %:sti)” (Jämsä 2010, 117.)

Myös Lundqvistin (2007, 493) tutkimustuloksissa näkyy isien ulkopuolisuuden tunne, joskin tämä tutkimus liittyy isien kokemuksiin terveystalouksista, vastasyntyneiden teho-osastolla. Tutkimuksessa isät kuvaavat olevansa ulkopuolisia sekä vain katselleensa mitä heidän lapselleen tapahtuu ja tehdään muiden toimesta. Isät kertoivat kokeneensa sairaalaympäristön liian feminiiniseksi sekä kokivat, että eivät halunneet häiritä kiireistä henkilökuntaa. Isät kuvasivat myös tunteneensa, että olivat jatkuvasti väärässä paikassa. Isät kokivat heille tärkeäksi rooliksi olla puolisonsa tukena ja isyyden roolin jääneen tällöin sivummalle. (Emt.)

Yhdeksi suurimmaksi haasteeksi vaikuttavalle isätyölle sekä isien paremmalle kokemukselle heidän tarpeisiinsa vastaavista sosiaalipalveluista on nähty alan naisvaltaisuus. Suomessa sosiaalipalvelujen naisvaltaisuudesta on puhuttu jo ainakin kolmen vuosikymmenen ajan. Esimerkiksi Rajavaara (1992, 91) pohti sosiaalipalvelujen kulttuurin tukevan enemmän naisten, kuin

miesten asiointia sekä päätteli naisten yliedusteisuuden kyseisissä palveluissa johtuvan tästä naisten asiointia tukevasta palvelukulttuurista. Samankaltaisia tuloksia on saatu tutkimuksista myös myöhemmin.

Kansainvälisissä tutkimuksissa puutteellista isätyötä on selitetty sosiaalityöntekijöiden pelolla lastensuojelun asiakasiksi kohtaan sekä sosiaalityöntekijöiden on tutkimuksissa todettu pitävän isää uhkana. Tutkimuksissa on osoitettu sosiaalityöntekijöiden saattavan kategorisoida isän uhkaavaksi, vaikka he eivät olisi koskaan tavanneet häntä. Toisaalta psykologian tutkimuksissa on osoitettu esimerkiksi naisterapeuttien pelkäävän kohdata miesasiakkaita, sillä he uskovat, etteivät heidän toimintatapansa ole tehokkaita miesten kanssa työskennellessä. Työntekijöiden pelon kohdata miesasiakkaita on todettu olevan esteenä vaikuttavalle isätyölle sekä isien empaattiselle kohtaamiselle sosiaalipalveluissa. Tutkimuksissa on todettu myös isien saattavan pelätä kohdata lastensuojelun sosiaalityöntekijää, sillä isät pelkäävät lastensuojelun kanssa asioimisen olevan haitallista heidän nykyiselle suhteelleen tai puolisolleen tai ovat pelänneet joutuvansa syytteeseen, jos heidän lapsensa äiti on ollut alaikäinen tullessaan raskaaksi. Tutkimuksissa on puhuttu työntekijöiden ja asiakasien molemminpuolisesta pelosta. (Baum 2017, 422–423.)

Maxwell (2012b, 162) on kuvannut myös äitien saattavan toimia ikään kuin portinvartijoina suhteessa sosiaalityöntekijöiden ja isien väliselle työskentelylle. Syynä tähän saattaa olla se, ettei äidit halua isien tietävän lastensuojelun asiakkuudesta peläten, että isä saattaisi hakea lastensa huoltajuutta tai asumista itselleen. Äiti saattaa myös pelätä menettävänsä taloudellisia tukia, jos lapsi muuttaisi isän luokse. Syynä saattaa olla myös äidin isän taholta kokema väkivalta tai sen uhka.

Tutkimuksissa on todettu yhtenä pääesteenä isien osallistumiselle lastensuojelutyöhön olevan ajattelumalli, jossa isä nähdään joko uhkana tai mahdollisuutena suhteessa lapseen. Kuitenkin todellisuudessa isä saattaa olla näitä kahta samanaikaisesti ja tällöin isän tuomat positiiviset asiat lapsen elämään saattaa jäädä havaitsematta. Sosiaalipalvelujen feminiininen kulttuuri sekä palvelujen kohdentamattomuus isien tarpeille sopiviksi nähdään myös yhtenä suurena haasteena isätyölle. (ks. Maxwell 2012b, 167.)

Parempaan isätyöhön panostaminen sekä työntekijöiden kouluttaminen isäerityiseen työskentelyotteeseen on todettu kuitenkin kannattavan ja tuottavan tulosta (Diana 2009, 233). Haasteista huolimatta hyvään ja vaikuttavaan isätyöhön on todettu olevan mahdollisuus, eikä kyseessä ole suinkaan mahdoton tehtävä (Brandon 2019, 449.) Kehitettäessä sosiaali- ja perhepalveluja, tulisi niitä pohtia myös isien näkökulmasta. Isän rooli on vuosikymmenten aikana

muuttunut paljon ja isät osallistuvat lastensa hoivaan ja kasvatukseen tänä päivänä aktiivisesti. Katajisto ym. (2020, 28) huomauttavatkin, että palvelujärjestelmien pohjat ovat luotu aikana, jolloin isät eivät olleet yhtä aktiivisesti mukana vanhemmuudessa. Voidaankin kysyä, ovatko sosiaalipalvelut kyenneet uudistumaan tarpeeksi muuttuneen isyyden myötä? (Katajisto ym. 2020, 30–44.)

2.4 Sukupuolisensitiivisyys ja mieserityinen työote

Vaikka nykyinen perhekäsitys on monella tapaa muuttunut, sosiaalipalveluissa vaikuttaa edelleen olevan olemassa vanhemmuuden rooleihin liittyviä juurtuneita ja stereotyyppisiä käsityksiä. Gřundėlován ja Stankován (2018, 1913–1914) mukaan tutkimukset esittävät sosiaalipalvelujen työntekijöillä olevan edelleen perinteiseen sukupuolirooleihin liittyviä käsityksiä ja asenteita, joissa naisen oletetaan olevan omistautunut perheelleen ja lastenhoitoon sekä asettavan sen työnteon edelle- ja päinvastoin. Tutkimukset esittävät naisia ja miehiä kohdeltavan eri tavoin sosiaalipalvelujen työntekijöiden toimesta.

Muidenkin kansainvälisten tutkimusten mukaan miehiin ja isiin saatetaan liittää asenteita, joiden mukaan mies on vahva, pääasiallisessa vastuussa työnteosta ja rahan ansaitsemisesta sekä naista heikompi lapsen hoivan tarjoajana. Tällainen ajattelutapa sivuuttaa kriittisen miestutkimuksen näkemyksen monenlaisesta tavasta olla mies. Nämä ennakoasenteet saattavat olla haitallisia miesten ja isien kanssa työskenneltäessä. Tutkimusten mukaan sukupuolia ja niiden eroavuuksia ei voida tai pidä kuitenkaan ohittaa, jos halutaan järjestää isille parempia ja heitä tukevia palveluja. (Fisher ym. 2018, 309.)

Sukupuolisensitiivisyyden ja mieserityisen työotteen tarkoituksena on parantaa miesten ja isien kohtaamista asiakastyössä. Sensitiivisyydellä asiakastyössä tarkoitetaan työntekijän tietoista perehtymistä omiin asenteisiin sekä asiakkaan ominaisuuksiin ottaen huomioon asiakkaan yksilölliset tarpeet ja kyvyt suoriutua. (Matela 2012, 84.) Mieserityisellä, tai isäerityisellä työotteella tarkoitetaan isien ja miesten erityisten tarpeiden huomioon ottamista sosiaalipalveluiden käyttäjinä. Isäerityisen työotteen tavoitteena miessukupuolen erityisyys huomioiden lisätä miesten hyvinvointia ja parantaa heidän saamaansa tukea. (Katajisto ym. 2020, 28–30.)

Kohdatakseen isät sukupuolisensitiivisellä työtteellä työntekijän tulisi olla tietoinen niin omista kuin ympäristön tuottamista sukupuolittuneista käsityksistä ja asenteista. Tämä vaatii työntekijältä tietoa siitä, miten sukupuoli vaikuttaa asiakkaan kohtaamiseen. Työntekijän tulee siis tunnistaa sukupuolten väliset erot, mutta kyetä kyseenalaistamaan niiden rooliodotukset. (Katajisto ym. 2020, 42–44.)

Työntekijän tulisi olla tietoinen siitä, kuinka miehet ja isät kokevat sosiaalipalvelut ja niissä asioimisen. Tutkimusten mukaan sosiaalipalvelujen naisvaltaisuus saattaa aiheuttaa miesten kanssa tehtävässä asiakastyössä haasteita valtasuhteissa ja kommunikaatiossa sekä eräänlaista molemminpuolista pelkoa. Mieserityinen työote tarkoittaakin sosiaalityöntekijän tietoisuutta näistä mahdollisista haasteista sekä tiedostaa myös omien aiempien kokemustensa, kuten oman isäsuhteensa vaikutukset miesten kanssa työskentelyyn. Tutkimusten mukaan isien parempi kohtaaminen sosiaalipalveluissa edellyttäisi työntekijöiden sukupuolitietoisuutta, eli tietoa sukupuolen vaikutuksesta sosiaalityön asiakas kohtaamisissa. (Baum 2017, 419.)

Sosiaalipalvelujen työntekijöiden on todettu usein ajattelevan, että he työskentelevät tasapuolisesti ja sukupuolisensitiivisesti, eivätkä välttämättä tunnista omia sukupuolittuneita asenteitaan. Tämän vuoksi työntekijöiden olisi hyvä pysähtyä tietoisesti tarkastelemaan omia asenteita sekä mahdollisia ennakkoluuloja. (Katajisto ym. 2020, 42–44.) Isien kanssa työskennellessä yhtenä tavoitteena on, että isät kokevat olevansa tasavertaisia vanhempia äiteihin nähden. Sosiaalipalveluiden asiakastyössä tämä tarkoittaa konkreettisella tasolla sitä, että työntekijä mahdollistaa ja tukee isän osallisuutta ja osallistumista. Sukupuolten välisiä eroja ei ole tarkoitus kieltää tai häivyttää, mutta niitä ei tulisi laittaa arvojärjestykseen keskenään. (Katajisto ym. 2020, 44–45.)

Nyqvistin (2006, 87) mukaan mieserityisiä ongelmia on tutkitusti todettu olevan olemassa. Nyqvist lisäksi muistuttaa, että yhteiskunnalla on velvollisuus tukea miehiä näissä mieserityisissä ongelmissa. Myös Katajisto kollegoineen (2020, 21) toteaa, että useat tutkimukset osoittavat lukuisten vakavien ongelmien, kuten väkivallan, rikollisuuden, syrjäytymisen ja itsemurhien taipumusta kasaantua miehille. Syynä näiden ongelmien kasautumiselle on nähty miesten sosiaalisten verkostojen puutteellisuus, haasteet tunnetaidoissa, toiminnallinen reagointi asioihin sekä kynnys tunteiden sekä heikkouden näyttämiseen. Mieserityisen työtteen ja osaamisen on nähty auttavan miesten erityisiin haasteisiin vastaamisessa. (Emt.)

Mitä isien kohtaamisessa sosiaalipalveluissa sitten tulisi ottaa käytännön tasolla huomioon? Fisher ym. (2018, 310) ehdottavat esimerkiksi työntekijöiden koulutusta, isien ja äitien tuentarpeen arvioimista erikseen, isän työaikojen huomioimista tapaamisten suunnittelussa, vanhemmuuden tukea kummallekin vanhemmalle erikseen, yhteydenottoja suoraan isille välttäen informaation välittämistä äitien kautta, vertaistuen tarjoamista sekä tutkimustiedon lisäämistä erityisesti isien kokemuksista ja tuentarpeista. Lisäksi tutkimukset ovat osoittaneet, että mitä aiemmin isiin ollaan yhteydessä, sitä paremmin heidät saadaan sitoutumaan työskentelyyn myöhemmin. Myös työntekijöiden asenteilla on todettu olevan merkittävä rooli ja työntekijän tuleekin olla halukas työskentelemään aktiivisesti isien kanssa. Lisäksi työntekijän sinnikkyydellä etsiä isille sopivia tukitoimia on nähty olevan positiivisia vaikutuksia isien osallisuudelle. Tutkimusten mukaan myös isien tapaaminen heidän kotonaan, miespuolisten työntekijöiden palkkaaminen sekä tukitoimien osoittaminen isille, eikä yleisesti vanhemmille, ovat tutkitusti toimivia menetelmiä isien osallistamiselle. (Maxwell 2012b, 164.) Kalliomaa (2010, 106–107) ehdottaa, että perustettaisiin enemmän miehille sopivia palveluja, jotka eivät olisi naisvetoisia, äitikeskeisiä tai naisvaltaisia. Nykyisiin palveluihin tulisi lisätä paremmin miehille sopivia vaihtoehtoja, mutta myös perustaa uusia miesvetoisia ja isäkeskeisiä palvelumuotoja.

Myös Katajisto kollegoineen (2020, 29–31) ovat ottaneet kantaa ja esittäneet ehdotuksia mieserityiselle työskentelylle käytännön tasolla. He kuvaavat vanhempien tasavertaisen kohtaamisen koostuvan hyvin yksinkertaisista ja käytännönläheisistä asioista, kuten istumajärjestyksen asettelemista tapaamisilla. Tällaisia asioita voisi lisäksi olla esimerkiksi tapaamisten ajoittaminen isän työvuorojen ulkopuolelle, isän lisääminen lapsen yhteyshenkilöksi, isän kutsuminen tapaamisiin lapsen asioita käsiteltäessä sekä isän tervehtiminen erikseen. Myös tapaamisilla tulisi ottaa huomioon se, että äitien on todettu vastaavan isää useammin kysymyksiin, jotka on ositettu kummallekin vanhemmalle. Isälle tulisi siis esittää henkilökohtaisesti kysymyksiä ja sanoittaa isän mielipiteen olevan tärkeä. (Emt.)

3. VERTAISTUKI SOSIAALIPALVELUISSA

3.1. Vertaisuus ja vertaistuki

Tämä tutkielma kohdistuu lastensuojelun asiakasisien kokemuksiin heille järjestetystä isäryhmästä, jonka yhtenä tavoitteena on vertaistuen tarjoaminen. Vertaisuuden voidaan ajatella merkitsevän tiettyyn kategoriaan luokittelua, esimerkiksi esikoistaan odottavat äidit tai tässä omassa tutkielmassani lastensuojelun asiakkuudessa olevien lasten isät. Vertaisuus voidaan myös ymmärtää samanveroisuutena ja näin ollen vertaisuus saa uudenlaisen näkökulman kahden tai useamman henkilön samanarvoisuutena. Vertaisryhmätoiminnasta puhuttaessa esiintyy myös käsite kokemustiedosta, ikään kuin kokemus siitä, että toiselle ei tarvitse selittää ja kokemus ymmärretyksi tulemisesta. (Pietilä- Halla, 2010, s. 61).

Vertaisuus ja vertaistuki eivät kuitenkaan ole keskenään synonyymejä. Samanlainen elämäntilanne tai yhdistävä kokemus ei tee automaattisesti vertaisuudesta vertaistukea. Esimerkiksi lapsiperheen erokriisissä tukeminen voi tapahtua vanhemmuuden kustannuksella, jos vertaisuus keskittyy erosta selviämiseen vahvistamalla kielteisiä mielikuvia entisestä puolisoista. Merkittävää vertaistuessa onkin se, mihin vertaisuutta käytetään ja mitä sillä tuetaan. (Mykkänen- Hänninen & Kääriäinen, 2009. s. 11).

Vertaistoiminnan tutkimuksissa vertaistukea on kutsuttu yleisesti myös sosiaaliseksi tueksi. Myös lapsiperheiden erilaisissa vertaisryhmiin liittyvissä tutkimuksissa käytetään vertaistuen kanssa rinnakkaisena käsitteenä sosiaalista tukea. Vertaistuen tai sosiaalisen tuen ominaispiirteenä voidaan nähdä olevan toiminta, joka kehittyy vertaisten välille ja vahvistaa siihen osallistuvien toimintakykyä. (Pietilä-Halla 2010, s. 63.)

Vertaistukea on myös monenlaista. Vertaistuki voi olla kasvokkain toteutuvaa pari- tai ryhmätukea sekä tukiperhetoimintaa tai toteutua joukkomuotoisena esimerkiksi verkkojen keskustelupalstoilla. Vertaistuki voidaan myös jakaa varhaiseen ja ennaltaehkäisevään sekä korjaavaan ja kuntouttavaan tukeen. (Mikkonen & Saarinen 2018, 50–70.)

Vertaistukemisen lähtökohtana on todettu olevan ihmisen luontainen tarve luoda sosiaalisia suhteita ja kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vertaistuen voidaan ajatella olevan äärimmäisen

tärkeää. sillä sosiaalisilla suhteilla on todettu olevan suuri merkitys ihmisen jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta. Vertaistuen ei tarvitse aina olla järjestettyä palvelua, vaan vertaistukea toteutuu myös ihmisen arkipäiväisissä sosiaalisissa kanssakäymisissä. (Mykkänen- Hänninen & Kääriäinen, 2009. s. 10).

Vertais- ja sosiaalisesta tuesta on todettu olevan kuitenkin myös huomattavia hyötyjä. Esimerkiksi sosiaalista tukea saaneiden vanhempien on todettu kokeneen voimavarojensa lisääntymistä, todettu vähentävän uupumista sekä lisäävän yleistä hyvinvointia. (Pietilä-Halla 2010, s. 66.) Lisäksi yhteisöihin osallistumisen ja vuorovaikutuksen on osoitettu ehkäisevän ja korjaavan sosiaalisia ongelmia. Ihmisten välinen vuorovaikutus ja kohtaaminen edistää terveyttä ja tuottaa hyvinvointia. (Hyväri& Nylund 2010, 29; Aho 2010, 25.)

Vertaistuessa on myös omat haasteensa, mutta vertaistukeen liittyviä haasteita on raportoitu melko vähän. Vertaistuen on kuitenkin nähty voivan vahvistaa kärsijän roolissa pysymistä sekä hieman yllättävästikin se voi myös vahvistaa yksinäisyyden kokemusta. Ryhmään saattaa myös valikoitua keskenään liian erilaisia ihmisiä. (Aho 2010, 27.) Vaikka elämäntilanne ja halu muutokseen yhdistäisivätkin vertaisia, on jokaisella omat selviytymistapansa ja ratkaisukeinoja on olemassa valtava määrä. Se mikä auttaa toista, voikin lisätä toisen ahdistusta. Vertaistuen vaarana on myös se, että tukija lähtee tulkitsemaan toisen kokemaa omien kokemustensa kautta. Asiakkaan kuulluksi tuleminen voi estyä, jos tukija tuo liiaksi omia kokemuksiaan esiin. Yksi vertaistukiryhmien vaaroista on myös ryhmän merkityksellisyys ryhmään osallistuneille. Vertaistukiryhmä saattaa muodostua jäsenilleen niin tärkeäksi, että se itsessään estää osallistujansa pääsemästä elämässään eteenpäin. Vertaistukiryhmään myös tietenkään samoja haasteita, kuin mihin tahansa muuhunkin ryhmään. Ryhmän sisällä voi muodostua erilaisia jännitteitä, kateutta tai keskustelu voi liiaksi keskittyä yksittäisen jäsenen asioihin. (Mykkänen- Hänninen & Kääriäinen, 2009. s. 29–30).

3.2 Vertaistukiryhmät

Ryhmämuotoista toimintaa on maailmalla ollut jo pitkään, eikä asia ole ilmiönä uusi. Ensimmäisiä vertaistukiryhmiä on toiminut jo 1800- luvun lopun Euroopassa. Nämä ryhmät olivat muun muassa naisliikkeitä, rauhanliikkeitä ja ihmisoikeusliikkeitä. Maailmanlaajuisesti ehkä tunnetuin vertaistukeen perustuva ryhmämuotoinen toimintamalli on Nimettömät alkoholistit eli AA-ryhmät.

AA- ryhmätoiminta perustettiin Yhdysvalloissa vuonna 1935 ja Suomessa se aloitti toimintansa vuonna 1948. (Mikkonen & Saarinen 2018, 9–14).

Suomessa vertaistuen ja ryhmätoiminnan juuret löytyvät yhteisöllisyyden tarpeesta ja pohjaavat paikallisyhteisöjen solidaarisen toiminnan perinteisiin. Nykypäivänä vertaisryhmätoimintaa järjestetään sosiaali- ja terveyspalveluissa laajasti julkisten, yksityisten palvelujen ja kolmannen sektorin toimesta. Ryhmätoimintaa toteutetaan vapaaehtoistoimintana sekä ammatillisesti ohjattuna. Vapaaehtoisuuteen perustuva vertaistukitoiminta voidaan vielä jakaa ulkoapäin organisoituun sekä omaehtoiseen vertaistukitoimintaan. (Mikkonen & Saarinen 2018, 13–15.)

Vertaistukiryhmätoiminta voi olla keskustelevaa tai toiminnallista. Vertaistukiryhmällä tarkoitetaan joukkoa ihmisiä, jotka omaavat samankaltaisen elämäntilanteen tai samankaltaisia kokemuksia ja jotka haluavat jakaa omia kokemuksiaan toisten kanssa. Perinteisesti vertaisryhmiä on perustettu jonkin sairauden, ongelman tai elämäntilanteen äärelle, kuten vammautuminen tai päihdeongelma. (Mikkonen & Saarinen 2018, 50–56.)

Lastensuojelun avohuollon vertaisryhmätoiminta näyttäytyy vielä hyvin pienimuotoisena ja yksikkökohtaisena toimintamallina. Lastensuojelun ryhmätoimintaan voidaan liittää joitain yleistyneempiä vertaisryhmätoiminnan työmalleja, kuten VOIKUKKIA-vertaistukiryhmä, joka on tarkoitettu sijoitettujen lasten vanhemmille (ks. Voikukkia.fi). Muita perheille Suomessa tarjolla olevia yleistyneempiä vertaistoiminnan muotoja on esimerkiksi eronneiden vertaistukiryhmät, puolisonsa menettäneiden leskien sururyhmät, lapsensa menettäneiden KÄPY ry:n tarjoamat vertaistukiryhmät sekä väkivallan katkaisuun pyrkivät Lyömätön Linja- vertaistukiryhmät. (Mikkonen & Saarinen 2018, 92–141.) Isille vertaistukiryhmiä järjestää esimerkiksi Miessakit ry (ks. Miessakit.fi).

Lastensuojelun ryhmätoiminnasta tehtyjä tutkimuksia on tehty lasten sekä vanhempien näkökulmasta niin suomessa kuin kansainvälisestikin. Tutkimusta lastensuojelun avohuollon järjestämästä vertaistukiryhmistä on kuitenkin melko vähäisesti. Tutkimuksia on tehty niin lasten, kuin vanhempien näkökulmasta, mutta vanhempien kokemuksia tarkasteleva tutkimus erota äitien ja isien kokemuksia toisistaan. Myös kansainvälisesti on todettu olevan puutteita isien tukemisesta heidän vanhemmuudessaan ja monien palvelujen järjestettävien vain äideille. (Maxwell 2012b, 166.)

Isien tuentarvetta erittelevää tutkimusta Suomessa on tehnyt muun muassa Aho (2010), joka on tehnyt väitöskirjan isien tuentarpeesta lapsensa kuoleman jälkeen. Lisäksi tutkimuksessa arvioitiin tuki-intervention vaikutuksia sekä isien kokemuksia vastaanottamastaan tuesta. Kansainvälisesti mm. Lalayants kollegoineen (2015) on tutkinut lastensuojelun vanhemmille tarkoitettujen vertaistukiryhmien hyötyjä vanhempien omasta kokemuksesta käsin. Tähän tutkimukseen oli osallistunut 29 vanhempaa, joista vain kaksi oli isiä. Vertaistukiryhmästä kokivat saavansa tukea ja heidän vanhemmuuden taitonsa kehittyivät sekä vanhemmat kokivat voimaantuneensa ryhmän ansiosta.

Suomessa lastensuojelun järjestämää vertaistukiryhmätoimintaa ovat tutkineet muun muassa Heikkinen, Levamo, Savolainen sekä Parviainen. Nämä tutkimukset on kuitenkin tehty lastensuojelun ryhmätoiminnasta lasten ja nuorten näkökulmasta. (Heikkinen ym. 2007.) Muutamia opinnäytetöitä on myös tehty aiemmin Suomessa liittyen lastensuojelun vertaistukiryhmiin. Näistä esimerkiksi Suvi Mansikkamäki (2014) on pro gradu tutkielmassaan tarkastellut äitien keskinäistä vertaistukea lapsen sijoituksen aikana. Mansikkamäen tutkielman tuloksissa käy ilmi vertaistukiryhmän toimineen äitien selviytymisen tukena lapsen sijoittamisen aiheuttamassa kriisissä. Myös Mirka Ruokonen (2021) on tarkastellut omassa pro gradussaan vanhempien saaman vertaistuen merkitystä lastensuojelun avohuollon asiakasvanhempien näkökulmasta. Ruokosen tutkielman tuloksista ilmenee vanhempien saaneen tietoa ja vinkkejä oman lapsensa kanssa toimimiseen sekä tietoa lastensuojelun prosesseista. Vanhemmat olivat myös pystyneet soveltamaan tietoa oppiakseen uutta ja kyenneet tekemään oppimansa perusteella arkeensa muutoksia. Ruokonen pohtii tutkielmassaan vertaistuen mahdollistavan sellaisia avun kokemuksia, joita vanhemmat eivät välttämättä muuten olisi saaneet.

4 VAIKUTTAVUUS

Tässä tutkielmassa olen kiinnostunut isäryhmätoiminnan vaikuttavuudesta isien isyyteen ja heidän perheensä kokonaistilanteeseen. Vaikuttavuuden käsite ei ole yksiselitteinen. Lisäksi vaikuttavuuden ja vaikutusten käsitteitä käytetään osittain rinnakkain. Rajavaara (2006,33) on todennut, ettei vaikuttavuuden ja vaikutusten eroa ole edes juuri pohdittu. Vaikuttavuuden haasteellista käsitettä on määritelty esimerkiksi asetettujen tavoitteiden kautta. Työn vaikuttavuutta on selitetty niin, että työ on vaikuttavaa, jos sillä saavutetaan tilanteessa asetetut tavoitteet. Vaikuttavuus syntyy ja selittyy tällä tavoin ajateltuna aina omassa kontekstissaan. (Cheetham ym. 1992, 9–10.) Myös Kettunen (2012, 147) on esittänyt vaikuttavuuden tarkoittavan interventiota, joka on suoritettu tavoitteiden saavuttamiseksi. Näin ollen, jotta vaikuttavuutta voidaan saavuttaa, pitää tietää tehdyn intervention tavoitteet.

Vaikuttavuutta tarkastellaan tyypillisesti sen hyötyjen näkökulmasta, mutta kaikki vaikuttavuus tai vaikutukset eivät ole positiivisia. Vedung (2004, 54) on muun muassa jakanut vaikutukset tavoiteltuihin, ei-tavoiteltuihin, odotettuihin ja ennalta odottamattomiin vaikutuksiin. Vedungin mukaan vaikutukset ovat kohteelleen joko positiivisia, haitallisia tai nollavaikutuksia.

4.1 Vaikuttavuuden tutkiminen sosiaalityössä

Sosiaalityössä työntekijä pyrkii saavuttamaan erilaisia tavoitteita yhdessä asiakkaan kanssa. Sosiaalityön vaikuttavuus voi näyttäytyä niin yhteiskunnallisella, yhteisö, yksilö- ja makrotasolla. Yksilötasolla sosiaalityön vaikuttavuus voi näkyä esimerkiksi muutoksena asiakkaan toiminnassa ja arjessa tai asiakas voi tulla tietoiseksi omista tavoitteistaan. Sosiaalityön vaikuttavuudessa on aina mukana työntekijän työpanoksen lisäksi asiakkaan henkilökohtainen elämäntilanne, verkostot sekä ympäristö, jossa hän elää. (Matthies ym. 2021, 6)

Vaikuttavuustutkimus liitetään usein kvantitatiivisiin tutkimuksiin ja sitä on tutkittu vähemmän kvalitatiivisissa tutkimuksissa. Kokemusten tutkimiseen tai selvittämiseen on olemassa useita erilaisia mittareita, kuten asiakastytyväisyyskyselyjä ja palautelomakkeita. Toisaalta taas sosiaalityön vaikuttavuuden arvioinnin tutkimuksissa on käytetty muun muassa aikuissosiaalityön vaikuttavuuden arviointiin kehitettyä AVAIN-mittaria sekä KAImer-teoriaa. KAImer-teorian avulla

voidaan tarkastella sosiaalityön vaikuttavuutta yhteiskunnallisessa viitekehyksessä, ja sen avulla voidaan analysoida, millainen merkitys eri mekanismeilla on sosiaalityön vaikuttavuudessa. (Matthies ym. 2021, 6.) AVAIN- mittari kehitettiin aikuissosiaalityön arvioimiseksi ja sitä on testattu muun muassa Seinäjoen sosiaalitoimessa. Kyseisessä mittarissa tarkoituksena oli, että asiakas ja työntekijä tekevät vaikuttavuuden arviointia yhdessä. (Kivipelto & Karjalainen 2012, 154.) Mittari todettiin kuitenkin työlääksi ja asiakkaiden osallisuus jäi osittain puutteelliseksi, sillä työntekijät saattoivat täyttää mittaria myös ilman asiakasta. (Kivipelto & Saikkonen 2013, 318).

Satunnaistettu koeasetelmatutkimus on varmasti suosituin ja käytetyin vaikuttavuuden arviointiin käytetty menetelmä, ja sitä on käytetty myös yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Lastensuojelun isäryhmän vaikuttavuuden tutkimiseen tällainen asetelma kuitenkin sopii huonosti. Lastensuojelun asiakasisät ovat joukkona niin moninainen, että isäryhmään osallistumattomien ja siihen osallistuneiden isien tilanteen vertaaminen keskenään olisi erittäin haastavaa. Lisäksi suurimmalle osalle lastensuojelun asiakasperheitä kohdistuu useita tukimuotoja, joten vaikutusten osoittaminen juuri isäryhmän ansioksi olisi erittäin vaikeaa. Satunnaistetun koeasetelmatutkimuksen haasteena yhteiskuntatieteiden tutkimuksessa on juuri se, että kokeiluille on hankala luoda sellaista koeasetelmaa, joka vastaisi eristettyjä laboratorio-oloja. (Matthies ym. 2021, 6.)

4.2 Kokemuksellinen näkökulma vaikuttavuuden tutkimiseen

Vaikka vaikuttavuuden tutkimusta kokemuksellisesta näkökulmasta on tehty vain vähän, esimerkiksi kulttuurintutkimuksesta löytyy kuitenkin esimerkkejä siitä, millä tavoin vaikuttavuuden tutkimusta on pyritty laajentamaan ihmisen kokemukselliseen näkökulmaan. Esimerkiksi Moisio (2017, 157) tuo esiin kuinka kulttuurin ja hyvinvoinnin välisen yhteyden mittaamista tiukoilla tavoitteilla ja kriteereillä voidaan kyseenalaistaa, sillä ihmisten kokemuksiin vaikuttavat monet eri tekijät. Moisio ehdottaa, että sosiaalis- taloudellisen näkökulman sijaan olisi mielekästä laajemmin selvittää miten ihmiset kokevat osallistumisen tai osallistumattomuuden vaikuttavan omaan elämäänsä. Kansainvälisessä kulttuurintutkimuksessa onkin viime vuosina kehoitettu ottamaan yleisöt osallisiksi laadun arviointiin sekä kokemusten artikulointiin. Yleisöjä ja osallistujia ei enää nähdä vain passiivisina vastaanottajina, vaan aktiivisina merkityksen tuottajina tutkimuksen näkökulmasta. (Moisio 2017, 157).

Kokemuksen merkitys voi aueta pitkänkin ajan jälkeen, kun itse tapahtuma on päättynyt. Moisio (2017, 159) artikkelissa todetaan kokemuksellisen tiedon tavoittamisessa olevan tarpeita lisätutkimukselle. Kokemuksellisen tiedon käsittelyssä olennaista on tiedostaa pyrkimyksenä olevan ilmiön ymmärtäminen yleistettävyyden sijaan. (Moisio 2017, 159)

Vaikuttavuuden käsitteen määrittelyn todetaan vaihtelevan tieteenalan mukaan, mutta sosiaalityön vaikuttavuutta käsittelevissä määrittelyissä näkyy toistuvan tavoitteellinen työskentely ja sen seurauksena muutos asiakkaan tilanteessa. Sosiaalityössä vaikuttamisen painopisteen kuvataan myös siirtyneen yhteiskunnasta yksilöön. (Satka & Pohjola & Rajavaara 2003, 21).

Vuorela (1997, 35–36) vaikuttavuuden olevan jonkin toiminnan kykyä vaikuttaa asioiden tilaan, kuten yksilön elämään tai asiakkaan saamaan hyötyyn. Vuorela erottaa asiakasvaikuttavuuden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toisistaan. Näistä asiakasvaikuttavuus kuvaa asiakkaan tyytyväisyyttä ja kokemiaan hyötyjä. Lumijärven (1999, 15) mukaan vaikuttavuudella tarkoitetaan jonkin palvelun kykyä saada aikaan tavoiteltuja vaikutuksia sekä muutoksia asiakkaan elämäntilanteeseen. Lumijärvi (emt. 16–17) toteaa asiakasvaikuttavuuden olevan mitattavissa tarkastelemalla asiakkaalle palvelusta koituvaa hyötyä ja haittaa. Myös Paasio (2003, 24) on todennut vaikuttavuuden perustana sosiaalialalla olevan se, että ihmiset tulevat autetuiksi ja heidän toimintakykynsä lisääntyy. Sosiaalialan palveluiden voidaan siis tulisi olla asiakkaan tilanteeseen vaikuttavia, sillä se on koko sosiaalipalvelujen perusta.

Pohjola (2012a, 10–11) nostaa esiin vaikuttavuuden kokemuksellisen näkökulman ja kuvaakin sosiaalityön vaikuttavuudessa korostuvan ihmisten kokemuksellisuus. Vaikuttavuus voidaan nähdä koetun laadun näkökulmasta. Pohjolan (2012a, 10–11) mukaan vaikuttavuus voidaan liittää tuottavuuden ja taloudellisuuden lisäksi myös palvelujen laatuun ja ihmisten kokemuksiin sekä tyytyväisyyteen saadusta palvelusta. Myös Lumijärven (1999, 16) mukaan vaikutuksellisuuden tutkiminen kokemuksellisesta näkökulmasta on mahdollista. Pohjola (2012b, 24) kuvailee yksilötason vaikuttavuuden olevan palvelun aikaansaama, tavoitellun kaltainen muutos palvelunkäyttäjän elämässä. Pohjolan, Kempaisen ja Väyrysen (2012b, 350–351) mukaan myös asiakkaiden kokemuksista kerättävää tutkimusta tarvitaan mittaamiseen keskittyvän tutkimuksen rinnalle. Näiden kahden eroavaisuudet on kuitenkin hyvä tiedostaa. Pohjola ym. (2012b, 350–351) ovatkin jakaneet nämä erilaiset käsitykset vaikuttavuudesta järjestelmävaikuttavuuteen ja inhimilliseen vaikuttavuuteen, joita he pitävät yhtä tärkeänä vaikuttavuuden tutkimuksessa. Inhimillinen vaikuttavuus perustuu heidän mukaansa yksilöllisen elämisen tason

kokemuksellisuuden kuvaamiseen ja sen ymmärtämiseen. Tavoitteena on ihmisen kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen ja olennaista on tulkita asioita asiakkaan omien merkitystensä kautta. Inhimillisessä vaikuttavuudessa korostuu sosiaalipalvelun hyödyllisyys asiakkaan kokemana. (Emt.)

Saikkonen ja Kivipelto (2012, 291–292) kuvaavat kokemuksellisen vaikuttavuuden olevan perusteltua, sillä se on vastapainona viranomaisten tuottamalle tiedolle. Kokemuksellisen vaikuttavuuden näkökulma voikin näin ollen tuoda esiin uusia näkökulmia palvelujen kehittämiseen, jotka muutoin jäisivät näkymättömiin. Saikkonen ja Kivipelto (2012, 291–292) muistuttavatkin, että jos vaikuttavuuden arvioinnissa työntekijä on etusijalla asiakkaaseen nähden, kyseenalaistuu asiakkaan ja työntekijän tasavertaisuus. Tässä tutkimuksessa sosiaalipalvelun vaikuttavuutta tarkastellaan asiakkaan kokemuksen kautta ja selvitetään, kuinka asiakas on itse kokenut sosiaalipalvelun vaikuttaneen omaan tilanteeseensa.

5 TUTKIMUSASETELMA

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää isäryhmään osallistuneiden isien kokemuksia isäryhmän vaikutuksista heidän isyyteensä ja perheensä kokonaistilanteeseen. Tutkimukseni lähtee siitä ajatuksesta, että lastensuojelun avohuollon vertaistukiryhmän arvo ja hyöty määrittyvät ryhmään osallistuneiden omista kokemuksista liittyen siihen, miten isät ajattelevat ryhmän vaikuttaneen heihin yksilöinä sekä heidän perheensä kokonaistilanteeseen. Tutkimuskysymykseni on:

Miten isäryhmään osallistuneet isät ovat kokeneet isäryhmän vaikuttaneen heidän isyyteensä ja perheensä kokonaistilanteeseen?

5.2 Aineistonkeruumenetelmä ja aineiston keruu

Keräsin aineistoni teemahaastattelujen avulla. Isien teemahaastattelujen tarkoituksena oli selvittää ryhmään osallistuneiden syitä ja motivaatiotekijöitä ryhmään osallistumiseen, isien odotuksia ja kokemuksia ryhmästä sekä isien omaa arviota ryhmän vaikuttavuudesta isyyteensä ja perheen kokonaistilanteeseen. Valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, koska se antaa mahdollisuuden vastaajalleen kertoa omakohtaisia kokemuksiaan melko vapaamuotoisesti. Tällöin korostuu tutkittavien henkilöiden omat mielipiteet ja kokemukset.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa ei ole valmiita kysymyksiä, vaan se koostuu eri aihealueista eli teemoista. Teemahaastattelu sopii menetelmänä hyvin tutkimuksiin, joissa tutkittavan omat tulkinnat ja kokemukset sekä heidän asioille antamat merkitykset ovat pääosassa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.) Teemahaastattelu helpottaa myös aineiston analysointia, sillä haastatteluun valitut teemat muodostavat jo itsessään alustavan jäsenyyksen haastatteluaineistolle (Eskola & Suoranta 1998).

5.2.1 Isien haastattelut

Tutkimusluvan saatuani aloitin aineistonkeruuni pyytämällä isäryhmän vetäneiltä lastensuojelun avohuollon sosiaalihjaajilta isäryhmään osallistuneiden isien nimet ja yhteystiedot. Isäryhmiä oli tässä vaiheessa järjestetty kaksi, ensimmäinen syksyllä 2020 ja toinen syksyllä 2021. Vielä siinä vaiheessa oli ajatuksena järjestää kolmas isäryhmä keväälle 2022, mutta valitettavasti tuohon isäryhmään ei saatu riittävästi osallistujia. Yhteensä tässä vaiheessa minulla oli seitsemän isän yhteystiedot. Ensimmäinen yhteydenottoni isiin kesti tämän jälkeen kuitenkin vielä useamman viikon ja huomasinkin jännittävänä isille soittamista. En jännittänyt itse puheluja, vaan jännitin kieltäviä vastauksia ja sen vaikutusta tutkielmani toteutumiselle. Jännitykseni lisääntyi entisestään kolmannen isäryhmän peruuntuessa.

Haastattelin lopulta kuutta isää, jotka olivat iältään 27–47-vuotiaita. He olivat vanhempia 1–14-vuotiaille lapsille. Haastattelut järjestettiin isien toivomassa paikassa. Haastatteluista kolme toteutui kotikäynnillä ja kolme lastensuojelutoimistolla. Kukaan isistä ei ehdottanut paikaksi mitään muita vaihtoehtoja, vaikka sekin olisi ollut mahdollista toteuttaa. Haastattelujen aluksi kävin vielä läpi tiedotteen tutkimuksesta (ks. liite 2) sekä haastateltavat saivat allekirjoittaa suostumuksensa tutkimukseen (ks. liite 3). Myös tietosuojailmoitus oli isien tutustuttavana. Kerroin avoimesti kaikille haastateltaville työskenteleväni lastensuojelun sosiaalityöntekijänä ja kerroin tutkimuksen liittyvän omiin opintoihini. Roolini sosiaalityöntekijänä ei tuntunut haittaavan haastatteluun osallistuvia isiä ja heistä suuri osa oli kiinnostuneita opinnoistani sekä toivoivat olevansa avuksi tutkielmani tekemisessä.

Kaikki tekemäni haastattelut sujuivat hyvin ja isät olivat avoimia keskusteluissa. Nauhoitin kaikki haastattelut ja haastattelun jälkeen litteroin ne tietokoneelle. Litteroinnin jälkeen poistin nauhoitukset. Lyhin haastattelu kesti hieman yli puoli tuntia ja pisin haastattelu reilun tunnin. Haastattelun kesto riippui siitä, miten paljon haastateltavat tuottivat itse keskustelua. Yksi haastateltava oli pettynyt siitä, ettei minulla ollut enempää kysymyksiä esitettävänä. Minulla oli mukana valmis teemahaastattelun runko (ks. liite 1), johon olin kirjoittanut suuren määrän apukysymyksiä ohjaamaan keskustelua. Kenenkään haastateltavan kohdalla en esittänyt kaikkia valmiiksi kirjoittamiani kysymyksiä, vaan haastattelujen teemat käytiin kaikkien kanssa läpi. Esitin lisäkysymyksiä tarpeen mukaan ja annoin haastateltavien myös kertoa haluamistaan asioista melko vapaasti. Joidenkin haastateltavien kohdalla minun piti ohjata keskustelua aktiivisemmin takaisin isäryhmään, ja keskusteluaiheet rönsyilivät tehdyistä remonteista haastateltavan harrastuksiin.

Toisten haastateltavien kohdalla esitin enemmän apukysymyksiä, jos haastateltava tuotti oma-aloitteisesti asioita vähemmän.

Teemahaastattelun teemoja olivat perheen taustatiedot, odotukset isäryhmälle, kokemus isäryhmästä, kokemus isäryhmän tuoneesta muutoksesta ja vaikuttavuudesta sekä perheen ja isyyden nykytilanne. Olin alun perin kirjoittanut yhdeksi teemaksi myös lastensuojelun asiakkuuden ja sen eri tukipalvelut, mutta en juurikaan kysynyt kysymyksiä liittyen perheiden lastensuojelun asiakkuuteen tai sen tukipalveluihin. Kaikkien isien kanssa keskustelimme miehen ja isän roolista sosiaalipalveluista ja isien omista kokemuksista siitä, että sosiaalipalveluissa on vain vähän miestyöntekijöitä.

5.2.2 Lastensuojelun avohuollon isäryhmä

Tutkielmani kohdistui yhden Suomalaisen kaupungin lastensuojelun avohuollon asiakasisille järjestettyyn isäryhmään. Isäryhmää vetivät lastensuojelun avohuollon kaksi sosiaaliohjaajaa yhdessä Ensi- ja turvakotiliiton Jussi-työntekijän kanssa. Kaikki ryhmän vetäjät olivat miehiä. Isäryhmä järjestettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2020 ja toisen kerran syksyllä 2021. Ryhmä toteutui suunnitellusti joka toinen tiistai- iltapäivä. Yksi ryhmäkerta kesti puolentoista tunnin ajan.

Sain tutkielmaani varten ryhmän vetäneiltä sosiaaliohjaajilta suunnitelman sekä yhteenvedon isäryhmästä, joissa sosiaaliohjaajat kuvasivat ryhmän toteutumisen eri vaiheet. Ennen ryhmän alkua työntekijät suunnittelivat ryhmän sisällön sekä jakoivat vetäjien vastualueet, kuten materiaalien hankinta, ryhmänohjaajien alustusvuorot ja roolit. Ryhmän suunnittelun jälkeen aloitettiin ryhmään osallistuvien isien rekrytointi. Lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijät kartoittivat kukin omia asiakasperheidensä isiä. Ensimmäiseen ryhmään osallistuvien isien tuli olla 0–6-vuotiaiden lasten isiä. Sosiaalityöntekijät ehdottivat isäryhmää niille isille, joiden uskoivat hyötyvän ryhmästä. Tämän jälkeen sosiaalityöntekijät antoivat ryhmän vetäjille halukkaiden isien yhteystiedot ja lopulta ryhmän vetäjät vielä haastattelivat nämä isät. Isäryhmään valikoitui sosiaaliohjaajien toteuttamien haastattelujen jälkeen kuusi isää, mikä oli myös ryhmän maksimi osallistujamäärä.

Toinen isäryhmä toteutui samalla tavalla, mutta toiseen isäryhmään rekrytoitiin kouluikäisten lasten isiä. Toiseen isäryhmään osallistui vain kolme isää, joista kaksi oli ollut mukana jo

ensimmäisessä isäryhmässä. Kolmas isäryhmä oli tarkoitettu pidettäväksi keväällä 2022, mutta tähän ryhmään ei saatu osallistujia.

Isäryhmään sisältyi kuusi tapaamista, joissa oli kaikissa eri teema. Ensimmäisessä tapaamisissa käytiin yhteisesti läpi ryhmän pelisäännöt sekä esittäydettiin muille ryhmäläisille. Toisella tapaamisella keskusteltiin isyyden tuomista tunteista, kolmannella ryhmäkerralla käsiteltiin lapsuuden eri vaiheita ja neljännellä isien omaa isäsuhdetta. Viidennellä ryhmäkerralla käsiteltiin omaa vanhemmuutta ja viimeisellä ryhmäkerralla keskusteltiin osallistuvasta isyydestä.

Isäryhmästä laaditusta suunnitelmasta käy ilmi isäryhmän tavoitteena ollun isien keskinäisen vertaisuuden tunteen kehittäminen, vanhemmuuteen liittyvien tunteiden tunnistaminen, sanoittaminen ja jakaminen, isyyden roolien käsittely ja oman isänä olemisen tavan pohtiminen, motivointi osallistuvaan isyyteen sekä vuorovaikutustaitojen kehittäminen.

Isäryhmän vetäjien laatimassa yhteenvedossa todetaan isäryhmän ilmapiirin olleen hyvä ensimmäisestä tapaamisesta lähtien sekä tapaamisten sisältäneen vuorovaikutuksellista keskustelua, jota ohjasi kyseisen tapaamisen teemaan pohjautuva alustuspuhe. Yhteenvedon mukaan isät osallistuivat hyvin tapaamisiin. Yhteenvedossa todetaan isien kuvanneen isyyteen liittyneen miesten keskinäinen keskustelun olleen vapauttava kokemus jo itsessään. Isät olivat lisäksi kuvanneet, että heillä ei ollut ennen isäryhmää vastaavaa paikkaa puhua isyydestä. Jokaisesta ryhmätapaamisesta kerättiin myös kirjallinen palaute osallistujilta sekä ryhmän päätyttyä jokainen isä sai mukaansa ”isämapin”, johon oli kerätty ryhmän aikana jaettua materiaalia ja isien omia muistiinpanoja. Lisäksi ryhmän jälkeen ryhmän vetäjät kontaktoivat isiä noin kolmen kuukauden jälkeen ryhmän päättymisestä.

Isäryhmästä laaditun yhteenvedon loppupäätelmänä todetaan isäryhmän tarpeen olleen ilmeinen ja ryhmien olleen onnistuneita. Isäryhmän suunnittelun todettiin olevan kuitenkin työlästä, sillä valmista pohjaa ryhmälle ei ollut saatavilla. Isäryhmän vetäjät totesivat kannattavansa ryhmän järjestämistä myös jatkossa.

5.3 Aineiston analysointi

Tein haastatteluaineistosta ensin sisällönanalyysin: etsin aineistosta alateemoja sekä pääteemoja, joiden pohjalta aineistoa jaoteltiin (ks. Liite 4). Käytin aineistoni analysoinnissa aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on analysointimenetelmä, jota voidaan käyttää monenlaisissa tutkimuksissa. Sisällönanalyysiä on eroteltu joko aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan tai teorialähtöiseen analyysiin. Aineistolähtöinen analyysi pohjautuu nimensä mukaisesti puhtaasti analysoitavaan aineistoon, kun taas teorialähtöinen analyysi pohjautuu aiempaan teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Aineistolähtöisen sisällönanalyysin jälkeen vein analyysiä syvemmälle hyödyntäen sisällönanalyysin tulosten vihjaamia teoreettisia käsitteitä, jolloin analyysi on saanut myös diskursiivisia piirteitä. Tiedostan ratkaisuni, jossa esitän uudet käsitteelliset analyysivälineeni vasta analyysin lomassa olevan tavanomaisesta poikkeava. Katson sen kuitenkin noudattavan tutkimusprosessiani, jossa syvemmälle tulkinnalle hyödylliset käsitteelliset välineet aukesivat vasta analyysin ensivaiheen jälkeen.

Isien haastattelujen jälkeen litteroin aineiston ja aloin hahmotella kirjallista aineistoa erilaisiin teemoihin. Teemoittelun avulla aineisto järjestetään erilaisiin tutkimusongelmaa valaiseviin teemoihin. Näiden teemojen avulla on mahdollista verrata tiettyjen teemojen ilmentymistä aineistossa. (Eskola & Suoranta 1998). Luin litteroituja haastatteluja useampaan kertaan läpi ja aloin jo tässä vaiheessa hahmottaa erilaisia teemoja aineistosta. En halunnut nimetä haastateltaviani, joten analysointivaiheessa jokainen haastattelu oli eri värillä Word- tiedostoissani. Aloin hahmotella eri teemojen alle juuri siihen sopivia pätkiä haastatteluista ja liitin ne erillisiin tiedostoihin teemojen mukaisesti, jokaisen haastatellun omalla värikoodillaan. Vasta lopulliseen tutkimusraporttiin poistin haastatteluista värikoodit. Värikoodien avulla minun oli myös helppo hahmottaa, kuinka moni haastateltavista oli tuonut esiin tietyn teeman alla olevia asioita ja mitkä teemat jäivät vain yhden tai kahden haastateltavan kokemuksiksi. Tunnistekoodien poistaminen oli myös tutkimuseettinen ratkaisu. Lopulta yhdistelin eri alateemoja kolmeksi pääteemaksi: tunnustettu isyys, sosiaalinen tuki ja vertaisuus. Nämä pääteemat näkyvät myös tuloslukujeni otsikoinnissa.

5.4 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimuseettiset kysymykset ovat erottamaton osa kaikkea tutkimuksen tekemistä ja näin ollen eettiset kysymykset nivoutuvat aineiston ja tutkimusmetodin valintaan, tutkimuksen toteuttamiseen ja sen raportointiin. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 22, 52.) Yleiset tutkimuseettiset periaatteet velvoittavat tutkijaa kunnioittamaan tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkijan on tärkeää kunnioittaa myös kulttuuriperintöä sekä luonnon moninaisuutta. Tutkimus tulee lisäksi toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu siihen osallistuville henkilöille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. (Kohonen ym. 2019, 7–13.)

Erytisen tärkeää on huolehtia tutkimukseen osallistuvien henkilöiden vapaaehtoisuudesta. Tutkittavalla henkilöllä on oikeus osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti sekä myös kieltäytyä osallistumasta, keskeyttää tai peruuttaa suostumuksensa tutkimukseen. Osallistujan suostumus tulee dokumentoida tutkittavan antaman suostumuksen. Tutkittavalla henkilöllä on lisäksi oikeus saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä sekä siitä, mitä tutkimukseen osallistuminen käytännössä tarkoittaa. (Kohonen ym. 2019, 7–13.)

Tutkimuseettisiin yleisperiaatteisiin kuuluu lisäksi tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden yksityisyyden suojeleminen. Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden tietoja ei ole tarkoituksenmukaista julkaista niin, että heidät voisi tutkimuksesta tunnistaa. (Kohonen ym. 2019, 7–13.) Ajattelen, että anonymiteetti ja tutkimukseen osallistuneiden lastensuojelun asiakkaiden tunnistettavuustekijöiden poistaminen onkin erityisen tärkeää juuri omassa tutkimuksessani. Lastensuojelun asiakkuus on jo itsessään salassa pidettävää tietoa ja pohdin sitä, voivatko isäryhmään osallistuneet isät tunnistaa itsensä tai toisensa ja millä tavoin nämä tunnistettavuustiedot ovat häivyttävissä niin, ettei yksittäinen isäryhmään osallistunut tunnista kenestä puhutaan. Tunnistettavuuteen on pitänyt tässä tutkielmassa kiinnittää erityistä huomiota myös siksi, että haastateltavia oli vain kuusi. Tästä syystä olen päättänyt jättää aineiston lainauksista pois tunnistekoodit, jotta lukija ei pysty yhdistämään lainauksia tietyn isän kertomaksi tarinaksi.

Tunnistin pohtivani lisäksi samaa tutkimusetiikkaan liittyviä kysymystä, kuin Räsänen (2014) väitöskirjassaan: tutkimusaiheen merkityksellisyyttä tutkimukseen osallistuvien henkilöiden näkökulmasta. Pohdin sitä, kuinka mielekästä ryhmään osallistuneiden isien on osallistua tutkimukseeni sekä sitä, onko tutkimukseen osallistumisesta heille mitään hyötyä. Tutkielmani aihe

ei mielestäni kuitenkaan itsessään aiheuta tutkittaville henkilöille henkisesti kuormittavia seurauksia (Kuula 2006, 62–63).

Näiden lisäksi yhtenä suurimpana tutkimuseettisenä kysymyksenä olen pohtinut omaa rooliani tutkijana sekä oman roolini näyttäytymistä haastateltaville. Työskentelen itse lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijänä ja kerroin siitä myös haastateltaville avoimesti. Pohdin sitä, vaikuttaako roolini sosiaalityöntekijänä isien antamiin vastauksiin koskien heidän isyyttään tai perheen kokonaistilannetta. Pohdin myös velvollisuuttani välittää haastatteluissa mahdollisesti esiin tulevia tietoja lastensuojeluun. Tämä kysymys voisi tulla esiin etenkin niissä tilanteissa, jos haastatteluissa tulisi ilmi jotakin huolenaiheita koskien heidän lapsiaan. Haastatteluissa ei kuitenkaan ilmennyt sellaisia asioita, jotka olisivat velvoittaneet minua lastensuojeluilmoituksen tekoon.

Hain tutkielmaani varten tutkimusluvan sekä laadin tietosuojailmoituksen. Haastattelujen yhteydessä kävin haastateltavien kanssa yhdessä läpi tutkimustiedotteen sekä isät allekirjoittivat suostumuksensa tutkimukseen osallistumiseen. Jokaisen isän kanssa keskusteltiin haastattelujen luottamuksellisuudesta sekä vapaaehtoisuudesta. Kerroin heille myös, että heillä on oikeus missä tahansa vaiheessa peruuttaa suostumuksensa. Keskustelimme myös avoimesti omasta työstäni lastensuojelun sosiaalityöntekijänä sekä siitä, ettei tutkimukseen osallistuminen vaikuta heidän lastensuojelun asiakkuuteensa.

Seuraavissa luvuissa esittelen tutkielmani tuloksia. Ensin luvussa kuusi käyn läpi sisällönanalyysin tuottamia tuloksia eli esittelen isien kokemuksia isäryhmästä saamistaan hyödyistä. Tarkastelen näitä tuloksia tunnustussuhteiden, emotionaalisen ja informatiivisen sosiaalisen tuen sekä vertaisuuden kokemuksen näkökulmista. Luvussa seitsemän vastaan kysymykseen siitä, miten isäryhmästä saatu tunnustus, tuki ja vertaisuus vaikuttivat heidän isyyteensä ja perheen kokonaistilanteeseen.

6 ISÄRYHMÄSTÄ SAADUT HYÖDYT ISIEN KOKEMANA: TUNNUSTUS, TUKI JA VERTAISUUS

Haastattelin tutkielmaani varten kuutta isäryhmään joko syksyllä 2020 tai syksyllä 2021 osallistunutta isää. Osa isistä oli osallistunut molempiin isäryhmiin. Isät kertoivat olleensa ryhmään osallistuessaan iältään 27–47-vuotiaita ja he olivat biologisia isiä 1–14-vuotiaille lapsille. Osa haastateltavista isistä kertoivat olevansa lisäksi isiä puolisonsa lapsille, jotka olivat haastattelujen aikaan iältään 6–22-vuotiaita. Isiä yhdisti sukupuoli, lastensuojelun avohuollon asiakkuus sekä isyys. Isät kuvasivat myös elämässään kokemiensa haasteiden yhdistäneen heitä. Isien elämäntilanteet poikkesivat toisistaan kuitenkin paljon. Osa isistä kuvasi asuvansa lastensa ja heidän äitinsä kanssa yhdessä, ydinperheenä. Suurin osa isistä kertoi olevansa eronnut. Näistä eronneista isistä osa kertoi lasten asuvan pääsääntöisesti isän luona, osa kertoi lasten asuvan äidin luona. Osa isistä kertoi olevansa perheessä pääasiallisesti vastuussa lapsista ja arjen pyörittämisestä. Osa isistä kertoi lastensa huostaanotetun isäryhmän jälkeen ja osa isistä tapasi lapsiaan vain valvotusti tapaamispaikassa. Kaikki haastateltavista isistä toivat esiin kokemuksensa siitä, että heidän elämässään on ollut paljon haasteellisia asioita. Kaikki isät kokivat isyyden olevan heille erittäin tärkeää.

Isät kertoivat lastensuojelun sosiaalityöntekijän, sosiaaliohjaajan tai perhetyöntekijän ehdottaneen isäryhmää heille. Osa isistä kertoi lähteneensä heti mielellään mukaan, avoimin mielin. Osa kertoi lähteneensä mukaan sillä ajatuksella, että eivät ainakaan menetä mitään osallistuessaan ryhmään. Kaksi isää kertoi ilmaisen kahvin ja pullan houkutelleen heidät osallistumaan. Osa isistä kokivat ajatelleensa myös voivansa omalla osallistumisellaan auttaa muita ryhmään osallistuvia isiä. Osa kertoi myös ensin epäröineensä isäryhmään osallistumista.

Sosiaaliohjaaja sano et ei tarvi heti päättää ja kyllä mä ensi ajatteli, et ei vittu en todellakaan mee, et ei mul oo mitään niiku annettavaa, mut sit en mä tiä.. kai sitä sit ajatteli, et kai se on iha sama et juoks mä koton kahvii vai juoks mä siä kahvii. Mut kai se oli sit sillo.. emäntä oli sillo just sairaalassa ja ehkä sosiaaliohjaajan kans ku siit sillo puhuttii ni se oli kai vähä, et sais sitä vertaistukee ja saa vähä eri näkemyksii eri elämäntilanteist ja nii.. tai siit tuli sillo puhet.. et voi ol iha hyvä ittellekki, ku ei oo välttämät se kaikist helpoin tie ollu, ni sosiaaliohjaaja vaa sitä meinas, et toi vois olla

iha hyvä et pääsee jakaa vähä niit kokemuksii niiku muillekki, et pystyy antaa vähä jotai vertaistukee siihe.

Yksi isistä toi esiin halunneensa omalla osallistumisellaan myös näyttää lastensuojelulle olevansa sitoutunut lapsensa elämään ja halunneensa tällä tavoin luoda itsestään paremman kuvan viranomaisille.

Kyl siinä on vähän sitäki että näyttää (lastensuojelulle), et mä haluan olla mukana. Mut kyllä siinä etualalla tiedätkö että minä sitoudun tähän ja se on viesti sosiaalityöntekijälle, et isä haluaa olla... vaikka joku vois yrittää kiistää sitä. Aivan turhaan. Varmasti sitäkin, että kiillottaa profiilia. Että en voi olla pois tästä, koska se on huono signaali. Ehkä varmasti sitäkin, se on hyvin inhimillistä.

Osa isistä kertoi sosiaalisten tilanteiden olevan heille haasteellisia ja siksi ryhmään osallistumisen jännittäneen heitä. Moni isistä viittasivat Suomalaisen kulttuurin olevan sellainen, ettei miehet puhu asioistaan.

Nii kai se o jokasel Suomalaisel miehel vähä semmone se puhumine omist asioist. Ollaa hiljaa vaa ja myönnyttää siihe tilanteesee. Mitä sitä sit kenellekkää menee valittelee.

Ehkä tää perisuomalainen asenne, et tietty kynnyks lähtemää nii semmosseehen ja eihä mussa tietenkää mitää vikaa oo tai tiekko tämmöne näi asenne siihen, et tarvinko minä opetusta tällaiseehen, mutta sit mä aattelin, että katotaan et mitä se sit tuo tullessaan.

Haastattelemillani isillä oli hyvin erilaisia odotuksia ja toiveita isäryhmään osallistuessaan. Osa isistä kertoivat lähteneensä isäryhmään avoimin mielin ilman ennakko-odotuksia. Osa koki, ettei niinkään tarvinnut omaan isyyteensä muutosta ja lähteneensä katsomaan, mitä ammattilaisilla olisi heille tarjottavaa. Kaksi isää kokivat odottaneensa saavansa tietoa isyydestä sekä lapsuuden eri vaiheista. Yksi isä kertoi hänellä olleen haasteita äkkipikaisuuden kanssa, mikä näkyi siten, että hän saattoi hermostua lapselleen pienistäkin asioista. Osa kertoi toivoneen saavansa vertaistukea sekä saavansa olla tukena muille isille. Useampi isä kertoi elämäntilanteensa olleen ryhmää

ehdotettaessa kriisitilanteessa ja kaivanneensa silloin tukea. Osa isistä kertoi lähteneensä mukaan silkasta mielenkiinnosta uutta isäryhmää kohtaan.

--ehkä justiinsa se et toi tiedäks et saa miehetki vähä sellast yhteisöllisyyttä ku naisil o just järjestetää just näit kaikkii mammaryhmii ja näit ni ehkä se et nyt o miehilläki joku tälläne ja no se et josai kohtaa tuli vähä niiko et mielekiinnostaki lähtee kattomaa, et mitä ne äijät oikee sit puhuu siä.. vai puhutaanko siä sit oikeesti yhtää mitää.

Isien kokemukset isäryhmän vaikuttavuudesta vaihtelivat keskenään paljon. Vaikka kaikki isät kävivät lähtökohtaisesti samankaltaisen isäryhmän, on kokemuksellinen vaikuttavuus hyvin henkilökohtainen asia ja jokaisen haastattelemani isän oma kokemus näkyy myös tutkielmani moninaisissa tuloksissa. Kaikki haastattelemani isistä kokivat kuitenkin isäryhmän olleen hyvä ja heidän hyötyneen siitä paljon. Ryhmästä koettiin saadun vertaistukea, jopa ystäviä, emotionaalista tukea, informatiivista tukea, tukea oman käytöksen muuttamiseen sekä vahvistusta siihen, että toimii oikein. Lisäksi isät kokivat tulleen tunnistetuksi isinä ja kokivat arvostuksen tunnetta. Yksi isistä koki isäryhmän madaltaneen kynnystä lastensuojelua kohtaan ja lastensuojelun tulleen hänelle ryhmän myötä tutummaksi. Yksi isistä koki myös merkitykselliseksi sen, että isäryhmä järjestettiin juuri hänen lapsensa asuinkunnassa.

Se oli jotenki hyvin tärkeää, kuin että mä olisin ollu -omalla synnyinseudulla- vastaavassa. Se on niinku tyttären kasvuympäristö. Maaperä ei ole vaan kivilajeja, et se on historiaa, se lepää siinä. Ihmiset on erilaisia. Sä et mieti sitä aktiivisesti sitä missä se on, vaan sitä isyyttä. Mut mulle se oli nimenomaan tällä maaperällä. Mä kuulin siinä jotain sellasta avoimuutta. Kaikki on hyvin innovatiivista. Eikä välttämättä isänsäkään roolit ole niin kiveen hakattuja ja niin lujassa täällä, kuin jossakin toisaalla. Niin mä pidin siitä hyvin paljon, et se isäryhmä oli täällä. Ja tietysti lapseni elämänhistorian näyttämö. Ja osin minun, ja lapsen äidin kokonaan. Tämä tilanne oli ensimmäinen, se maadotti mua tähän kaupunkiin.

Useimmat haastattelemani isät kokivat isäryhmän olleen heille ensimmäinen kokemus heidän isyytensä tukemisesta ja isän tasavertaisesta kohtaamisesta sosiaalipalveluissa. Kukaan isistä ei ollut aikaisemmin osallistunut isille suunnattuun ryhmämuotoiseen toimintaan eikä sellaista ollut heille aikaisemmin tarjottu. Kukaan haastattelemani isistä ei kokenut ryhmästä olleen heille

haittavaikutuksia. Yksi isä kuitenkin harmitteli sitä, ettei löytänyt ryhmästä itselleen isäkaveria ja toinen sitä, että unohti vaihtaa puhelinnumeroita muiden isien kanssa.

Isät kertoivat itse kokeneensa isäryhmän vaikuttaneen eniten heidän omaan isyyteensä perheen kokonaistilanteen sijaan. Isät kuitenkin kokivat isäryhmän vaikuttaneen positiivisesti omaan jaksamiseensa, minkä he ajattelivat välillisesti heijastuvan myös lapsiinsa. Lisäksi isät toivat esiin saaneensa isäryhmästä tukea muuttaa omaa käytöstään suhteessa lapseensa, minkä katson vaikuttaneen perheen kokonaistilanteeseen. Isät kertoivat saaneensa myös ystäviä ja yksi isä ystäväpariskunnan. Parisuhdetilanteeseen isäryhmällä ei nähty olevan vaikutusta, mutta ryhmästä ei koettu olevan parisuhteelle haittaakaan. Kolme kuudesta haastatteluun osallistuneista isistä kertoi heillä olleen haastava erotilanne isäryhmän aikana.

No siis isäryhmä ei vaikuttanu mitenkää, ku avioeropaperit oli jo aikasemmi kirjotettu ja emäntä lähteny ja sitte mä olin ystävä ehkä vielä siinä vaiheessa tän mun nykyisen vaimoni kanssa ja hänki oli sillon sillee et okei mä käyn semmoses isiryhmässä, et hienoo. Ja tota en mä usko et se niinku sillä olis ollu mitään vaikutusta kumpaankaan. Mut sitte tähä tulevaan, me ollaa nyt naimisissa ni jos se jotai vaikutti ni ainaki positiivisesti.

Seuraavaksi erittelen tarkemmin isien kokemuksia isäryhmän vaikutuksista heidän isyyteensä ja perheensä kokonaistilanteeseen. Olen jakanut nämä isien kokemat isäryhmän vaikutukset ryhmästä saatuun tunnustukseen, sosiaaliseen tukeen sekä ryhmästä saatuun vertaistukeen.

6.1 Ryhmästä saatu tunnustus

Seuraavaksi erittelen tarkemmin isien kokemuksia isäryhmästä saamastaan hyödyistä. Kaikki haastattelemistani isistä kokivat isäryhmään kutsumisen sekä siihen osallistumisen merkityksellisenä kunnioituksen osoituksena sekä osa isäryhmän ensimmäisenä kokemuksena siitä, että sosiaalipalveluissa keskusteltiin heidän isyydestään.

No tietenki se, että siinä samalla ku kutsutaan ni alleviivataan et sä olet muuten se isä ja sehän on muuten vahva viesti. Mut jo pelkästään kutsu sinne ni jotenkin: näemme sinut isänä ja älä heitä hantuukia kehään.

Haastatteluissa nousi toistuvasti esiin isien kokemus tunnustetuksi tulemisesta isäryhmässä. Monelle isälle suuri voimaantumisen kokemus tuli jo isäryhmään saadusta kutsusta sekä isäryhmään osallistumisesta. Tulkitsen isänä nähyksi tulemisen merkityksellisyyden osoituksena tunnustetuksi tulemisen kokemuksesta. Arkikielessä tunnustamisella yleensä tarkoitetaan jonkin rikkeen tai syntien myöntämiseen tai henkilökohtaisen uskonsa tunnustamiseen. Tunnustus filosofisessa mielessä erotetaan näistä ja tunnustamisella viitataan niihin suhteisiin, joissa toiseen henkilöön suhtaudutaan merkityksellisenä persoonana. (Hirvonen 2020, s. 11.) Myös sosiaalityön tutkimuksessa puhutaan tunnustamisesta, jolla viitataan ihmisen perustarpeeseen tulla huomioituksi ja arvostetuksi toisten ihmisten tai järjestelmien taholta. Toisten ihmisten huomio, arvostus ja kunnioitus vaikuttavat kokonaisvaltaisesti hyvinvointiimme sekä siihen, miten itse arvostamme itseämme. (Hirvonen 2020, s. 9.)

Tunnustussuhdeteorian keskeisimpänä taustahahmona ja kivijalkana pidetään saksalaista filosofia Georg Wilhelm Friedrich Hegeliä, joka on työllään antanut vaikutteita myös Charles Taylorille sekä Axel Honnethille, jotka ovat 1990-luvulta lähtien julkaisseet merkittäviä teoksia tunnustuksen filosofiasta (Koskinen 2020, s. 165.) Nykyaikaisen tunnustussuhdeteorian ja sen uusimpien suuntausten lähtökohtana voidaankin pitää vuotta 1992, jolloin julkaistiin sekä Taylorin, että Honnethin merkittävät teokset tunnustusteorian ydinkysymyksistä. (Koskinen, 2020, s. 153.)

Axel Honneth on luonut tunnustussuhdeteorialle kolmijaon rakkauden, arvostuksen sekä kunnioituksen välillä. Honnethin mukaan rakkaudessa keskeistä on toisen yksilöllisten tunteiden ja tarpeiden huomiointi sekä niihin vastaaminen. Honnethin mukaan tämä tunnustuksen muoto on sinänsä kriittinen tarve, sillä ilman emotionaalista tukea ihmisen on mahdotonta saavuttaa sellainen itseluottamus, jota yksilönä toimiminen vaatii. Honnethin kolmijaossa rakkaus mielletään usein vain lähipiiriin ulottuvaksi, toisin kuin kunnioitus tunnustuksen muotona liittyy ihmisten samanarvoisuuteen ja ihmisten yhtäläisiin oikeuksiin. Arvostuksen keskiöön taas nousee yhteisön arvohorisontti, jota vasten yksilöjen tekoja peilataan sekä yksilöjen saavutukset. (Hirvonen, 2020, s. 14.)

Sosiaalityön tutkimuksessa kiinnostus on kasvanut tunnustussuhdeteoriamme kohtaan. Honnethin määrittelemät tunnustuksen kolme avainasiaa rakkaus, arvostus ja kunnioitus viittaavat vahvasti myös sosiaalityön arvoihin. Arvoista rakkauden on koettu sosiaalityössä herättävän kuitenkin jonkinlaista jännitteisyyttä, sillä alun perin Honneth on tarkoittanut sillä lähinnä perhe- ja

ystäväpiiriin kytkeytyvää rakkautta. Sosiaalityössä rakkaudesta on puhuttu välittämisenä, sillä sen on katsottu soveltuvan käsitteenä paremmin sosiaalityöhön. (Niemi 2020, 271.)

Toimivien sosiaalipalvelujen tulisi tukea itsemääräämistä sekä omalta osaltaan varmistaa, että tunnustuksen ja itsemääräämisen edellytykset ovat kunnossa. On todettu, että korkeatasoiseen itsemääräämisen kykenee vain itseään kunnioittava ja arvostava ihminen, joka välittää itsestään. Tällainen itsestään välittävä ihminen taas syntyy vain kunnioittavia, arvostavia sekä välittäviä suhteita sisältävissä toimintaympäristöissä. (Niemi 2020, 273.)

Havaittuani isäryhmän hyötyjen liittyvän keskeisesti tunnustetuksi tulemisen kokemukseen, päädyin hyödyntämään tunnustusteoriaa isien kokemusten tulkinassa. Tarkastelen tässä luvussa haasteltavien isien esiin tuomia tunnustuksen eri ulottuvuuksia Niemen (2020, 275) tavoin mikro- että makrotasolla. Makrotasolla huomio kiinnittyy palvelujärjestelmän kokonaisuuteen ja mikrotasolla sosiaalityöntekijän ja asiakkaan kohtaamiseen. Lisäksi tarkastelen haastatteluissa esiin tulleita tunnustuksen patologioita. Tunnustuksen patologia- termiä on käytetty kuvaamaan tunnustuksen tyyppillisiä epäonnistumisia (Niemi 2020, 275).

6.1.1. Kokemus arvostuksesta

Kaikkien haastattelemieni isien vähintään yhdellä lapsella oli lastensuojelun avohuollon asiakkuus isäryhmään osallistumisen aikana. Yhden haastatteleman isän lasten lastensuojelun asiakkuus oli päätetty ryhmän jälkeen sekä kahden isän yksi tai useampi lapsi oli huostaanotettu ryhmän jälkeen. Kaikki isät kertoivat heillä olleen elämässään paljon haasteita sekä kuormittavia tekijöitä. Osalla isistä oli päihdeongelma tai he olivat käyttäneet henkistä tai fyysistä väkivaltaa lastaan kohtaan. Osalla lastensuojelun asiakkuus oli alkanut lasten äidin mielenterveysongelman vuoksi. Haastatteleman isät kokivat tulleensa isäryhmän myötä nähdyksi isänä ja isyytensä kautta, eikä heidän tai perheensä problematiikan kautta. Isät kertoivat isäryhmän antaneen heille toiveikkuutta ja rohkaisua sekä isäryhmän vahvistaneen heidän tunnettaan siitä, että he ovat isänä tärkeitä. Isät tekivät isäryhmässä myös hienoja havaintoja siitä, että isyys on pysyvää eikä lopu esimerkiksi lapsen huostaanottoon. Suuri osa isistä piti merkityksellisenä kokemuksena sitä, että isäryhmässä heidät nähtiin arvokkaina ja heidän isyyttään arvostettiin.

Siin on tietenki aika paljo tämmössii niinkun psykologisia vaikutteita ja tämmössii ku ollu tosi haastavaa tää koko prosessi ja nää kaikki. Et sillee se on niiku, meil on (lasten kanssa) sikahauskaa yhdessä, et se (huostaanotto) ei oo vienyt multa sitä niiku isyyttä pois. Mä oon heille se, en pysty enää olemaa niiku tuki ja turva koska he ei asu mun luona, mutta mä oon edelleenkin niiku heidän elämässä. Ja heidän isä. Sitä ei pysty kukaa viemään mult pois, etten mä olis heidän isä. Et se isyys ei lähe pois, vaik lapset lähtee pois ni sitä isyyttä ei voi viedä pois. Et mä oon edelleen ja mä pysyn edelleen heidän biologisena isänä ja huoltajana, vaikka he ovat siellä syystä x ja sitte ehkä se semmonen, et olen nyt vähän niiku etävanhempi.

Osa isistä kuvasi kokeneensa aiemmin tulleen epäilyiksi tai leimatuiksi eri tahojen kautta heidän omien haasteidensa vuoksi ja isäryhmän olleen heille paikka, jossa he tulivat arvostetuiksi ja nähdyksi isinä ja isyytensä kautta. Yksi haastattelemistani isistä kuvasi kokeneensa isäryhmän vahvistaneen hänen itseluottamustaan isänä olemisesta. Isä koki hänen isyytensä tulleen aiemmin epäilyiksi hänen omien haasteidensa vuoksi, vaikka isä itse koki, etteivät hänen haasteensa olleet sellaisia, mitkä olisivat vaikuttaneet hänen kykyynsä olla isä.

Kyl mä osaan hellaa käyttää vaik en osaa lukee, vaik siä lastensuojeluilmoitukses lukee näin.

Yllä olevassa lainauksessa tulee esiin isän kokemus siitä, että hänet on ikään kuin leimattu johonkin kategoriaan, tässä tapauksessa lukutaidottomiin, ja koki isyytensä tulleen määritellyksi tämän kategorian kautta. Lainauksessa ”Kyl mä hellaa osaan käyttää” viitataan vanhemmuuden odotukseen siitä, että isän tulisi kyetä valmistamaan ruokaa lapsilleen sekä haastateltava kokee olevansa lukutaidottomuutensa kautta selontekovelvollinen myös kyvykkyydestään isyyteen.

Myös toinen isä kuvasi kokeneensa tulleen neuvolassa nähdyksi vain oman alkoholin käyttönsä kautta ja kuvasi seuraavanlaisesti neuvolan kanssa käytyä keskustelua isyydestä:

Mä oon aina käyny kaikki neuvolat. Ei siä ikänä isyydestä mitää muuta ku lyödää kaavake kätee, et kui paljo juot alkoholii. Lyödä kaavake kätee ja sitte huudetaa, et juot liikaa.

Nämä kaksi yllä olevaa lainausta kuvastavat isien kokemuksia siitä, että heidät tunnustettu virheellisesti tietyn kategorian kautta. Kategorioita on määritelty mm. niin, että kategoria syntyy aina silloin, kun nimeämme paikkoja, asioita, ihmisryhmiä. Kategoriat voivat olla niin hyvässä, kuin pahassa toisten ihmisten sekä oman itsemme määrittelyn välineitä. Kategoriat kertovat paljon siitä, kuinka me näemme asiat, minkä ajattelemme olevan normaalia, poikkeavaa, hyväksyttyä tai ongelmallista. (Jokinen ym. 2012, 6.)

Haastattelemani isät kuvasivat haastatteluissa useampia eri kategorioita, joihin he joko itse kokivat kuuluvansa, tai joihin heidät oli ulkoapäin määritelty. Näitä kategorioita oli mm. isät, miehet, lastensuojelun asiakkaat, päihdeongelmaiset, äkkipikaiset, mielenterveysongelmaisen lähiomaiset, lukutaidottomat, työssäkäyvät, työttömät, eronneet jne. Juhila ym. (2012, 51) esitti, etteivät kategoriat itsessään tuota mitään eikä niillä ole itseisarvoa sinänsä. Kyse on enemmänkin ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta ja miten kategorioita käytetään. Kategoriat voivat kuitenkin olla leimaavia sekä ihmisiä yhteen niputtavaa kategorisoimista voidaankin kutsua stereotypisoivaksi kategorisoinniksi. Stereotypisoivalle kategorisoinnille tyypillistä on se, että ihminen tulee ulkoapäin määritellyksi ja arvioiduksi jonkin yhden kategorijäsenyyden kautta. (Juhila 2012, 184.) Tämän kaltaista stereotypisoivan kategorisoinnin kokemusta useat isät kuvasivat haastatteluissa, mutta myös kokemusta siitä, että isäryhmässä he saivat tulla tunnustetuksi vain isinä, mikä tuntui heistä tärkeältä.

Isät kokivat myös isyyden kategorijäsenyyden olevan ulkopuolisten silmin vähempiarvoista kuin äitiyden kategorian. Yksi isä kertoi tästä esimerkin varhaiskasvatuksesta, jonka isä koki eriarvoistavan isiä äiteihin nähden ja päiväkodin työntekijöiden näkevän isän usein ongelmien aiheuttajana. Isä kertoi päiväkodin työntekijöiden ajattelevan, että hänen lapsensa kiusatuksi tuleminen johtuisi lapsen kotioloista isän luona. Isä kertoi kokeneensa tulleeeksi leimatuksi päiväkodin taholta ja heidän tehneen hänen lapsestaan lastensuojeluilmoituksen. Sama isä kertoi myös kokeneensa tulleen isäryhmässä arvostetuksi.

Päiväkodin työntekijä oli tehny ilmoituksen. Mä olin kuulemma kuristanu omaa poikaa. Kyl mä romahdi iha maantasalle ja sanoin et en mä ikinä vois omii lapsii pahoinpidellä. Lähin pojan kans päivystykseen, ku sillä oli naamassa punasii pisteitä. Lääkäri sano, et se oli allerginen reaktio. Ja päiväkodin mielest se oli verenpurkauma. Lääkäri anto reseptin zyrteccii ja se lakkas. Se oli pitkä prosessi ku sitä tutkittii. Kyl se

sitte oli perätön. Minust on tehty monta perätöntä ilmotusta. Ei tunnu kivalta. Kyllä siitä (isäryhmästä) tuli arvostettu olo. Ymmärtää, et kyl mä olen aina isä.

Isien ja äitien eriarvoistava kohtaaminen näkyi myös muiden haastateltujen isien kokemuksissa siinä, että isät kokivat ammattilaisten käyvän enemmän keskustelua äitien, kuin isien kanssa. Kaikki haastattelemani isät itse kokivat kuitenkin isyyden olevan heille erityisen tärkeä asia ja isät puhuivat haastattelussa sekä lapsistaan, että isyydestään mielellään. Tästä huolimatta useimmat isät kokivat, ettei heidän kanssaan ollut ennen isäryhmää keskusteltu heidän isyydestään sosiaali- ja terveyspalveluissa. Yksi haastattelemistani isistä kuvasi omaa isyyttään ja siitä puhumista näin:

Kyl minul on ainaki helppoo isyydestä puhuu. Mä oon itte halunnu muksut. Ja kyl mä oon vastuussa heistä. Mä teen omien muksujen eteen ihan mitä vaan.

Monet isät peilasivat isäryhmän merkityksellisyyttä aiempiin huonoihin kokemuksiin tunnustetuksi tulemisesta. Isäryhmässä koettu tunnustus näyttäytyi erityisen merkityksellisenä juuri siitä syystä, että useimmat isät olivat kokeneet tullessa aiemmin joko ohitetuiksi tai väärin tunnustetuiksi järjestelmän, sekä yksittäisten työntekijöiden toimesta. Yksi isä kertoi käyneensä lapsensa kanssa neuvolassa, mutta isyydestä ei keskusteltu siellä mitään sekä keskustelua käydyn usein vain äidin kanssa. Tämä isä kertoi myös keskustelemisen olevan hänelle itselleen haastavaa ja hänen jännittävän sen kaltaisissa tilanteissa. Haastattelemistani isistä useimmin ne, jotka kertoivat ihmisten kanssa keskustelemisen olevan heille luontevaa ja heidän itse puhuvan paljon, kokivat myös heille puhutun enemmän isyydestä sosiaalipalveluissa. Näin ei kuitenkaan kahden isän kohdalla ollut. Seuraava lainaus on otettu haastattelusta, joka oli tässä poikkeus, sillä tämä isä kertoi keskustelemisen olevan hänelle luontevaa ja hänen olleen aktiivinen keskustelija myös isäryhmässä. Haastateltava isä kertoi kokeneensa ammattilaisten kanssa käytyjen isyyskeskustelujen jääneen pintapuolisiksi ja isäryhmän olleen ensimmäinen paikka, jossa oli kokenut voivansa keskustella avoimesti isyydestään.

Kävin (neuvolassa). Todella harvoin puhuttiin isän asioista. Mä olin vaan se niinkun hang around siinä mukana, et tottakai huomio keskittyy äitiin ja lapseen, mut vaikka mä kävin lasten kans ihan yksin neuvolassa... Melkein kaikkien lasten kanssa, melkein kaikki neuvolat oon käyny yksin ja sit kaikki lääkärikäynnit ja tälle. --Tottakai sitä kysytään, et moi millai sää voit? Mut sit se seuraava kysymys, et millee sul oikeesti menee? Ni sitä ei oo tullu. Siin (isäryhmässä) pysty enemmä kertoo sitä ja sit just se,

et toine kertoo siin et tää asia on iha hanurista ja sit itteki on siin sillee, et joo mä tiedän ton. Et toi on iha hanurista. Sellasii asioit mitä ei sit vaan oo keskustellu kenenkään kaa.

Edeltävässä lainauksessa isä itse luokittelee kuuluvansa kategoriaan isät sekä luokittelee isäryhmään kuuluneet isät ”toisiksi isiksi”, joiden kanssa on tuntenut pystyvänsä keskustelemaan isyydestään. Isä tuottaa neuvolasta puhuessaan kategoriat ”äidit” ja ”lapset” sekä viittaa neuvolan työntekijään, jonka kanssa isä ei ole kokenut saaneensa syvällisempää keskustelua aikaan isyydestään. Puhuessaan isäryhmästä haastateltava ei kuitenkaan erottele isäryhmän vetäjiä erilliseksi ryhmäksi, vaan viittaa ”toisiin isiin” puhuessaan ryhmästä. Tähän voi vaikuttaa oleellisesti se, että isäryhmän vetäjät kuuluivat myös isien kategoriaan.

6.1.2 Isyyden tunnustus järjestelmätasolla

Sen lisäksi, että isät kertoivat haastatteluissa kokeneensa tunnustuksen puutetta sekä isien ja äitien eriarvoistavaa kohtelua yksilötasolla, he pitivät tunnustusta myös yleisemmin järjestelmätason ongelmana. Osittain yksilötason ja järjestelmätason tunnustus näyttäytyi myös limittäin, eikä aina ollut selvää oliko kyse yksilön vai järjestelmätason tunnustuksesta. Kaikki haastattelemani isät näkivät isäryhmän olleen poikkeus positiivisessa mielessä tässä asiassa. Isille järjestettiin nimenomaan isyyttä tukeva palvelu, jossa heidän erityistarpeensa otettiin huomioon. Kaikille isille tämä oli ensimmäinen kokemus siitä.

Tunnustussuhdeteoriat ymmärtävät yhteiskunnan järjestelmänä, jossa tunnustuksen eri muodot ovat institutionalisoituneet. Esimerkiksi perhe- ja työmarkkinoissa sekä tässä tapauksessa sosiaalipalveluissa tunnustusta jaetaan, mutta näiden eri areenojen sisäiset säännöt ovat erilaiset. Tunnustussuhdeteoreetikot näkevät tunnustuksen olevan avain näiden instituutioiden oikeudenmukaisuuden sekä hyvyyden arviointiin. (Hirvonen, 2020, s. 15.)

Järjestelmätason arvostus tulee esiin siinä, että jokin asiakasryhmä tunnustetaan, heidän erityistarpeensa sekä ongelmansa huomioidaan sekä niihin pyritään vastaamaan tarkoituksenmukaisia palveluja tuottamalla. Sen sijaan jonkin ihmisryhmän systemaattinen sivuuttaminen sekä heidän palvelujensa riittämättömyys voidaan katsoa olevan arvostuksen, mutta

myös välittämisen puutetta. Tällöin tämä ihmisryhmä ei tule järjestelmän tasolla tunnustetuksi. (Niemi 2020, 279.)

Kukaan haastattelemistani isistä ei siis ollut aiemmin osallistunut miehille tai isille järjestettyyn ryhmämuotoiseen toimintaan. Kukaan isistä ei muistanut aiemmin kuulleensa miesten ryhmiä järjestettävän. Moni isä myös mainitsi haastattelujen aikana siitä, että äideille järjestetään Suomessa erilaista ryhmätoimintaa, mutta miehille ja isille ei samankaltaisia ryhmiä ole. Isät puhuivat haastatteluissa ”mammaryhmistä” tai erilaisista kerhoista. Koska suurelle osalle oli lastensuojelun kautta järjestetty vanhemmuutta tukevia sosiaalipalveluja, kuten perhetyötä, haastatteluista jäi kuva, että isät osallistuivat mieluummin ryhmään, mikä oli suunnattu nimenomaan isille, eikä yleisesti vanhemmille.

Joo mä en tiä onko tämmösii (ryhmiä isille) edes järjestetty enne... Et tää oli iha sillee uus tuttavuus, ylipäätää mikää tämmöne niiko mieste ryhmä.

Isät kokivat isäryhmässä saaneensa keskustella isyydestään, suuri osa koki tämän olleen siihen ensimmäinen kerta. Tästä voisi päätellä, että isät myös keskustelevat mieluummin isyydestään silloin, kun sille on järjestetty oma paikkansa ja aikansa.

En muista et olis ikän aikasempaa ollu (puhetta isyydestä). No se yks mikä tuol ryhmäs tuli justii, et joo tämmösii kaikkii äijie tapaamisii voi olla ja poikie kans just saunailtoi, mut kuka siä oikeesti rupee puhuu jostai omast perhee tilanteestaa tai isyytee liittyvist asioist ni kyl se o aika hava, et kyl se on et enemmänki jutellaa, et mite sul o töis menny? Ja puhutaa jotai muuta iha jonninjoutavaa siellä. ei siä kukaa lähde avaamaa sitä perheasiaa niinkää, et...

Kolme kuudesta isästä kokivat, ettei heidän isyyttään ollut tunnustettu eri työntekijöiden sekä järjestelmien tahoilta. Haastattelemani isät puhuivat lastensuojelusta, neuvolasta, koulusta, lastenvalvojasta, hallinto-oikeudesta sekä Kelasta puhuessaan tahoista, joiden toimesta kokivat tulleensa kohdelluiksi epätasa-arvoisesti. He kokivat, ettei isyyttä tueta, tai kokivat itsensä epävarmaksi siitä syystä, että henkilökunta oli pääasiassa naispuolisia.

Ja ku isälle annetaan aika vähän mitään tukee muutenkaan. Itte ainaki voin sanoo kaikki Kelat ja sossut antaa äitille paremmin tukee mitä yksinhuoltajaisälle. Suomen

pitäis ol tasa-arvonen maa, mut ei oo. Siä (isäryhmässä) sitte enemmänki puhuttii (isyydestä). Saatii kertoo omii kokemuksii.

Yksi isistä totesi kokevansa, että sosiaali- ja terveystalvueluissa puhutaan pääsääntöisesti äideistä ja äitiydestä. Syyksi tähän mainittiin naisvaltainen ala, jonka vuoksi suuri osa työntekijöistä edustaa sekä naisten, että äitien kategoriaa. Tämän isät kokivat ikään kuin "he" ja "me" asetelmaksi, jossa isät kokivat olevansa jo lähtökohtaisesti ulkopuolisia ja vieraalla maaperällä. Haastattelemistani isistä kaksi kertoi myös kokeneensa, että äidit osaavat keskustella naispuoleisten työntekijöiden kanssa työntekijöiden odottamallaan tavalla ja saavan tästä syystä erilaista kohtelua kuin isät.

Mä tunnen oman eksän niin hyvin. Puhuu kauniisti kaikille sosiaalityöntekijöille ja opettajille ja totuus on aivan eri.

Isät tuottivat vuorovaikutuksen haasteita sekä "he" ja "me" asetelmaa myös palvelujen saatavuuden näkökulmasta. Yksi isä kertoi kokeneensa, että joutuu äitiä enemmän perustelemaan lastensuojelun sosiaalityöntekijälle, jos kokee itse tarvitsevansa apua tai tukea.

Olin sillee et jes, nyt on (isäryhmässä) äijäporukka. Et mä koin aina et et ku oli tää Katri oli meidän lastensuojelun työntekijä, et sit piti jotenki niinku hirveesti öö niinku selittää ja hakee niinku syitä että minkä takii me tarvittas jotai tämmöstä apuu tai tämmöst näi.

Samaa toissijaisen kategorian näkemystä tuottivat myös osa isistä, jotka kokivat olevansa selonteko sekä todistusvelvollisia ammatilaisiin nähden, jos heidän mielipiteensä tai toiveensa ovat ristiriidassa äidin mielipiteen kanssa.

Mä voi antaa esimerkin. Ex-vaimo veti kilarit ja vaati sitte sitä ja tätä ja tota. Sit me mentiin lastenvalvojalle ja se lastenvalvoja ei... niinku mä puhuin, mut hän ei mitenkää reagoinu siihe ku mä koitin selittää, et äiti ei oo käynyt katsomassa lapsia ku tämän ja tämän. Ja ku mul oli lapset kuitenkin niinku 90 prosenttii viikosta. Mul on hirveesti ollu tämmöstä et mä niinku huudan seinälle, et mul on tämmönen idea, mä koen et tää on parasta mun lapsille ja sit asiat menee erilailla. Sitte ku mul on mustaa valkosella ja mä todistan näin, että kiitos... ni siinä vaiheessa ruvetaa kuuntelemaan. Mikä on mun mielestä väärin. Ei ihmisillä oo läheskään niin paljon sitä omaa jaksamusta,

semmosta pikkutarkkamaisuutta... et muut isät on ihan kusessa tän kaltaisissa tilanteis.

Edeltävässä lainauksessa tulee hyvin esiin monen haastatteleman isän kokemus todistusvelvollisuudesta sekä tunnustuksen puutteesta. ”mä huudan seinälle, et mul on tämmönen idea” kuvastaa isän kokemusta siitä, ettei häntä olla kuultu ammattilaisen taholta. Isän kokemusta todisteluvollisuudestaan kuvaa hyvin kohta ”Sitte ku mul on mustaa valkosella ja mä todistan näin.” Myös toinen isä kuvasi todisteluvollisuuttaan kertomalla, että hän alkoi isäryhmän jälkeen pitämään päiväkirjaa lastensa asioista, jotta hänellä on jälkikäteen esittää ammattilaisille todistusaineistoa siitä, mitä milloinkin tapahtui. Isä keräsi todistusaineistoa nimenomaan eri viranomaisista varten.

Itseasias voi sanoo, et se kun siellä (isäryhmässä) asiat loksahda paikoilleen... iha perusasiat tai tälle... ja sitte yks mikä on tullu, mut just tää asioiden kartalla pitäminen ja kirjottaminen. Päiväkirjan kirjottaminen on yks tärkeimmist asioist mitä mä teen elämässäni tällä hetkellä. Että mulla on mustaa valkosella tietyistä päivistä. Ehkä se on just se ku ne tarinat, näin on käyny ja tälle näi, ni sit itteki kirjottaa ylös.

Myös kolmas haastattelemistani isistä koki, että isä on velvollinen todistamaan omaa kykyään lasten vanhempana sekä vaatineensa lastensuojelun tehostetun perhetyön jatkumista voidakseen todistaa viranomaisille olevansa kelpollinen isäksi.

Sosiaalityöntekijä olis varmaan lopettanu meen perhetyön. Mä pakotin perhetyöntekijän käymään meillä. Mä sanoin, et niin kauan ku on tutkinta käynnissä, niin kauan perhetyöntekijä käy meillä. Se et mul on näyttöö, et ei oo mitään huolta.

Yksi isä kertoi myös kokevansa, että ilman lastensa lähivanhemmuutta hänellä ei olisi sanavaltaa lastensa asioihin eikä myöskään mahdollisuutta saada lähivanhemmuutta takaisin, jos hän siitä luopuisi. Isä kertoi isäryhmän vahvistaneen hänen ajatustaan siitä, että hän pitää kiinni hänelle kuuluvista oikeuksista.

Mä oon lähivanhempi, ei se oo Suomen maassa tavallista. Tunneks sää montaa? Kaikki on sanonu, et siitä ei saa luopuu. Ku siitä lähivanhemmuudesta meet luopumaa ni sitä et ikinä saa takas. Se o se viimine ässäkortti.

Yhden isän kokemus toisvertaisesta vanhemmuudesta kiteytti surullisella tavalla useamman haastattelemani isän kokemuksen. Isä kertoi kokevansa, että äiti kelpaa aina äidiksi, mutta isä ei kelpaa aina isäksi. Tämä isä kertoi päässeensä isäryhmässä keskustelemaan myös tästä asiasta.

Siel mun muistikuvani mukaa käytiin aika hyvin just näitä niinku omia isiä ja millai tää on muuttunu tää isyys ja sit siä käyti just tätä miesten kokemaa syrjintää tai tämmöstä näissä lasten asioissa, että isä ei kelpaa isäksi. Äiti kelpaa aina äidiksi, mut isi ei kelpaa aina isäksi.

Yksi isä kuvasi kokeneensa, että lastensuojeluilmoituksia käsiteltiin sosiaalityöntekijän taholta epätasa-arvoisesti. Isän kokemuksen mukaan äidistä tehtyjä lastensuojeluilmoituksia katsotaan läpi sormien ja isästä tulleita ilmoituksia tutkitaan tarkemmin.

Minul on vähä huono maku sosiaalityöntekijöisii. Ne ei nää, äiti saa tehdä mitä tekee. Jos isä tekee jotai ni sitte ollaa heti syynin alla.

Kaikkien haastattelemani isien kokemus isien kohtaamisesta sosiaalipalveluissa ei kuitenkaan ollut negatiivinen. Yksi isä totesi olleensa tyytyväinen ja hänet otetun aina huomioon, vaikka ei kokenutkaan varsinaisesti isyydestä koskaan puhutun. Yksi isistä koki saaneensa isyyteensä tukea lastensuojelusta, mutta neuvolassa ei oltu puhuttu hänen kanssaan lainkaan, vaikka hän olisi sitä toivonut. Yksi isistä kertoi kokeneensa aiemmin häpeää lastensuojelun asiakkuudesta, mutta isäryhmän myötä hänen suhtautumisensa lastensuojelua kohtaan muuttuneen positiiviseksi. Isä kertoi kokevansa isäryhmän jälkeen vahvemmin, että hänen lapsensa asiat ovat hyvissä käsissä. Yksi haastattelemani isä koki lastensuojelun sosiaalityöntekijän aktiivisesti sekä puhuneen isyydestä, että puolustaneen sitä. Tämä isä kuvasi lastensuojelua yhteistyökykyiseksi, lailliseksi ja lujaksi.

Ehdottomasti ja puolustettu (lastensuojelussa) sitä isyyttä hyvin paljon. Ja toisaalta oltu lujana myös isän kanssa. Ja se on eri asia, kuin kova. Yhteistyökykyinen, laillinen ja luja. Et sellanen kokemus ja sanotaan näin, että mä en oo koskaan aikasemmin ollut elämässäni sosiaalitoimen kanssa näin... mut siitä mä oon aivan varma, että tällä maaperällä hoidetaan asiat matalalla kynnyksellä. Kiire on ja aikataulut tahtoo venyä, mut asiat otetaan silmämitalla -- Sitä maalattiin pitkään, et lapsen äiti pelkää

minua. Ja sosiaalityöntekijä sitä, että ei ole mitään tällästä. Et miestä tutkitaan munaskuja myöden ja se ei oo koskaan tehnyt mitään.

Kaikki haastattelemanani isät kokivat isäryhmän olleen heille vahva kokemus järjestelmän tuottamasta tunnustuksesta heidän isyyttään kohtaan. Isäryhmä koettiin arvostuksen osoituksena ja lisäävän myös isien omaa arvostusta omaa isyyttään kohtaan. Kaikki haastattelemanani isät toivoivat isäryhmiä järjestettävän tulevaisuudessakin ja kaikki isät kertoivat, että suosittelisivat isäryhmää muille isille, sillä kokivat sen hyödylliseksi itselleen. Monet isät toivat myös esiin isyyden muuttuneen viimeisten vuosikymmenten aikana paljon sekä isän roolin olevan nykypäivän perhe-elämässä erilainen kuin ennen. Haastatteluissa tuli kuitenkin ilmi isien kokevan, ettei järjestelmätasolla olla päästy samaan muutokseen, eikä isät kokeneet olevansa tasavertaisia vanhempia äiteihin nähden sosiaalipalvelujen ammattilaisten silmissä.

6.2. Ryhmästä saatu tuki

Isyyden tunnustetuksi tulemisen lisäksi toinen keskeinen isäryhmän vaikuttavuuden kokemus liittyi ryhmästä saatuun tukeen. Kaikki haastattelemanani isät kuvasivat saaneensa jonkinlaista sosiaalista tukea isäryhmästä. Toiset kuvasivat saaneensa emotionaalista tukea, toiset informatiivista tukea, yksi koki saaneensa vahvasti tukea oman käytöksensä muuttamiseen sekä kaikki kokivat hyötynensä isäryhmästä saamansa sosiaalisen tuen vuoksi.

Sosiaalinen tuki voidaan nähdä pitävän sisällään viestittämistä: faktatiedon jakamista, kannustamista, välittämistä ja rohkaisua. Useimmiten tuesta viestittäminen tapahtuu sanallisesti, mutta sosiaalinen tuki voi olla myös ei-sanallista viestintää, kuten läsnäoloa tai rohkaiseva katse. Sosiaalinen tuki on jaoteltu myös tiedolliseen, arvioivaan ja tunnustusta antavaan tukeen sekä muuhun emotionaaliseen tukeen. (Pietilä-Halla 2010, s.65).

Keskeinen edellytys sosiaalisen tuen prosessille on henkilö halu osallistua sosiaaliseen vuorovaikutukseen samassa tilanteessa olevien kanssa. Motivaatiotekijät osallistua vertaistoimintaan voivat olla ongelmakeskeisiä. Kuitenkin ryhmän jatkolle olennaista on se, että jäsenet osoittavat toisiaan kohtaan positiivista ja kunnioittavaa asennetta. Muita toimivan vertaisryhmän edellytysten helpottavia tekijöitä on osallistujien jossain määrin samanlaiset taustat ja haasteet elämässä. Lapsiperheiden vertaistoiminnan toimivuuden kannalta olisi hyvä, jos

osallistujilla olisi mahdollisimman samanikäisiä lapsia. Tällöin he todennäköisemmin kohtaavat arjessaan samankaltaisia asioita liittyen lapsen kasvatukseen. (Pietilä-Halla 2010, s. 64–65.)

6.2.1 Emotionaalinen tuki

Finfgeld-Connett (2005) on tutkimuksessaan päätenyt jaottelemaan sosiaalisen tuen emotionaaliseen ja välineelliseen tukeen. Vertaistukiryhmässä jo tieto siitä, että toinen on läsnä ja käytettävissä voi olla merkittävää emotionaalista tukea. Emotionaalisessa tuessa merkittävää on asenne ja ilmapiiri, joka vallitsee vertaisten välillä. Kaikessa emotionaalisessa tuessa lisäksi merkittävää on toisen tarkkaavainen kuuntelu sekä tasavertainen keskustelu. Emotionaalista tukea voi lisäksi olla toisen henkilön elämäntilanteen normalisointi ja huomion kiinnittäminen toisaalle. Myös huumori ja hauskanpito voivat olla osa emotionaalista tukea. (Pietilä-Hella 2010, s. 65–66.) Välineellinen tuki voi taas tarkoittaa esimerkiksi lastenhoitoapua tai kuljetusapua, taloudellista apua tai kodinhoitoon liittyvää apua. Pienten lasten vanhempien väliseen tukeen on todettu liittyvän vain hyvin vähän välineellistä tukea. (Pietilä-Hella 2010, s. 66.)

Haastattelemistani isistä kukaan ei tunnistanut saaneensa isäryhmästä yllä kuvattua välineellistä tukea. Sen sijaan emotionaalista tukea koki saaneensa kaikki haastattelemani isät. Osa isistä koki saaneensa isäryhmässä luottamusta ja vahvistusta omaa isyyttään kohtaan. Isät kertoivat konkreettisia esimerkkejä lasten päivärytmiin, rajojen asettamiseen ja muihin lapsen kasvatukseen liittyviin asioihin, joille sai vahvistuksen isäryhmässä. Useampi isä totesi isäryhmän aikaan eläneensä haastavaa aikaa ja siksi isäryhmästä saatu tuki koettiin merkittävänä. Yksi isä kuvasi kokeneensa isäryhmän aikaan kulkeneensa ikään kuin automaatiolla ja säästöliekillä. Isäryhmän myötä isä koki kyenneensä pysähtymään oman isyytensä äärelle ja pohtimaan omaa tapaansa olla isä ja pyörittää arkea. Isäryhmä oli antanut vahvistusta sille, että hän toimii oikein ja tekee oikeita asioita.

Ehkä se toi semmosen niinku, et mä teen ihan asioita tai olen tehny oikein tai sillee mikä on yleisesti hyväksyttävää koska hekin sanovat siellä et näin se kuuluisi tehdä. Niin asiat lokshti paikoilleen, et okei hei et mä oonki tehny iha just sillee niiku tääl nyt isiä ns neuvotaan olemaan isä ni anto semmosta niiku luottamusta siihe omaa tekemiseen ja omaa isyyteen.

Yksi isä koki isäryhmän suurimmaksi anniksi sen ymmärtämisen, että jaksamalla itse paremmin, hän voi olla myös paremmin läsnä omille lapsilleen. Isä kertoi avun pyytämisen helpottuneen isäryhmän myötä. Isä kertoi tämän tuoneen konkreettisen muutoksen heidän arkeensa ja isän omaan jaksamiseen ja hyvinvointiin.

Kyl määh sielt (isäryhmästä) sai just siihe liittye et kui tärkeetä se on iha niinko lasten elämässäkkin et sä voit ite hyvin. Et se näkyy ja et ne lapset aistii sen, et jos sul on ittel voimavarat loppu. Et se heijastuu niinko helposti niihi lapsii. Jos sää voit ite huonosti ni lapset voi huonosti. Ehkä vois sanoo näi, et Suomalaine jäärä ni ite selvitää ja apua ei oteta vastaa vast ku o pää kainalos ja näi pois päi ni siihen on tullu ehkä sellane konkreettine muutos ton isäryhmän myöt. Ehkä pyytää helpommi apuu ja ottaa sitä apuu vastaa. Mikä o kans sit oma jaksamise kannalt tosi tärkee. Ja on ajattelumaailma ittel muuttunu siin mieles, et määh oo aikasempaa ollu semmone et määh en oo kenellekkää tyylii puhunu yhtää mistää ja pitäny vaa oma pää sisäl ja yrittäny vaa sinnitel päivästä toisee ja jaksaa ja näi pois päi. Sit josai kohtaa huomaa et ei jumalauta mä oo iha loppu. Kyl siit niiko sillai o muutoksii tapahtunu.

Useampi isä toi haastatteluissa esiin elämäntilanteensa olleen ryhmän aikana erityisen haastava ja ryhmän antaneen heille siinä hetkessä voimia jaksaa eteenpäin sekä luottamusta siihen, että asiat järjestyvät. Yksi isä kertoi saaneensa ryhmässä rohkaisua ja tukea kestää lapsestaan erossa olemista sekä tukea olla tekemättä tilanteessa haitallisia asioita.

Monet miehet tekee peruuttamattomia vahinkoja nimenomaan täs tilanteessa. Eli stalkkaa ja menee perässä, koska se on enemmän se puoliso, kun se lapsi. Totta kai ne asiat täytyy kelata ja niille kaikille on aikansa. Mut juuri se asioiden jäsentäminen, että tämä ei lopu tähän. Et se ei oo vaan se et avioero ja sitte se perhe katosi vaan se pysyy koko ajan se laps siellä ja se on hänen todellisuuttaan, koska hän on ollu alta kaks. Niin ei hän mitään muuta tiedäkkään. Käyn terapiassa, mutta se ei aina mee eetteriin. Et ne on niin syvällä siellä. Ja ainoa lääke ja suurin lääke on isän maltti, jota täällä (isäryhmässä) vahvistettiin ja rohkaistiin. Ja sitten se, että se lapsen kasvu muuttaa vanhemman viime kädessä. Niinku se vetäjä sanoi, et muistakaa yks todellisuus ja laki täs asiassa. Se lapsi lopulta lähtee kotoa, mut se parisuhde, oli se niin tai näin, ni se jää. Tämä on lopulta hyvin väli aikaista. Ja sen takia

mahdottomaltakin näyttävä asetelma niin kannattaa tehdä interventioita isänä kuin pystyy. Koska se tilanne menee ohi. Hyvän sään aikana.

Yksi isä kuvasi isäryhmän rohkaisseen häntä ja kuvasi isäryhmän olleen jopa välttämätön hänelle vaikeassa elämäntilanteessa. Isäryhmässä isä koki myös tärkeänä sen, että isäryhmässä ei arvosteltu tai arvotettu ketään heidän elämäntilanteensa vuoksi. Isä kuvasi myös isäryhmän maadoittaneen häntä, isäryhmän olleen terapeutin kokemus ja antaneen konkreettisia välineitä hänelle.

Se sattui myöskin vaikeaan kohtaan se ryhmä, mutta se oli välttämätön. Se kuljetti mua tänne ja jotenki maadotti hetkeks tähän enemmän ja se oli terapeutista ja se antoi konkreettisia välineitä. ja niihen miesten suulla niinku rohkaistu. Et älä muuta luule. Siel ei yhtään niinku arvotettu ketään. Näin se meni.

Isäryhmän koettiin antaneen myös muuta ajateltavaa haastavassa elämäntilanteessa. Kolme haastattelemistani isistä kertoivat käyneensä isäryhmän aikana haastavaa eroa läpi. Isät kertoivat, ettei isäryhmässä keskusteltu juurikaan parisuhdeasioista, vaan isäryhmässä keskityttiin isyyteen ja tämän antaneen heille mahdollisuuden ajatella hetken muita asioita eron lisäksi. Yksi isä kuvasi kokeneensa ryhmän antaneen hänelle myös rytmiä ja ohjelmaa arkeensa.

Siä pääsee ainaki, jos haluaa miettii vaik eroaikana, ni saa muuta mietittävää ku sitä eroasiaa. Ainaki minuu ittee autto paljo. Mä sai miettii jotai muuta asiaa, ku se oli just kaike pahin aika meille. Vaik mä oon käyny aikuste vastaanotolla juttelemassa. Ja sit toi joka viikko käyttiä siä. Viikkoon tuli ohjelmaa. Pysy rytmi elämässä. Se autto ainaki ittee siin eroaikana pysyy kasassa.

Vaikka tuki ryhmän toisilta osallistujilta koettiin tärkeäksi, myös ryhmän ohjaajien tuki ja läsnäolo oli merkityksellistä. Seuraava lainaus on otettu toisen isän haastattelusta, joka kertoi käyneensä haastavaa eroa läpi puolisonsa kanssa isäryhmän aikaan. Isä kuvaakin, että ”moni säästyy siinä, ku siin on ohjaajat mukana”. Isä koki siis isäryhmän ohjaajien tuen erityisen merkitykselliseksi elämäntilanteessaan ja totesi vielä saaneensa hyvät eväät isäryhmästä jatkoa ajatellen.

Mä uskon et siinä moni tollases ryhmässä, haulikko ja petäjän oksa ja tiedätkö virkavalta, ni moni säästyy siinä, ku siin on ohjaajat mukana. Nää on rajuja puheita, mut näin se vaan menee. Koska nää on herkkiä kohtia just. Ne on kaikki niinku eromyllerryksessä ja syystä tai toisesta tämän talon kautta kierretään. Et kyl siitä hyvät eväät saa.

Kysyin haastatteluissa isiltä myös, kokivatko he isäryhmästä olleen jotakin haittaa heille. Kukaan isäryhmään osallistuneista haastattelemistani isistä ei kokenut isäryhmästä olleen heille haittavaikutuksia. Eräs isä koki isäryhmän yhden vaikuttavista tekijöistä olleen sen tuoma hetken hengähdystauko lapsiperhearjelle.

En mä koe et olis mitää haittaa ollu. Päinvastoin. Ehkä siin elämäntilantees se oli just sellane pieni hengähdystauko ja hyvä syy antaa porukoille niiku lapset hetkeks aikaa et pääs tänne juomaa kakkukahvii ja keskustelemaa isyydestä ja sit jatku taas se arki.

Isäryhmän nähtiin antaneen myös voimavaroja ja toiveikkuutta jaksaa jatkaa eteenpäin haastavasta tilanteesta huolimatta. Yksi isä kertoi kirjoittaneensa isäryhmän ohjaajan sanat ylös ja käyttäneensä niitä myös isäryhmän jälkeen eri tilanteissa.

Ja se pitää muistaa, mitä oon nähny isän ja lapsen suhteessa ja mitä täälläkin ryhmässä korostettiin, että mä oikein kirjoin sen ylös ja oon käyttäny sitä monessa tilanteessa. Se meni näin: se mitä vaaditaan suuriin asioihin on aina ihmisyhteisöissä vähän. Ja jokainen pystyy vähään. Ja niistä tulee suuria asioita. Eli tota jos silloin sai nähdä lasta kerran kuussa kolme tuntia ni nyt saa nähdä paljon enemmän ja se on tosi suurta. Siinä tilanteessa ku ne (ryhmän vetäjät) näki, et nyt vaan vuoden kierto merkitsee paljon. Se lisäsi toiveikkuutta.

6.2.2 Informatiivinen tuki

Yksi sosiaalisen tuen muodoista on informatiivinen tuki. Haastattelemistani isistä kaikki kokivat isäryhmän tuoneen heille tietoa isyydestä sekä uusia näkökulmia isyyteen. Varsinkin ne isät, joilla oli vain yksi lapsi tai isäksi tulemisesta ei ollut vielä montaa vuotta aikaa, kokivat isäryhmän tuoneen heille uutta tietoa lapsen kehityksestä eri ikävaiheissa. Kaksi isistä kertoi kokeneensa, että isäryhmä

oli hyvä asia juuri siksi, että isyys oli heille vielä suhteellisen uutta. Toki myös useamman lapsen isät kertoivat saaneensa uutta tietoa isyydestä ja myös pystyneensä hyödyntämään tätä tietoa käytännössä. Tietoa koettiin saadun myös isän merkityksestä lapselle ja hänen kehitykselleen sekä uusia näkökulmia oli saatu ylisukupolvisesta isyydestä ja isyyden muutoksesta vuosikymmenten aikana. Isät kokivat sen olevan merkityksellistä, että isäryhmän vetäjät olivat ammattilaisia. Isäryhmän vetäjän ammatillisuus mainittiin lähes kaikissa haastatteluissa ja isien puheissa korostui arvostus ja luottamus isäryhmän vetäjien ammattitaitoa kohtaan. Ammattilaisten antama informatiivinen tuki nähtiin myös tulevaisuuteen katsovana sekä toiveikkuutta lisäävänä asiana. Yksi isä kertoi myös kokeneensa haastavan elämäntilanteensa ”latistaneen” hänen omaa tietoisuuttaan isyydestä.

Ja sitte niinkun miestyö ja te ammattilaiset ni onhan se asteikko aika levee, et sieltä tulee aina uutta, vaikka sanoin ki et heinäntekojärjellä nää asiat täytyy olla ymmärrettävissä, mitä vanhemmuus on? Mitä isä tarkoittaa lapselle? Niin sen lisäksi niinku tollasta professionaalista, tietoa joka on kyllä sisäsyntyisesti meissä, mutta monet epävarmuustekijät voi latistaa sitä tietoisuutta, että hyvin tuttua asiaa, mut ku se tulee ammattilaisen kehüksessä, niin se on niinkun hyvin toiveikasta tiedätkö. Te katsotte niinkun tulevaisuuteen. Että näillä eväillä teidän täytyy eteenpäin kulkea. Te täällä katsotte tulevaisuuteen ettekä taaksepäin niin se on niinkun mä uskon, että niille isille, minulle, niin sitte myöhemmin anto välineitä jäsentää, kun teemoittain mentiin.

Yksi isä kertoi etsineensä isäryhmässä tietoa siitä, mitä isä merkitsee erityisesti tyttölapselle ja kertoikin omassa perheessään olleen vain poikia. Isä kuvaa seuraavassa lainauksessa saamaansa informaatiota isän merkityksestä tyttärelle.

Ja tietenki se, että odotin varmaan vastausta siihen, että kun meit on vaan poikia lapsuudenperheessä, et mitä tarkoittaa tytölle isä. Ni kyl se kai on niin, että aivan varmasti se tarttee sen miehen mallin tai on turvallinen aikuinen ensiksi siellä psyykeessä, tietoisuus siitä koko ajan vaikei se olisi sosiaalista se isyys. On niinkun psyykinen yhteys. Ja tälle mä sain vahvan tuen sille ajatukselle, et kyllä se varmasti on jokaiselle joo. aikuisen malli, mutta jotenki erityisellä tavalla siihen.

Haastattelemistani isistä neljä kertoi pohtineensa isäryhmän myötä isän läsnäolon merkitystä lapsen elämässä. Yksi isä kertoi heränneensä ajatukseen siitä, kuinka tärkeä osa hän on lastensa elämää, vaikka sitä ei tulisi aina arjessa mietittyä. Toinen isä kertoi pohtineensa sitä, että vaikka tapaamisia olisi harvemmin, on isä läsnä lapsen elämässä niinäkin hetkinä, kun hän ei ole fyysisesti läsnä. Jo se, että tiedostaa isän olevan olemassa, on tärkeää lapselle. Yksi isistä kertoi osallistuvan isyyden olleen aiheista se, mikä oli jäänyt parhaiten hänen mieleensä. Tämä isä kuvasi monen ajattelevan niin, että äiti on se, joka huolehtii lapsesta, vaikka se ei aina näin olisikaan. Isä kuvasi aiemminkin ymmärtäneensä oman roolinsa tärkeänä arjen pyörittämisessä, mutta isäryhmässä ymmärtäneensä kuinka tärkeä hän on lapsilleen lasten näkökulmasta ja kuinka paljon lapset välittävät hänestä. Yksi isä kertoi oppineensa luottamaan siihen, että pelkkä läsnäolo on lapsille riittävää, eikä välittämistä tarvitse osoittaa materiaalilla tai rahalla.

Mun ei tartte sitä niiku kaipuuta ja sitä ikävää lapsille ostamalla asioita tai tällee näin... vaan olemalla läsnä sillon ku mä voin olla läsnä heidän kanssa, ni se on heille se kaikista tärkein. Olla läsnä ja kuunnella ja keskittyä vaan ja ainoastaan niihin lapsiin sillon. Tää yks henkilö (ryhmässä) teki reissuhommii ja sitte ku hän tuli kotiin ni sitte hän koki huonoa isyyttä ja osti sitten niiku sitä isyyttä materiaalilla mikä ei oo välttämäti hyvä, et se on parempi et sä vaan oot aidosti läsnä, kuin se että on tällänen materiaallinen isä.

Isäryhmässä keskusteltiin lasten kasvatuksesta sekä vanhemman tehtävästä asettaa lapselleen rajoja. Isät kertoivat saaneensa isäryhmässä vahvistusta sille, että olivat toimineet oikein lastensa kasvatuksessa sekä rajaamisessa, mutta myös sille, ettei ole olemassa vain yhtä oikeaa tapaa lasten kasvattamiseen. Tämä koettiin myös isiä voimaannuttavaksi tekijäksi. Isät saivat onnistumisen kokemuksia.

Joo ja sit no just se et.. no se oli ennestäänki tiedos.. et ei ole niiko yht oikeet kasvatustapaa tai tämmösiä, mut tua et tapoi on monii mut kuitenkin tavote o jokasel melkee sama siit huolimat vaik tyylis oli eri.

Haastattelemistani isistä useampi otti haastatteluissa esiin isän oikeudet Suomessa. Isät kokivat, ettei Suomessa isällä ja äidillä ole tasavertaisia oikeuksia. Isät kertoivat isäryhmässä saaneensa sekä tietoa isän oikeuksista, että isäryhmän vahvistaneen heitä pitämään kiinni heille kuuluvista

oikeuksista lapsiinsa nähden. Isän tasavertaiseen asemaan äiteihin nähden on kiinnitetty huomiota Suomessa, ja isän asema tasavertaisena vanhempana on parantunut. Yksi tähän vaikuttanut asia on ollut Lapsenhuoltolaki vuonna 1984, joka mahdollisti yksinhuoltajuuden myös avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten kohdalla. Sama lapsenhuoltolaki toi myös mahdollisuuden yhteishuoltajuuteen riippumatta kumman vanhemman luona lapsi asuu. (Isätoimikunta 1999, 43.)

Vaikka isän asema onkin vuosien mittaan parantunut, isien haastatteluissa ilmeni isien edelleen kokevan olevansa äiteihin nähden epätasavertaisessa asemassa puhuttaessa lapsen asumisesta vanhempien eron jälkeen. Eräs isä kertoi isäryhmän vahvistaneen hänen ajatustaan siitä, että lähivanhemmuus on hänelle asia, josta hän ei halua luopua. Isä kertoi hakeneensa lapsilleen myös edunvalvojan siltä varalta, että hän itse menehtyisi lasten ollessa alaikäisiä.

Kyl se siä vahvistu. Mä oon sitä sanonu sen jälkeen, et lähivanhemmuudesta en luovu enne ku on kaks metrii nokan pääl multa. Ja sitte oon tehny viä testamentin. Oon määränny testamentin kautta edunvalvojan muksuille. Jos mä kuolisn nyt ja lapset on viä alaikäset. Sillon kaikki mun omaisuus ja tää talo siirtyy minun eksä saa käyttöoikeuden niihin. Mä oon itte miettiny näitä ja siä isäryhmäs tuli enemmänki mietittyä näitä isän oikeuksia. Mä selviti, et lähivanhempni saa päättää mitä kouluu lapsi käy. Mä saa siirtää sen takas lähikouluun.

Isäryhmän koettiin myös muuttaneen sekä laajentaneen osallistujien käsityksiä isyydestä. Isäryhmässä käsiteltiin isyyden erilaisia rooleja ja isät peilasivatkin haastatteluissa näitä rooleja omaan elämäntilanteeseensa. Yksi isä kertoi isäryhmän jälkeen myös pohtineensa paljon sitä, miten hänen isyytensä näyttäytyy nykyisessä uusperhekuviossa.

Nää isyyden roolit jäi parhaite mielee. Elikkä on tietenki biologinen isä, sitten on niiku en nyt muista tarkalleen, mut semmonen niinkun henkinen isä, jos näin voi sanoo, et sä et välttämättä oo biologinen isä, mut sä oot kuitenkin se isähahmo, joka on siinä perheessä ja vaik ei oo mitää niiku suhteita ni sä voit olla jollekki niiku isä. na nää tämmösseet ni mä oon itseasias pohtinu aika paljo just sitä et mitenkä minä voin vaikuttaa nyt ku meil on uusioperhe, ni mitenkä mä voin siinä perheessä tuoda sen isän roolin sinne. Mä oon täs ny miettiny, kun on tää vaimon nuorimmainen, ni meil on semmonen isä-poika suhde syntyny tässä, mikä on iha älyttömän hienoo. Kaikest

eniten mä sanoisin, mitä se (isäryhmä) on tuonu, on just se niiku se ajattelumalli ja se just et minkälaisia isyyksiä on olemassa.

Huttunen (2001) on jakanut isyyden biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. Haastattelemiä isät kuvasivat myös hyvin moninaista isyyttä ja isien kuvauksista on löydettävissä Huttusen määritelmän mukaisia kuvauksia. Isät jakoivat haastatteluissa isyyden kahteen pääkategoriaan: biologiseen isyyteen ja henkiseen isyyteen. Lisäksi he kuvaavat omin sanoin useita eri rooleja, kuten "tuki ja turva", "kuuntelija", "rauhallisuuden työssija", "kaveri", "esikuva", "roolimalli", "miehen malli", "aikuisen malli", "turvallinen aikuinen", "lähivanhempi", "etävanhempi", "huoltaja", "vastuunkantaja", "rajojen asettaja", "kasvattaja", "sosiaalinen isä", "materiaalinen isä" sekä "yksinhuoltajaisä". Näistä huoltajan sekä etä- ja lähivanhemman voisi ajatella kuvaavan Huttusen (2001) tarkoittamaa juridista isyyttä. Isät kuvasivat myös heille ulkoapäin asetettuja isyyden rooleja muun muassa termeillä "syntipukki" sekä "hang around". Isän roolit nähtiin merkityksellisinä. Alla oleva lainaus yhden haastattelemiä isän kokemuksesta kuvastaa isien kokemusta isyyden moninaisuudesta. Haastattelemiä isä kertoi olleensa tilanteessa, jossa halusi teettää isyydestin lapsestaan, sillä epäili ettei lapsi olisi biologisesti hänen. Keskustelimme haastattelussa siitä, kuinka hän kokisi isyytensä muuttuneen, jos hän ei olisikaan ollut lapsensa biologinen isä.

-Miten sä aattelet et se (isyydesti) ois vaikuttanu sun isyyteen?

-Se ois romahtanu. Ois menny aivan rikki. Silti se ois minun laps. Mä oon kasvattanu sen.

Isät pohtivat haastatteluissa paljon myös isäryhmässä käsiteltyä ylisukupolvista isyyttä ja sitä kautta omaa isäsuhdettaan. Lisäksi yksi isä kertoi ylisukupolvisen isyyden saaneen hänet pohtimaan asiaa myös lapsensa äidin kautta ja kyenneensä näin paremmin ymmärtämään äidin käyttäytymistä nyt häntä kohtaan. Isä koki myös isäryhmän jälkeen oman roolinsa olevan se, joka katkaisee negatiivisen kierteen oman lapsensa kohdalla.

Mä en voi häntä (lapsen äitiä) pelastaa koskaan, hänen kohtalohan on sinetöity. Mut lapsihan kasvaa ja hänellä täytyy olla se isä siellä taustalla. -- Et jos (lapsen äidin) isä on lähteny sillon ku hän on ollu pieni ja sit (lapsen) äidin suhde miehiin on hyvin ristiriitainen. Ni se miesviha, ni sen täytyy olla myös tyttäreni ympärillä. Mut se, että mä oon hyvin tietoinen siitä, eikä mun täydy aktiivisesti sen eteen töitä, mutta

katkaista se kierre ja nähdä myös se, että se on hänen todellisuuttaan. Totta kai toi ryhmä pisti mut ajattelemaan miehen roolia ja jos mitä olisin isä, joka sanoisi nyt et mä en kestä teitä tai halua nähdä teitä ni toi ryhmä laitto pohtimaan sitä, et mitkä vauriot sitte tytölle (lapsen äidille aikoinaan) tuli siitä.

Myös toiset haastattelemani isät olivat pohtineet isäryhmässä ja sen jälkeen omaa isäsuhdettaan sekä sitä, mitä haluavat jatkossa antaa eteenpäin omille lapsilleen. Kokemuksia oli niin negatiivisia kuin positiivisiakin. Yksi isä kertoi haluavansa sekä viedä joitain asioita seuraavalle sukupolvelle että jättää joitain oman isänsä tekemiä asioita tekemättä omille lapsilleen. Oman vanhemman päihdekäyttö nähtiin esimerkiksi asiana, jota ei haluttu tuoda omien lasten elämään. Sen sijaan isän läsnäolo sekä isältä tarvittaessa saatu apu nähtiin asioina, joita haluttiin välittää myös omille lapsille. Yksi isistä pohti haastattelussa syvemmin Suomen historiaa ja sen vaikutusta isyyteen sekä sitä miten isäryhmän kaltaiset ammattilaisten vetämät ryhmät ja tutkittu tieto voisi muuttaa isyyden kulttuuria Suomessa.

Ja mennyt meissä ja meidän kulttuuri joka on patriarkaalinen ja meihin vaikuttaa pitkään, vaikka me ei ehkä reflektoida sitä niin tämmöset ryhmät on just tärkeitä, että ei niin että me torjuttais aktiivisesti sitä, vaan se historian tapa ei vaikuta enää niin, ku sodasta on niin kauan ja isättömyyden kirous on jatkunut holismin ja muun, et syliin ei oteta ja et se on sota joka meil on lähellä ja sieltä lähti tällänen isättömyyden kirous.. ja sitä monta kertaa jatku päihteiden ja etääntymisen perheistä ja yksinäisyyden vuoks. Ni tavallaan 80- luvun sukupolvi, 90- luvulla syntyneet ja sitä myöhemmin ei aktiivisesti mieti sitä enää. Se todistajayhteys on katkennu se silminnäkijätodistaja. Lähteet vaikenee, koska ei oo enää todistajia läsnä, mutta se että... Sirkus on poistunut näköpiiristä, mutta klovnit on jääny ilman sitä omaa kontekstia ja sitten ketä sen saa sen suunnan muutettua on ammattilaiset. Tulee vain tutkimuksen kautta tietoa. Ei niin, että kun ennenkin tehtiin näin.

Yksi isä kertoi suurimman vaikutuksen isäryhmässä olleen sillä, että isäryhmän avulla ja isäryhmästä saadun tiedon ja tuen avulla hän oli kyennyt muuttamaan omaa käytöstään. Isä kertoi lähteneensä isäryhmään siinä toivossa, että saisi apua äkkipikaisuuteensa ja koki sitä myös saaneensa. Isä kuvasi saaneensa ryhmässä tietoa isyydestä ja isäryhmän innoittaneen häntä etsimään tietoa myös itse.

Mä hain kirjastost sellase positiivinen kasvatus kirjan, ni mä oo sitä yrittäny ain sillo tällä lukee sillai et vähä hakee niiku sieltä... Tosiaa ku enne o varmaa ollu sellane et kuunnellu vaa sitä lähipiirii. Täl hetkel yrittää niinku itte työstää sitä omii ongelmii ja ku tietää misä o ongelmii ni yrittää niit työstää.

Isä kuvasi äkkipikaisuutensa vaikuttaneen vahvasti nuorempaan lapseensa ja isän hermostuneen hänelle aiemmin pienistäkin asioista. Isäryhmän, sekä isän lainaaman kirjan myötä isä kertoi alkaneensa kiinnittämään enemmän huomiota omaan käytökseensä sekä kuvasi seuraavasti havaitsemiaan vaikutuksia.

Mä en halunnu myöntää sitä. Mut ku sitä pidempää rupes miettii ni kyl se sit piti myöntää, et mul o se äkkipikaisuus... Ku enne hänel ei tarvinnu ol ku eripari sukat ni mä saatoi siit hermostuu. Nyt se o iha normaali ku hän tulee viikolopuks käymää... "sul o Robini tyyl" "no ku mul o toine sukka hukas.

Isä kertoi ennen isäryhmää keskustelleen lähes kaikista asioistaan vain vaimonsa kanssa. Isä kertoi vaimonsa kyllä havainneen isän haasteet ja ottaneen ne puheeksi, mutta vasta isäryhmän jälkeen isä koki pystyneensä muuttamaan omaa käytöstään.

Mut nyt o niiko sit pakko ollu ottaa ittees niskast kii. Et vaik toine mul kertoo et millai mu täytyy tehd, ni ei ne asiat muutu jos mä en itte tee sil asial mitää. Ni nyt o vast pikkuhiljaa alkaa tajuu et mun o oikeesti otettava itteeni niskast kii. Et ei kukaa tee sitä muutost jos mä en tee sitä itte.

Isäryhmässä jokaiselle isälle tehtiin oma materiaalikansio, jonne kerättiin kaikki isäryhmässä läpi käyty materiaali. Tämä kansio myös jaettiin isille isäryhmän päätyttyä. Haastatteluissani en kysynyt materiaalikansiosta mitään, mutta lähes jokainen haastatteleman isä mainitsi saaneensa kansion ja suurin osa palanneensa siihen isäryhmän jälkeen. Materiaalikansiosta koettiin saadun tietoa isyydestä sekä koettiin hyvänä asiana, että ryhmän materiaaleihin pystyi palaamaan vielä isäryhmän jälkeen.

Ja seku sanottii et saadaa sit loppuu se kansio mis nää kaikki o ni mää olinki sillai et hyvä, ku en mää kaikil kerroil päässy. Ja se oli se kansio sillai ku se saatii ni oli heti sillai et tää menee sit kotii säilytyksee, et ei tätä mihinkää roskii heitet. Et ku siält kuitenkin.. Et ku moniki asia o sillai et ko sen jättää niinko vähäks aikaa ja sit palaa siihe uudestaa ni sielt tuleeki erilaist asiaa.

6.3 Ryhmässä koettu vertaisuus

Kolmas isien haastatteluissa esiin tullut isäryhmän vaikuttavuuden muoto oli ryhmässä koettu vertaisuus. Vertaisuus tuli esiin jokaisessa haastattelussa ja se koettiin poikkeuksetta positiivisena. Isät kokivat erityisen positiivisena sen, että isäryhmässä kaikki osallistujat olivat sekä miehiä, isiä että lastensuojelun asiakasisiä. Vertaisuutta koettiin myös suhteessa ryhmän vetäjiin, jotka olivat osallistujien tavoin miehiä ja isiä. Vertaisuus näkyi jaettuina kokemuksina, vastavuoroisuutena, luottamuksena sekä tasa-arvoisuutena ryhmän jäsenten välillä.

6.3.1. Ammatilaisen ohjaama vertaisryhmä

Lastensuojelun avohuollon asiakasperheiden isille järjestetyn suljetun isäryhmän voidaan katsoa olevan ammatilaisen ohjaama vertaisryhmä. Tämän kaltaisessa vertaisryhmässä asiakkaille voidaan tarjota ammatilaisen apua ja tukea osana vertaisryhmän toimintaa. Ammatilaisen ohjaama vertaisryhmä poikkeaa niin kutsutuista itseohjautuvista vertaisryhmistä juuri ohjaajan aseman kautta. Hyötynä ammatilaisen ohjaamalle vertaisryhmälle voidaan nähdä se, että ulkopuolisen saattaa olla helpompi auttaa ja ohjata ryhmää työskentelemään annettujen tavoitteiden suuntaisesti. Ryhmän ohjaaminen edellyttää ohjaajalta osaamista käsiteltävästä aiheesta sekä ryhmän toiminnasta kyetäkseen ohjaamaan laadukkaasti ryhmäprosessia. Ohjaajan tehtävänä vertaisryhmässä on ulkoiset olosuhteet ja käytännön järjestelyt sekä ryhmän ohjaaminen niin, että ryhmä toteutuu kaikille turvallisesti ja ryhmän jäsenille tasapuolisesti. Myös ulkoisilla rakenteilla ja niiden pysyvyydellä voidaan nähdä olevan vaikutusta ryhmän toimintaan. Pysyvyys ja toistuvuus lisäävät tutkitusti turvallisuuden tunnetta ja jättävät tilaa ja voimavaroja itse työskentelylle. (Mykkänen- Hänninen & Kääriäinen, 2009. s. 36–37).

Haastateltavista isistä jokainen kertoi heidän nykyisten ja edeltävien lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden ja perhetyöntekijöiden olleen naisia. Haastatelluista isistä neljä toivoivat, että sosiaalipalvelujen työntekijöissä olisi enemmän miespuolisia työntekijöitä. Heidän kokemuksensa mukaan miespuoliselle työntekijälle olisi helpompi keskustella isyydestä. Kahdelle isälle lastensuojelun työntekijän sukupuolella ei ollut merkitystä, ja kaksi isää kertoivat tavanneensa miespuolista lastensuojelun sosiaaliohjaajaa ennen isäryhmään osallistumista.

Siin oli hyvä se et he oli miehii ja sit he oli itte isiä ni heil o kuitenkin se parempi näkemys. On se kuitenkin iha eri, jos o mies ja isä tai sit jos naine vetää tommost ryhmää. Kyl se o kuitenkin iha erillaine. Varmaa molemmat ois menny. Tuntu se sillai hyvält, ku niit o tosi vähä niit ryhmii mis o miehii vetäjin.

Mul ei oo henkilökohtasesti välii et onko se (työntekijä) naine vai mies. Mä pystyn kyllä puhuu iha kenelle vaan, mut mä luulen et monelle miehelle ehkä ketä siellä oli ni se jotenki, et kaikki oli miehiä ni kenel puhutaa siellä ni ehkä se ei ajatella sitä asiaa... ku siis monella miehellähä on semmone ajatusmaailma, et jos siin olis niiku ollu esimerkiks vetäjänä naine ni ei ajatella sitä isän roolista, vaan ajatellaan sitä asiaa niinko äitin roolista. Et niinko ei nyt voi sanoo, että siä niinko oltais oltu mitenkää äitejä vastaan taikka näin, mutta totta kai ehkä moni nainen, kun tulee josai kohtaa, tai on äiti ni voi ajatella sitä niinko omasta kantistaan, et ”eihä se asia nyt näin mee ” et jos joku mies sanoo jotaki. Sit jonku isän on ehkä helpompi samastuu siihen. Et siin mieles ehkä väitän et monellekki oli helpompi puhuu niist asioist. Ei tuu välttämät iha nii jyrkkää vastausta mitä kotona tulis.

Edeltävässä siteerauksessa haastateltava asettaa naistyöntekijän ja äidit samaan kategoriaan ajatellen, että naispuolinen sosiaalityöntekijä ajattelee asioita äidin näkökulmasta. Haastateltava myös vertaa naistyöntekijän kanssa keskustelua puolison kanssa keskusteluun toteamalla, että miestyöntekijän vastaus ei olisi välttämättä yhtä jyrkkä, mitä puolison vastaus voisi olla. Seuraavassa lainauksessa haastateltava pohtii miesvetäjien olleen hyvä asia juuri sosiaalialan naisvaltaisuuden vuoksi. Haastateltava tuo esiin naisten ja miesten väliset kommunikaatioerot sekä pitää tärkeänä miesvetäjien kokemustietoa tärkeämpänä kuin työntekijän ammatillista tietoa.

Mutta se on hyvä konteksti minusta, sillä naisia on aika paljon sosiaalityöntekijöinä, valtaosa. Kyl se niinku se kielipeli on erilainen siinä. Kyllä sukupuoli tekee sen jonku siihen kanssakäymiseen. Et ne sanat joita käytetään voi olla kokemukseen pohjautuvia, isän näkökulmasta. Ja tietenkä se, että tulee se, et käydään se historia läpi. Millaiset mallit on ollu isällä. Et kyl se on niinku vertaisuutta. Että se vertaisuus, on ne sitte miehiä tai naisia, mut se kokemus ei ylitä... siis kenenkään tieto maanpäällä ei ylitä hänen kokemustaan. Ja sit kohtuullisen samanikäisiä ihmisiä. Mun ikäisiä. Mä sanoisin näin, et siks se oli monelle myös yksilöntasolla vastaus omaan problematiikkaan ja omaan tilanteeseen, et ne kyl ne piti huolen siitä.

Haastattelemani isät kokivat lähes poikkeuksetta isäryhmän olleen tärkeä osoitus isille järjestetyistä palveluista ja heidän huomioimisestaan tasavertaisena vanhempana. Seuraavat isät ottivat myös puheeksi naisten ja miesten erilaiset ajattelu- ja kommunikointitavat ja viittasivat naisten ajattelumaailman olevan miehiä monimutkaisempaa.

Jos asioit aletaa ajattelee ain naiste logiikal ni siihe tulee todennäkösesti tosi paljo erinäköst sisältöö.

Sanotaa näi et mieste ajattelumalli o paljo suurempi ja yksinkertasempi. Ei asioit ajatella nii monimutkasesti.

Yksi haastateltavista isistä kuitenkin pohti, että naisvetäjä olisi saattanut rikastuttaa ryhmää ja toinen pohti, että hän voi puhua isyydestään myös naisten kanssa. Kaikki isät kertoivat kuitenkin kokeneensa, että miesvetäjä ymmärtää paremmin isien kokemuksia, sillä heillä on omakohtainen kokemus miehenä ja isänä olemisesta.

Nii mä luule, et mieste välil se ymmärrys on vähä ehkä selkeempää. En nyt tietenkää voi yleistää, et onha toki niit naisia, jotka ajattelee molempie kannalta ja näin.. mut helposti se vaa menee siihen, et mies ymmärtää miest paremmi ko nainen ymmärtää miestä, tietyis asiois.

Moni haastattelemani isä toi esiin myös sen, että isäryhmän vetäjillä oli omia lapsia ja he olivat myös itse isiä. Vertaisuutta ryhmän ohjaajiin siis koettiin myös vanhemmuuden ja isyyden kautta,

ei vain sukupuolen kautta. Yksi isistä koki vetäjien sukupuolen olleen jopa edellytyksenä luottamuksen syntymiselle isäryhmässä omien aiempien negatiivisten kokemusten johdosta.

Ois se (isäryhmä) ollu varmaa aiakalail erilaine. Siä olis varmaa tullu helpommi sanasota, erimielisyyttä. Kyl mulla näi pahasti sanottuna toisii sukupuolta olevii ihmisii luotto on menny.

6.3.2. Keskinäinen vertaisuus

Isät toivat haastatteluissa esiin kokeneensa vertaisuutta toisten isien kanssa lastensuojelun asiakkuuden sekä elämässään kokeneiden haasteiden kautta. Lastensuojelun asiakkuus koettiin monessa mielessä negatiivisena leimana, eikä siitä oltu välttämättä keskusteltu ennen isäryhmää muiden vanhempien kanssa. Isäryhmässä kaikki osallistuneet isät olivat lastensuojelun asiakkaita, minkä koettiin vähentävän vaikenemisen tarvetta näistä asioista.

Ei se aut jos mä tual sano, et kaikki o iha hyvi. Ja sit joku kysyy et no kui lapsi ei asu sul ja sit mä oo et nii no.. en mää osaa sano. Kyl siält paljo tuli niiko apuu et sillai just ku toine kertoo ni se oli sillai et en mä ookkaa ainoo kenel o hankalaa. Ni se oli sellane, et hetkone.. et ei mu tarvikkaa salail tätä. Se oli tosi sellane avoin. Ja ku kuunteli toist ni pysty itekki sillai ei munkaa tarvi salail mitää, et ei tuakaa.

Lastensuojelun asiakkuuden vuoksi koettua häpeää ja leimaa tuotiin esiin myös kahdessa muussa haastattelussa. Näistä toinen kertoi asiakkuuteen liittyvän häpeän vähentyneen isäryhmän kautta. Isä oli tehnyt isäryhmässä myös tärkeän havainnon siitä, ettei ulkoapäin ihmisestä osaa sanoa onko hänellä elämässään haasteita tai onko hänellä lastensuojelun asiakkuus.

No ehkä oli iha hauska ja semmone miellyttävä huommat et ei oo välttämät... Siis ku tual kadulla tallaat ni et sä ajattele et.. kaikilla jotka tulee vastaa ni voi näyttää et asiat olis hyvi tai ehkä oli iha hieno huommat et en oo yksin täällä. On niit muitaki kenel on asiat päi helvetti, tällee niinko hianosti sanottun. Et ei kaikilla oo se elämä nii ruusuilla tanssimista. Mut silti se oli ehkä semmone mikä jäi ittel niinko sillai hyvänä

mielee just et muitakin on kenellä on niiko paljon asioita mielenpäällä et ei tosiaankaan oo yksin näitte tilanteitte kanssa.

Yksi isistä kertoi kokeneensa isäryhmässä kaverillisuutta sekä vertaisuutta toisten isien kanssa ja kertoi kokeneensa keskustelemisen olleen helppoa ryhmässä, jossa myös muilla osallistujilla oli hänen kanssaan samankaltaisia aiempia kokemuksia elämässään.

Et siin vaihees ku mä kerroin jostai asiast, millee se on menny ni siin oli vähä ehkä sellast kaverillisuutta, et ”no joo tiedän miltä toi tuntuu ja se on ihan perseestä” tyylii tai tällee näin.. et siin oli helppo puhuu. et siin en kokenu semmosta.

Kuudesta haastattelemastani isästä viisi kuvasivat kokemaansa vertaisuutta nimenomaan läpikäymien vaikeiden kokemustensa kautta. Yksi isistä kuvasi samaistuneensa elämässään suuria haasteita kokeneisiin isiin ja kokeneensa sitä kautta olonsa ryhmässä turvallisiksi. Isä myös kertoi saaneensa toivoa siitä, että haasteista huolimatta elämä jatkuu.

Ja tavallaan myös elämässään epäonnistuneet isät. Minä varmasti.. mä samaistun niihin hyvin voimakkaasti. Että kuinka niinkun turvallista siinä oli, ne oli elämässään pettyneitä miehiä ne isät monesti. Mä samaistuin siihen, että syyllisinkin meistä voi saada anteeksi.

Yksi haastattelemistani isistä kertoi toivoneensa isäryhmän jälkeen, että isäryhmässä olisi ollut lastensa huostaanoton kokenut isä. Isä kuvasi olleensa huostaanottoprosessin aikana pyörremyrskyssä ja koki asioiden tapahtuvan liian nopeasti. Isä koki, että olisi selvinnyt huostaanottoprosessista paremmin, jos olisi jo isäryhmässä nähnyt, että siitäkin voi selvitä.

Niiku mä voin sanoo nyt tästä mun lasten huostaanottojutustani-- Vuos sitte tähä aikaa oli hirvee vääryyde tunne, mut ku asioita keskustelee ja asioita pyörittelee ni.. Jos olis semmone ollu esimerkiks siä isäryhmäs ni mul olis ollu heti joku niiku et okei, et tämmönenki voi tapahtuu ja tämmösii juttui kannattaa tehdä sillon ja niin pois päin. Et mä koin siinä kohtaa eniten sitä et asioita tapahtuu liian nopeesti ja että mä nostan vaan kädet pystyyn ja oon siin pyörremyrskyssä ja kohta se varmaan

toivottavasti laantuu ja joku kertoo mulleki jotain konkreettista, et miksi näin tapahtuu.

Sama isä kertoi myös, että haluaisi tulevaisuudessa itse päästä kertomaan toisille huostaanoton kokeneille isille omista kokemuksistaan sekä antaa neuvoja, kuinka tilanteessa tulisi toimia.

Ni lähtisinks mä nyt kertoo niist asioista? Hirveen palo olis tietenki kertoo, et maailma ei kaadu, et täytyy tehdä vaan, ajatella eteenpäin ja rakentaa niitä askeleita siihen päivään, kun lapset saapuu takasin kotiin.

Toisille annettua vertaistukea toi myös toinen isä haastatteluissaan esiin. Isä toi esiin kokeneensa sekä lastensa elämässä, että omassa avioerossaan vaikeita asioita ja jakaneensa niitä myös ryhmässä. Isä koki tämän auttaneen muita isäryhmään osallistuneita isiä.

Sai sitte ainaki muut kuulla mite voi olla. ei se aina oo nii varmaa mitä luullaa.

Isät kokivat samankaltaisuuksien ohella myös isäryhmässä olleen hyvin erityyppisiä osallistujia. Yksi isistä kertoi kokeneensa ryhmässä olleen sekä hiljaisia tyyppejä, että ”hölöttäviä” tyyppejä. Isät kuitenkin kokivat ryhmädynamiikan toimineen ryhmässä erilaisuudesta huolimatta.

Se oli vähä semmone niiku poikkileikkaus ihmisistä. Siel oli selkeet tyypit, oli ne hiljaset tyypit ja sit oli ne hölöttävät tyypit ja mä olin aina myöhässä ja et siin tuli sellanen mut se ryhmädynamiikka toimi, me oltii vähän ehkä hiljasii, mut sit ku me päästii alkuu ni sit tuli sitä tekstii ja keskusteluu, mikä oli hienoo ja osa sit jotka oli hiljasii ni ne sai olla hiljasii, et ei tarttenu tuottaa tekstii tai mitää. Se toimi kyllä.

No mä puhui vaa niil pakollisil puheevuoroil et en mää muute osallistunu keskusteluu. Et mää sit kuunteli enimmiksee mitä muil o kerrottavan.

Erilaisista persoonista huolimatta suurin osa haastattelemani isät kokivat ryhmässä luottamusta. Luottamuksesta keskusteltaessa isät jakaantuivat kahtia sen mukaan, oliko heidän luontaisesti helppo luottaa ihmisiin vai ei. Tästä huolimatta kaikki isät kokivat isäryhmässä luottamuksen syntyneen, ja useampi mainitsi ryhmän säännöissä sovitun, että ryhmän asioita ei saanut jakaa

ulkopuolisille. Yksi isistä kuitenkin kertoi, ettei jakanut ihan kaikkia henkilökohtaisia asioitaan isäryhmässä.

Kyl synty (luottamus) ja siä sovittii, et mitä seinän sisäl puhuttii ni se ei mee ulkopuolel. En mä iha kaikkii omii asioita, henkilökohtasii asioita, rupee puhumaa. Ja ko Suomi o pieni maa.

Yksi haastattelemistani isistä kuvasi isäryhmän olleen ensimmäinen kerta, jossa hän kykeni tässä kaupungissa olemaan oma itsensä. Isä kertoi olevansa ammatissa, jonka vuoksi hän ei ole aiemmin voinut keskustella avoimesti isäryhmässä jakamistaan asioista.

Kyllä minusta siellä uskalsi tiedätkö kertoo asioita ja hekin niinkun.. päihdetaustoja ja tälläisiä. Ja tuota aina varsinkin tässä työssä mitä mä teen ni monta kertaa joutuu kätkemään oman persoonan ja näin niin se oli kyllä avoin. Tässä kaupungissa oli sellanen hetki, että sai olla vain oma ittensä. Se oli sitä. Siellä sai olla oikeesti luottamuksen ilmapiirissä ja jotenkin...ammattilaiset niinku takaa sen tilanteen.

Haastattelemistani isistä kolme kuvasivat saaneensa isäryhmässä peilata omaa tilannettaan toisten isien kanssa, mikä antoi perspektiiviä heidän omaan tilanteeseensa. Kaksi isää kertoi saaneensa siitä itselleen toivoa ja sen auttaneen näkemään omassa tilanteessaan hyvää ja auttaneen olemaan tyytyväinen niihin asioihin, joissa heillä itsellään ei ollut haasteita. Yksi isä kuvasi olleensa isäryhmässä kuultujen tarinoiden jälkeen tyytyväinen esimerkiksi siihen, että hänen omat lapsensa ovat terveitä.

Osa pääsee vähä helpommalla, osa vähä vaikeemmalla. Ittel on ainaki vähä vaikeemman kaavan kautta ja sitte oli isä, jolla oli kehitysvammanen lapsi ja siin oli omat haasteet. Täytyy ol tyytyväine, et omat lapset on terveet. Vaik lasten syntymät on aika vaikeita ollu.

Toinen isä vertasi isäryhmää aiemmin käymäänsä yksilöterapiaan ja totesi saaneensa isäryhmästä uusia asioita, joita terapiassa ei voida tavoittaa. Isä kuvasi saaneensa jäseneltyä omaa todellisuuttaan toisten isien kautta ja saaneensa tästä voimaa itselleen.

Tälläisiä miehiä, isiä, jotka puhuu herkistä aiheista ni kylhän se niinku hyvin terapeutin tiedätkö ja ku sä tavallaan toinen on peili, josta palaa asioita sinuun ja kattoo mitkä löytää sussa tarttumapintaa. Tavallaan se on vertaisuutta ja se antaa ku siin on koko asteikon leveydeltä elämäntilanteita läsnä ja teemoittain mitä ammattilaiset vie. Ni sä pystyt suhteuttamaan sun oman tarinasi, että kyllä tässä sittenkin on paljon mahdollisuuksia ja hyvää. Koska yksilöterapia ei tuo sitä vertaisuutta ja sitä niinku.. toki sen peilin.. mutta on niin kun samassa elämäntilanteessa olevia ja eri ikäisiä lapsia. Ni sä saat niinku jäsenneilyä oman todellisuutesi uudelleen siinä ryhmässä.

Isät kuvasivat vertaistuellisuutta paitsi sitä kautta, miten se oli vaikuttanut heidän isyyteensä, mutta myös vertaistuen vaikutusta heidän sitoutumiseensa isäryhmään. Yksi isistä kertoi ystäväystyneensä yhden isäryhmään osallistuneen isän kanssa sekä heidän tukeneen toinen toisiaan ryhmään saapumisessa. Isä kuvasi myös, että hänen sitoutumisensa ryhmään kertoi hänelle itselleen, että hän koki hyötynensä isäryhmästä.

Mun mielestä mä kävin jokasessa tapaamisessa. Se kertoo mulle jo paljon et mä halusin mennä sinne, et tän kaverin kaa ku me ystäväystyttiin ni jos hän ei ollu siä ajoissa ni mä laittoi sil viestii ja jos mä en ollu siä ajoissa ni se laitto mul viestii ni mä ain oli sillee, et ei mun o pakko mennä tonne. Et mä tykkäsin kyl käydä siinä.

Myös muut isät kuvasivat sitoutuneensa isäryhmässä käymiseen hyvin. Yksi isistä mainitsi myöhästyneensä isäryhmästä vain kerran, sillä oli samana päivänä käräjäoikeuden istunnossa. Myös toinen isä kertoi käyneensä mielellään kaikissa isäryhmän tapaamisissa. Yksi isä kertoi, ettei päässyt osallistumaan töidensä vuoksi jokaisella kerralla ja tämän harmittaneen häntä. Isä kuvasi lisäksi, ettei hänellä ollut kertaakaan sellainen olo, ettei olisi halunnut lähteä töistä isäryhmään.

Se oli semmone ryhmä et siält saa sitä niisanotusti vertaistukee. Et iha mielellää, sillo ko ne sitä kysy et lähdettekö uudestaa ni mä oli heti et kyllä! Et ei ollu kertaakaa semmone et ko se ryhmä oli et nyt mä joudu lähtee töist sen takii et nyt mul o se isäryhmä. vaa se oli niiko hyvä ja sit sai ittel niiko rauhottumise aikaa ja sit se jäi viä illaks pyörii päähä se ryhmä et niit kävi sit viä uudestaa läpitte.

6.3.3. Ystäviä isäryhmästä

Ystävyys nousi puheenaiheeksi lähes kaikissa haastatteluissani. Haastattelemistani isistä neljä kertoi löytäneensä isäryhmästä itselleen kaverin tai ainakin suosittelisi isäryhmää muille isille siitä syystä, että isäryhmästä on mahdollista löytää itselleen ystävän toisesta isästä. *Kyllä sinne kannattaa mennä ja kyl siitä saa irti. Ja sit sieltä voi saada hyvii ystäviä.*

Yksi isistä kertoi saaneensa toisesta isästä ja hänen puolisostaan itselleen ystäväpariskunnan. Isä kertoi tavanneensa useita kertoja kyseistä isää isäryhmän ulkopuolella.

Siel oli yks tyyppi, jonka kaa mä bondasin aika hyvin ja sit me ruvettii keskustelemaan ja sit hän tuliki tota vaimonsa tai naisystävänsä kans meille käymään ja et meille tuli sit sellane pieni ystäväperhe tai semmone.

Myös kolmas isä kuvasi isäryhmän vaikuttaneen hänen tilanteeseensa siten, että hän sai isäryhmän kautta tutustua uusiin ihmisiin ja löysi itselleen ystäviä. Isä kuvasi monen isän kokevan yksinäisyyttä ja kavereiden jäävän syystä tai toisesta pois elämästä.

Sanotaa näi, et ei se annakkaa jos ei ota. Et et sä voi saadakkaa, jos et yritäkkää. Et jollet mitää muuta saa ni saa ainaki vähä semmost niiko seuraa ja voi jopa ystävyystyy jonku kans siä. Et pystyn väittää melkei et tosi monel isäl o semmone ongelma et sit tiettyjen tilanteiden takia vähä jää kaverit unholaa ja sit ehkä niit kavereit ei välttämät ole, et oot aika yksin. Koen sillai et kannattaa lähtee iha senki takii et siä voi tutustuu iha uusiinki ihmisii.

Ystävyystyminen ei kuitenkaan kaikkien isien kohdalla onnistunut tai ystävyysuhteet saattoivat myös katketa isäryhmän jälkeen. Yksi isistä kertoi joutuneensa vaihtamaan puhelinnumeroaan isäryhmän jälkeen ja toisaalta kokeneensa, että olisi hyvä aloittaa elämä uudelleen.

Poliisi takavarikoitti mun puhelimen ja sit mut piti kuitenkin saada kiinni ni sit mä päädyin ostamaan uuden kännykän ja liittymän ittelleni. Sit se vanha numero vaan jäi ja mä totesin, et ehkä tää on hyvä asia alottaa vaa elämä uudelleen. Ja sitte tota hän jäi, et kyl mä oon hänt nähny sillon tällön kaupas ja tälle näin, mut ei enää ei pidet nii semmost tiivist mitä oli sillon.

Kaksi haastattelemistani isistä kertoivat toivoneensa saavansa isäryhmästä itselleen ystävän, mutta tämä toive ei heidän kohdallaan toteutunut. Toinen isä kertoi harmikseen unohtaneensa vaihtaa numeroita toisen osallistujan kanssa ja toivoi tapaavansa hänet vielä uudelleen isäryhmässä. Toinen isistä kertoi, että kaveri olisi ollut kiva löytää ryhmästä, mutta sitä ei tällä kertaa löytynyt. Isäryhmä saattoi siis kaikista positiivista vaikutuksistaan huolimatta joillekin isille pettymyksiä, jos toivottua ystävää ei ryhmästä löytynytäkään.

Ei oo. Siin kävi sellane huono et unohdettii vaihtaa numeroit. Mut sama isä on sit, et jos ryhmä alkaa uudestaa ni sama isä on menos uudestaa ja mä oo kansi iha itekki et jos se vaa tulee.

Nii olis se iha kiva ollu saad ehkä jotai semmost isäkaveriaki.

7 ISÄRYHMÄSTÄ SAADUN TUNNUSTUKSEN, TUEN JA VERTAISUUDEN VAIKUTUKSET ISYYTEEN JA PERHEEN KOKONAISTILANTEESEEN

Tutkielmani tavoitteena oli tarkastella, miten lastensuojelun avohuollon järjestämään isäryhmään osallistuneet isät kokivat isäryhmän vaikuttaneen heidän isyyteensä sekä perheensä kokonaistilanteeseen. Tutkielman aineistonkeruumenetelmänä hyödynnettiin puolistrukturoitua teemahaastattelumenetelmää. Tutkielman aineisto koostuu kuudesta isäryhmiin 2020 tai 2021 osallistuneen isän haastattelusta. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Aineiston analyysissa käytettiin sisällönanalyysia. Lisäksi aineiston analyysissä hyödynnettiin sisällönanalyysin tulosten viijaamia teoreettisia käsitteitä, jolloin analyysi sai myös diskursiivisia piirteitä.

Isäryhmään osallistuneiden isien kokemukset ryhmän vaikuttavuudesta vaihtelivat toisistaan paljon. Kokemus on hyvin henkilökohtainen asia, joten on luonnollista, että myös tulokset sen suhteen vaihtelevat. Kaikki isät kokivat kuitenkin hyötyneensä isäryhmästä ja kaikki isät kokivat sen myös vaikuttaneen heidän isyyteensä. Vaikutuksia heidän perheensä kokonaistilanteeseen tunnistettiin vähemmän. Kuitenkin osa vaikutuksista, jotka isät tunnistivat vaikuttaneen heidän isyyteensä, voidaan nähdä vaikuttavan myös koko perheen hyvinvointiin. Tällaisia asioita ovat mm. isän jaksamisen paraneminen ja isän äkkipikaisuuden vähentyminen. Kukaan isistä ei kokenut isäryhmästä olleen heille haittaa, mutta yksi isistä koki pettymyksen tunteita, sillä ei löytänyt isäryhmästä ystävää. Isäryhmä oli kaikille isille ensimmäinen kerta, kun he osallistuivat tai heille tarjottiin isäryhmää sosiaali- tai perhepalveluissa.

Isät kokivat tulleen isäryhmän myötä tunnustetuiksi isinä ja kokivat isäryhmän myötä järjestelmän arvostavan heitä tasavertaisina vanhempina. Lisäksi isät kuvasivat saaneensa isäryhmästä sosiaalista tukea, joka jakaantui tulosluvuissa erikseen emotionaaliseen ja informatiiviseen tukeen. Isät myös kertoivat saaneensa ryhmässä vertaistukea ja uusia ystäviä. Isien isäryhmästä saama tunnustus, sosiaalinen tuki ja vertaisuus ovat kokemuksellisen vaikuttavuuden elementtejä, joiden avulla isät pystyivät muuttamaan omaa ajatusmaailmaansa sekä muuttamaan toimintatapojaan. Isäryhmän myötä tunnustetuksi tuleminen, sosiaalinen tuki ja vertaisuus lisäsivät myös isien jaksamista ja toiveikkuutta tulevaisuuden suhteen sekä heidän sosiaaliset suhteensa lisääntyivät. Nämä tulokset ovat hyvin pitkälti linjassa aiempien tutkimusten kanssa. Isille järjestettyjä vertaistukiryhmiä koskevien tutkimusten tuloksissa korostuvat kuitenkin vertaisryhmien voimaannuttava vaikutus, sosiaalisten suhteiden lisääntyminen sekä ryhmistä saatu

informatiivinen tuki. (Lalayants ym. 2015; Wells ym. 2021; Scott & Archibald 2021; Thomson-Salo ym. 2017; Eronen & Ylinen 2019; Aho 2010; Ruokonen 2021.) Suomessa ja jopa kansainvälisesti isien vertaistukiryhmiä koskevaa tutkimusta on kuitenkin vasta vähänlaisesti.

Lisäsi itseluottamusta

Haastattelemani isät kokivat ryhmään kutsumisen kunnioituksen ja arvostuksen osoituksena sekä kokivat tullessa tunnustetuiksi isinä. Myös Scott & Archibald (2021, 270–271) ovat saaneet tutkimustuloksissaan samankaltaisia tuloksia ja kuvasivat isien kokeneen isäryhmän myötä itsensä tärkeäksi osaksi perhettään. Nähdyksi, välitetyksi ja osallistetuksi tulemisen kokemus sai heidät tuntemaan itsensä tärkeäksi. Isät kuvasivat pohtineensa omaa hyvinvointiaan vasta, kun sitä oli heiltä erikseen ryhmässä kysytty. Isät kokivat tullessa kuulluksi ja heidän tuentarpeensa otetun huomioon. (emt.; ks. myös Eronen & Ylinen 2019,4.)

Siinä missä Scott & Archibald (2021, 270–271) kuvasivat pohtineensa omaa hyvinvointiaan vasta, kun sitä heiltä kysyttiin, myös useimmat haastattelemani isät kokivat isäryhmän olleen ensimmäinen kerta, kun heidän isyyttään tuettiin sosiaalipalveluissa sekä kuvasivat kokeneensa tullessa aiemmin kohdatuksi toisvertaisina vanhempina äiteihin nähden. Isien on todettu kokevan saavansa vähemmän tukea sosiaalipalveluista kuin äidit. (Baum 2017, 421.) Toisaalta isien on havaittu vastaavan vähemmän sellaisiin kysymyksiin, jotka on osoitettu kummallekin vanhemmalle ja tästä syystä Katajisto kollegoineen (2020, 29–31.) ovatkin ehdottaneet, että isälle tulisi esittää henkilökohtaisesti kysymyksiä sekä sanoittaa hänen mielipiteensä olevan tärkeä. Tutkielmani tuloksissa on nähtävissä se, ettei isät ole kokeneet saaneensa aiemmin tukea sosiaalipalveluissa lastensuojelun asiakkuudesta ja avohuollon tukitoimista huolimatta.

Haastatteluissa toistui isien kokemus siitä, että isäryhmässä heidän isyyttään arvostettiin ja heidät nähtiin isinä, eikä heidän elämässään olleiden haasteiden, kuten päihdeongelman kautta. Arvostuksen kokemus lisäsi isien itseluottamusta sekä luottamusta omaan vanhemmuuteensa. Samankaltaisia tutkimustuloksia olivat saaneet myös Wells kollegoineen (2021, 849–850), jotka raportoivat isien kokeneen isäryhmän vaikuttaneen positiivisesti heidän itseluottamukseensa sekä kokemukseensa tasavertaisesta vanhemmuudesta. Wellsin tutkimuksessa isät olivat lisäksi kokeneet isäryhmän vaikuttaneen positiivisesti heidän suhteeseensa oman puolisonsa kanssa (emt.)

Muutti ajatusmaailmaa

Haastatteleman isät kuvasivat myös kyyneensä isäryhmästä saamansa tunnustuksen, tuen ja vertaisuuden avulla muuttamaan omaa ajatusmaailmaansa. Isät kuvasivat saaneensa informaatiota lapsuudesta sekä vanhemmuudesta isäryhmässä. Isät kokivat merkittäväksi asiaksi sen, että isäryhmän vetäjät olivat ammattilaisia. Informatiivinen tuki tuli esiin myös useissa muissa tutkimuksissa. Thomson-Salo (2017, 294–298) kuvasi isien saaneen vertaisryhmässä informatiivista tukea ja kokeneet hyötyneensä siitä. Lisäksi Ruokosen (2021) Pro Gradu- tutkielmassa todetaan vanhempien saaneen vertaistukiryhmästä tietoa ja vinkkejä oman lapsensa kanssa toimimiseen sekä kyyneen soveltamaan ryhmästä saamaansa tietoa oppiakseen uutta ja tehdäkseen arkeensa muutoksia. Ruokosen tutkielman tulokset ovat linjassa omien tutkielmani tulosten kanssa. Ruokonen ei tutkielmassaan kuitenkaan erottele äitien ja isien vastauksia toisistaan. Myös Lalayants ym. (2015, 315) tutkimustuloksissa todetaan isien saaneen isäryhmästä tietoa lastensuojelun järjestelmistä sekä kokemusperäistä tietoa siitä, kuinka selvittää oman lapsensa kanssa haastavissa tilanteissa. Oman tutkielmani tuloksissa nousee esiin myös isäryhmän auttaneen vanhempia haastavissa elämäntilanteissa. Lalayantsin tutkimustuloksista poiketen kuitenkin tässä tutkielmassa haastatteleman isät kuvasivat heidän omien elämäntilanteidensa haasteellisuutta, kun taas Lalayants kuvasi isäryhmän auttaneen isiä lasten kasvatukseen liittyvissä haasteissa (emt.)

Haastatteleman isät kuvasivat isäryhmän muuttaneen heidän ajatusmaailmaansa isyyden merkityksestä lapselle ja hänen kehitykselleen, isien erilaisista rooleista sekä ylisukupolvisesta isyydestä (ks. Lalayants ym. 2015, 320; Eronen & Ylinen 2019, 4). Haastatteleman isät kertoivat pohtineensa isäryhmässä sitä, mitä haluaisi itse siirtää tai jättää siirtämättä omasta lapsuudestaan omille lapsilleen. Isät kuvasivat myös isäryhmän laajentaneen heidän isäkäsitystään ja tuoneen uusia ajatuksia siitä, kuinka he voivat olla isiä esimerkiksi puolisonsa lapsille tai omille sijaishuollossa asuville lapsilleen. Myös Lalayants ym. (2015, 320) tutkimustuloksissa vertaisryhmätoiminnan nähtiin voivan muuttaa asenteita sekä saamaan vanhempia panostamaan sekä omaan, että lastensa hyvinvointiin aiempaa enemmän.

Haastatteleman isät kertoivat isäryhmän myös lisänneen tietoa lastensuojelun prosesseista sekä vähentäneen lastensuojeluun liittyvää häpeää ja ennakkoluuloja. Myös Ruokosen (2021) tutkielman tuloksista ilmenee vanhempien oppineen vertaisryhmässä lastensuojelun erilaisista prosesseista ja pystyneensä keskustelemaan näistä asioista ryhmässä avoimesti. Haastatteleman isät kertoivat myös pystyneensä isäryhmässä keskustelemaan avoimesti lastensuojelun asiakkuuteen liittyvistä asioista ja tämän nähtiin vähentävän vaikenemisen kulttuuria. Isät tekivät

myös havainnon siitä, ettei lastensuojelun asiakkuus näy ihmisestä ulospäin. Isät kokivat myös tärkeäksi kokemuksen siitä, etteivät he ole haasteidensa kanssa yksin. Yksi isistä kertoi myös isäryhmän olleen ensimmäinen paikka, jossa hän pystyi avoimesti puhumaan asioistaan ja olemaan oma itsensä. Isä työskenteli ammatissa, jonka vuoksi koki joutuvansa muualla ylläpitämään tietynlaista roolia. Myös muissa tutkimuksissa vertaisryhmätoiminta on nähty vapauttavana kokemuksena ja avoimen keskustelun poistaneen lastensuojelun asiakkuuteen liittyvää syyllisyyttä ja häpeää. (Lalayants ym. 2015, 315; Eronen & Ylinen 2019, 93).

Toisaalta toisten ihmisten tarinat heidän kohtaamistaan haasteista auttoi osaa isäryhmään osallistuneista myös näkemään positiiviset asiat omassa elämässään ja auttoi heitä olemaan tyytyväisiä niihin asioihin, joissa heillä ei ollut samankaltaisia haasteita. Myös Ruokosen (2021) tuloksissa tulee esiin vanhempien kokeneen hyötyvänsä siitä, että saivat ryhmässä peilata omaa elämäänsä muiden kokemusten kanssa.

Haastattelemani isät kuvasivat oppineensa lisäksi vertaistukiryhmästä saamansa informatiivisen tuen avulla, miten tärkeää isän läsnäolo on lapsille ja pyrkineensä ryhmän jälkeen luottamaan siihen, että läsnäolo on heille riittävää ja tärkeämpää, kuin esimerkiksi tavaroiden ostaminen.

Muutti toimintatapoja

Haastattelemani isät kuvasivat kyenneensä isäryhmästään saaman tuen avulla muuttamaan toimintatapojaan. Isät saivat vahvistusta lastensa kasvatukseen liittyvissä asioissa. Isät kuvasivat haastatteluissa konkreettisia asioita, kuten rajojen asettamista lapsille, lasten päivärytmiin sekä läsnäolon merkitykseen liittyen. Samankaltaisia tuloksia on saanut myös Lalayants ym. (2015, 315), jonka tutkimustuloksissa todetaan isien saaneensa isäryhmästä tietoa ja keinoja selvitä arjessa.

Yksi haastattelemani isä kertoi ymmärtäneensä isäryhmässä oman jaksamisensa ja hyvinvointinsa tärkeyden ja merkityksen lasten näkökulmasta ja ryhmän jälkeen pyytäneen enemmän apua lasten kanssa, jotta olisi itse jaksavampi vanhempi. Isä kuvasi ennen ryhmää ajatelleensa, että hänen tulisi jaksaa itse. Isä kertoi myös isäryhmän jälkeen alkaneen keskustella omasta jaksamisestaan muiden kanssa ennen kuin uupuu täysin. Haastattelemistani isistä vain yksi nosti esiin avun pyytämisen ja omien voimavarojensa huomioimisen lisääntyneen. Kuitenkin muissa tutkimuksissa tämä nousi esiin huomattavasti useammin. Esimerkiksi Eronen ja Ylinen (2019,4) kuvasivat vanhempien oppineen vanhemmille suunnatussa vertaisryhmässä omien rajojensa ja tarpeidensa tunnistamista.

Katajisto kollegoineen (2020, 22) kuitenkin toteaa, että miehen avuntarve saatetaan usein tunnistaa vasta liian myöhään. Tähän voivat vaikuttaa yleiset asenteet ja kulttuuri, jossa miehen ajatellaan olevan vahva ja pärjäävä. Miehet saattavat jäädä haasteidensa kanssa yksin ja apua tarjotaan liian myöhään ongelmien jo kehittyessä vakavaksi. Miehillä todetaan voivan olla painetta olla arvostamatta omaa hyvinvointiaan. Isien mielenterveyden ongelmat saavat jäädä näin ollen tunnistamatta tarpeeksi aikaisessa vaiheessa. Katajisto ym. (2021,27) esittää lisäksi, että äidin hyvinvointiin tullaan kiinnittäneeksi palvelujärjestelmässä enemmän huomiota. Isien kuormittumista ja avun hakemisen kynnystä voi lisäksi lisätä se, jos perheen toinen vanhempi tai lapsi eivät voi hyvin.

Haastattelemani isät kuvasivat saaneensa isäryhmässä tietoa isän oikeuksista sekä isäryhmän vahvistaneen heitä pitämään oikeuksistaan kiinni. Samoilla linjoilla on myös monet muut tutkimukset, jotka osoittavat isien voimaantuneen tässä suhteessa vertaistukiryhmissä. Lalayants ym. (2015) tutkimustuloksissa ilmenee isien oppineen pitämään paremmin puoliaan ja kiinni omista oikeuksistaan sekä vaatimaan lastensa oikeuksia liittyen lastensuojelun prosesseihin. Tutkimustuloksissa ilmenee myös isien rohkaistuneen esittämään kysymyksiä koskien itseensä ja lapsiinsa kohdistuvia lastensuojelutoimia. Myös (Wells ym. 2021, 849–850) toteaa vertaisryhmän rohkaisseen isiä tuomaan esiin omia mielipiteitään.

Omat tutkimustulokseni sekä Ruokosen (2021) tulokset viittaavat siihen, että vertaisryhmän avulla vanhemmat voivat oppia oman aggressionsa hallintaa ja muokata omaa käyttäytymistään. Kokemustiedon jakamisen voidaan näin ollen nähdä tiedon lisääntymisen ohella antavan mahdollisuuden oppia muilta uusilta asioita ja keinoja selviytyä haastavista tilanteista. Yksi haastattelemistani isistä kertoi lähteneensä isäryhmään siinä toivossa, että saisi sieltä apua äkkipikaisuuteensa. Isä kuvasi isäryhmän avulla pystyneensä muuttamaan omaa käyttäytymistään suhteessa lapseensa, eikä nykyään enää hermostu lapselleen niin helposti, kuin ennen isäryhmää. Isäryhmä oli myös saanut hänet etsimään isyydestä lisätietoa ja lukemaan isyydestä kertovaa kirjallisuutta.

Lisäsi jaksamista ja toiveikkuutta

Isille järjestetyn vertaistukiryhmän voidaan omien sekä muiden tutkimustulosten valossa todeta lisäävän isien jaksamista sekä toiveikkuutta. Useampi haastattelemani isä kertoivat heidän elämäntilanteensa olleen erityisen haastava isäryhmän aikana ja isäryhmän antaneen heille

mahdollisuuden pysähtymiseen ja hengähtämiseen. Tämän nähtiin vaikuttaneen positiivisesti heidän jaksamiseensa kotona. Isäryhmän koettiin lisäävän myös heidän toiveikkuuttaan tulevaisuuden suhteen sekä saaneen tukea kestää lapsestaan erossa olemista sekä tukea olla tekemättä vahingollisia asioita haastavassa elämäntilanteessa.

Omia tutkimustuloksiani vahvistaa useampi muu tutkimus, jonka tuloksissa toistuu sama toiveikkuuden lisääntyminen. Esimerkiksi Ruokosen (2021) tutkielman tuloksissa vanhemmat kuvasivat saaneensa toisten vanhempien kertomista kokemuksista toivoa siihen, että vaikeistakin tilanteista voi selviytyä ja ryhmä oli lisännyt vanhempien jaksamista. Myös (Thomson-Salo ym. 2017, 294–298) kuvasivat vanhempien tunteneen olonsa paremmaksi ja vähemmän stressaantuneeksi saadessaan jakaa tuntemuksiaan isäryhmässä. Isäryhmällä nähtiin olevan vahva terapeuttinen ja voimaannuttava vaikutus isiin. Tutkimuksessa myös yksi isä oli kertonut kokeneensa isäryhmässä ensimmäistä kertaa olevansa isä ja isäryhmän antaneen hänelle toivoa. Toivon lisääntyminen mainittiin myös Lalayants ym. (2015, 316) tutkimustuloksissa. Isät olivat alkaneet ryhmän myötä uskoa itseensä ja saaneen rohkaisua sekä nähneen ”valoa tunnelin päässä”. Isäryhmää kuvattiin myös turvasatamana. Myös (Scott & Archibald 2021, 271) raportoivat toivon lisääntymistä isäryhmän myötä. Jaksamisen lisääntyminen sekä toivon käsite näkyi useissa edellä mainituissa tutkimustuloksissa ja tuli esiin myös monen isän kuvaamana omissa haastatteluissani.

Lisäsi sosiaalisia suhteita

Sosiaalisten suhteiden lisääntyminen voidaan nähdä vertaistukiryhmän hyötynä niin omien tutkimustulosteni valossa, kuin muidenkin kuvaamana (ks. esim. Ruokonen 2021; Lalayants ym. 2015, 321; Thomson-Salo ym. 2017, 294–298; Scott & Archibald 2021, 271). Haastattelemani isät kuvasivat isäryhmän lisänneen heidän sosiaalisia suhteitaan ja heidän saaneen isäryhmästä ystäviä sekä jopa ystäväpariskunnan. Isäryhmän koettiin voivan siten vähentää isien yksinäisyyttä. Myös Ruokonen (2021, 21) toteaa tutkielmansa tuloksissa, että vuorovaikutus ja yhteys vertaisryhmässä voivat mahdollistaa vertaistuen jatkumisen myös ryhmän jälkeen.

Omiäni sekä Ruokosen (2021) tutkimustulosten lisäksi niin Wells kollegoineen (2021, 849–850), Lalayants ym. (2015, 321), Thomson-Salo ym. (2017, 294–298) sekä Scott & Archibald (2021, 271) raportoivat vertaisryhmätoiminnan vähentävän yksinäisyyden tunnetta ja vertaisryhmä nähdään paikkana, jossa voi löytää ystäviä. Mutta miten käy yksinäisyyden tunteelle, jos isäryhmästä ei löydykään isän kaipaavaa isäkaveria? Tuottaako isäryhmä tällöin uuden hylkäämisen tai ulkopuolisuuden kokemuksen isälle? Haastattelemistani isistä kaikki eivät isäryhmästä ystävää

löytänyt ja isistä kaksi kertoivat, etteivät saaneet ystävää ryhmästä. Toinen näistä isistä oli unohtanut vaihtaa numeroita ryhmässä ja toinen ei ystävää tällä kertaa isäryhmästä löytänyt.

Katajisto ym. (2020, 21) toteaa miesten ja naisten sosiaalisissa suhteissa olevan eroja ja miesten keskinäisten suhteiden olevan usein muodollisempia sekä sisältävän vähemmän henkilökohtaisten asioiden jakamista ja heikkouden näyttämistä. Haastavissa elämäntilanteissa miesten tukiverkkojen on nähty toimivan naisia heikommin. Tämä näkyy myös isänä olemisen ja isäksi tulemisen kaltaisissa muutostilanteissa. Sosiaalisten suhteiden ja tukiverkon puutteellisuus voikin muodostua isille ongelmalliseksi. Isän lähipiirin miehille isyys voi myös olla vieras teema. Tästä syystä isille järjestetyt vertaistukiryhmät ovat erityisen tarpeellisia. Isät voidaan nähdä haluttomina puhua asioistaan. Omani ja muiden tutkimukset kuitenkin todistavat, ettei näin ole. Tälle tulee vain järjestää otolliset olosuhteet.

8 POHDINTA

Lukemistani tutkimuksista koskien isiä sosiaalipalveluissa ei juuri välittynyt positiivista kuvaa isien kohtaamisesta tai sosiaalipalvelujen kyvystä ottaa huomioon miesten erityistarpeet. Tässä tutkielmassa haastattelemani isät kokivat hyötynensä huomattavasti lastensuojelun isäryhmästä. Isät kertoivat kokeneensa tulleen isäryhmän myötä tunnustetuiksi isinä, saaneensa sosiaalista tukea sekä kokeneensa ryhmässä vertaisuutta. Kokemansa tunnustuksen, tuen ja vertaisuuden avulla isät pystyivät muuttamaan omaa ajatusmaailmaansa ja toimintatapojaan sekä tunnustus, tuki ja vertaisuus lisäsi isien jaksamista ja toiveikkuutta tulevaisuuden suhteen sekä heidän sosiaaliset suhteensa lisääntyivät

Oma roolini lastensuojelun (naispuolisena) sosiaalityöntekijänä sai minut usein tätä tutkielmaa kirjoittaessani pohtimaan voivatko tutkimustulokset pitää paikkaansa. Minun tuli kirjoittaessani tietoisesti pohtia sitä, että kirjoitan haastattelemani isien kokemuksesta, eikä sillä ole juurikaan tekemistä omien kokemusteni kanssa. Silti mieleeni heräsi kysymyksiä siitä, miksi isät kokivat, ettei heitä ole sosiaalipalveluissa tuettu? Useat haastattelemani isät kertoivat heillä käyneen lastensuojelun tehostettu perhetyö tai muu lastensuojelun avohuollon tukitoimi useiden vuosien ajan. Nämä tukitoimet ovat varta vasten tarkoitettu tukemaan vanhempien vanhemmuutta, siis myös isyyttä. Kuitenkin myös nämä isät kokivat, ettei heille ole koskaan puhuttu isyydestä tai heidän saaneen siihen tukea. Tämä saikin minut pohtimaan sitä, etteivätkö isät tunnista isyyspuheeksi puhetta koskien yleisesti vanhemmuutta. Jos naispuolinen sosiaalityöntekijä tai esimerkiksi perhetyöntekijä puhuu isälle vanhemmuudesta, mieltävätkö isät tämän isyyspuheeksi tai isyyden tukemiseksi? Pohdin, millä tavoin haastattelemani isien kanssa työskennelleet ammattilaiset kuvaisivat tekemäänsä isätyötä. Ajattelen, että he kertoisivat tukeneensa myös isiä.

Tutkielman luotettavuuteen liittyvää pohdintaa

Pohdin tutkielmaani kirjoittaessa myös paljon tutkielmani luotettavuutta. Tutkielmani tarkoituksena ei ole yrittää yleistää kaikkien lastensuojelun isien kokemuksia isätyöstä tai sosiaalipalvelujen asiakkuudesta, vaan tutkielmani pyrkii tuomaan esiin kuuden isäryhmään osallistuneen isän henkilökohtaisia kokemuksia isäryhmän vaikuttavuudesta. Katson, että tässä mittakaavassa tutkielmani on luotettava. Toinen luotettavuuteen vaikuttava näkökulma on kuitenkin oma roolini lastensuojelun sosiaalityöntekijänä. Tämä rooli oli kaikilla isillä tiedossa

osallistuessaan tutkielman haastatteluihin. Isille kerrottiin haastattelujen olevan erillisiä lastensuojeluprosesseista sekä täysin luottamuksellisia. Suurin osa isistä myös mainitsi ääneen, ettei heitä roolini lastensuojelussa haitannut. Kaikki isät kokivat iloa siitä, että saivat olla avuksi opinnoissani. Toivon, että haastattelut olivat tältä osin myös voimaannuttava kokemus isille. Roolimme oli ikään kuin toisinpäin heidän tarjotessaan apua minulle.

Kolmas luotettavuuteen liittyvä näkökulma liittyy ihmisen kokemuksen tutkimiseen sekä haastattelujen ajankohtaan. Ymmärrän ja tiedostan, etten pääse tällä tutkielmalla käsiksi isien kokemukseen sillä hetkellä, kun he ovat isäryhmään osallistuneet. Tämä tutkielma kuvaa enemmän isien kokemuksia isäryhmästä siinä määrin, mitä he siitä muistivat ja miten he kokivat isäryhmän vaikuttaneen heidän isyyteensä siihen saakka. Osa haastattelemistani isistä kertoivat haastatteluhetkellä, että eivät tietoisesti palanneet isäryhmästä saamaansa materiaaliin ennen haastattelua, sillä halusivat kertoa minulle mitä heille aidosti jäi käteen isäryhmästä. Pidin tästä ajatuksesta ja uskon tämän lisäävän tutkimuksen luotettavuutta. Yksi isä kertoi myös etsineensä ennen haastattelua tätä materiaalia kertaamisen toivossa, mutta ei sitä enää löytänyt. Tuloksia on myös melko paljon, sillä jokaisen isän kokemus on henkilökohtainen ja voi erota toisen kokemuksesta merkittävästikin.

Lopuksi

Olen erittäin kiitollinen kaikille isille, jotka uskaltautuivat haastateltavikseni ja halusivat auttaa tämän tutkielman tekemisessä. Uskon myös oppineeni tästä projektista itse paljon. Huomasin jopa välillä liikuttuneeni isien haastatteluja kuunnellessani ja niitä kirjoittaessani. Olen myös tämän projektin aikana havainnut pohtivani eri tavalla tekemääni työtä isien parissa. Uskon ja toivon, että isätyöstä ääneen puhuminen auttaa myös isien paremmassa kohtaamisessa sosiaalipalveluissa.

Etsiessäni isyydestä ja isien tukemisesta kirjoitettuja tutkimuksia oli nopeasti selvää, ettei sitä ole tutkittu kovinkaan paljoa Suomessa tai edes kansainvälisesti. Toivon, että isyyttä koskeva tutkimus lisääntyisi tulevana vuosina. Kirjoitin ensimmäistä kertaa isyyden tukemisesta tehdessäni kandidaatin tutkielmaa vuonna 2019 ja 2020. Jo tässä ajassa huomaan, että isyystutkimusta on tehty kiihtyvällä tahdilla ja aihe herättää kasvavaa kiinnostusta. Uusia tutkimuksia oli näiden vuosien välissä syntynyt niin Suomessa, kuin kansainvälisestikin.

Isäryhmien osalta toivon, että isät lähtisivät rohkeasti heille järjestettyyn toimintaan, sillä tämäkin tutkielma, kuten aiemminkin tehdyt, osoittavat heidän siitä hyötyvän. Haastattelemani isät toivat

jatkoa varten kehitysehdotukseksi muun muassa sen, että ryhmän tulisi olla ilta-aikaan monen isän ollessa töissä. Uskon, että isäryhmien lisääntyessä myös useampi isä uskaltaisi mukaan ryhmätoimintaan. Tutkimusten valossa uskallan väittää tutkimani lastensuojelun avohuollon isäryhmän olevan edistysellinen lastensuojelun tukitoimi ja edustavan siten tällä paikkakunnalla tehtävää hyvää isätyötä.

LÄHTEET

- Aho, A. (2010) Isän suru lapsen kuoleman jälkeen -tuki-interventio ja sen arviointi. Tampere University Press.
- Autonen-Vaaraniemi, L. (2009) Eronneiden miesten kodit ja kotikäytännöt. Tampere: Tampere University Press.
- Baum, N. (2017) Gender-sensitive Intervention to Improve Work with Fathers in Child Welfare Services." *Child & family social work* 22.1, 419–427.
- Brandon, M, Philip, G. & John Clifton, J. (2019) Men as Fathers in Child Protection. *Australian social work* 72.4, 447–460.
- Cheetham, J., Fuller, R., Mclvor, G. & Petch, A. (1992) *Evaluating Social Work Effectiveness*. Buckingham: Open University Press.
- Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. (2007) *Tutkijan arkipäivän etiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Forsberg, H. (1994) *Yksi ja monta perhettä: tutkimus sosiaalityöntekijöiden perhetulkinnoista sosiaalitoimistotyössä*. Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Diana J., Sherry Brummel, and Priscilla Martens. *Fatherhood in the Child Welfare System: Evaluation of a Pilot Project to Improve Father Involvement*. *Journal of public child welfare* 3.3 (2009): 213–234.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fisher, D., Khashu, M., Adama, E., Feeley, N., Gartfield, C., Craig, F., Ireland, J., Koliouli, F., Lindberg, B., Nordgaard, B., Provenzi, L., Thomson-Salo, F., Van Teijlingen, E. (2018) *Fathers in Neonatal Units: Improving Infant Health by Supporting the Baby-Father Bond and Mother-Father Coparenting*. *Journal of neonatal nursing: JNN* 24.6, 306–312.
- Fingeld-Connett, D. (2005) *Clarification of Social Support*. *Journal of Nursing Scholarship* 37.1 4–9.
- Govindaswamy, P., Laing, S., Waters, D., Walker, K., Spence, K., Badawi, N., Nair, J. (2020) *Fathers' Needs in a Surgical Neonatal Intensive Care Unit: Assuring the Other Parent*.
- Gřundělová, B. & Stanková, Z. (2018) *The Shadow Fathers in Social Work with Families: Barriers to Whole-Family Working*. *The British journal of social work* 49.7, 1913–1931.
- Hirvonen, O. (2020) *Johdanto- tunnustuksen filosofia ja politiikka*. Teoksessa Hirvonen, Onni, and Raisa Foster. *Tunnustuksen filosofia ja politiikka: Hegelistä nykypäivään*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 9-22.

- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Heikkinen, A., Levamo, P., Parviainen, M. & Savolainen A. (toim.) (2007) Näe minut – kuule minua. Kokemuksia ryhmistä. Soccan ja Heikki Warisinstituutin julkaisusarja nro 11. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 5.8.2022.
http://www.socca.fi/files/91/Nae_minut_kuule_minua_kokemuksia_ryhmista.pdf.
- Huttunen, J. (2001). Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyväri, S. & Nylund, M. (2010) Yhteisöllisiä Työmenetelmiä Syrjäytymisen Voittamisessa. Syrjäytymistä Vastaan Sosiaali- Ja Terveysalalla.
- Isätoimikunnan mietintö. (1999:1) Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Isyyslaki (11/2015) Finlex: ajantasainen lainsäädäntö [verkkodokumentti]. Viitattu 23.8.2022.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2015/20150011>
- Jokinen, A., Juhila, K. and Suoninen, E. Kategoriat, kulttuuri & moraalit: johdatus kategorianalyysiin. Tampere: Vastapaino, 2012. Print.
- Jokinen, A. Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Saresma, T, Rossi, L-M, Juvonen, T (toim.) Käsikirja sukupuoleen. Vastapaino Tampere 2010. s. 128-139.
- Julkunen, R. Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit. Tampere Vastapaino, 2010. s. 25-75.
- Juhila, K, Jokinen, A, Suoninen, E (2012) Kategorianalyysin teesit. Teoksessa Jokinen, Arja, Kirsi Juhila, and Eero Suoninen. Kategoriat, kulttuuri & moraalit : johdatus kategorianalyysiin. Tampere: Vastapaino, 45-8.
- Juhila, K. (2012) Poikkeavan kategorian jäsenyyden tuottaminen ja vastustaminen. Teoksessa Jokinen, Arja, Kirsi Juhila, and Eero Suoninen. Kategoriat, kulttuuri & moraalit : johdatus kategorianalyysiin. Tampere: Vastapaino, 175-225.
- Jämsä, J. (2010) Tarpeeton ja avuton isä. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 112–121.
- Kalliomaa, S. 2010. Voiko tunteista selvitä hengissä? Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 98-111.
- Katajisto, K; Laitinen, A; Leppeläinen H. & Pitkänen, I. 2020. Isätyökirja. Suomen Setlementtiliitto ry. & Miessakit ry. Isän näköinen- hanke. Vaasa: Grano Oy.
<https://www.xn--isnkinen-w2ac1t.fi/wpcontent/uploads/2020/01/Is%C3%A4ty%C3%B6kirja.pdf>.
- Kettunen, P. (2012) Sosiaalipalveluiden vaikuttavuuden arviointi. Teoksessa Sakari Hänninen & Maijaliisa Junnila (toim.) Vaikuttavatko politiikkatoimet? Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 146–150.

- Kivipelto, M. & Saikkonen, P. (2013). "Tiedon tuotanto ja vaikuttavuustieto sosiaalityössä". *Yhteiskuntapolitiikka* 78 (2013):3, 313-321 [verkkoaineisto]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201310216780>. Viitattu 5.1.2022.
- Kivipelto, M. & Karjalainen, P. (2012) Aikuissosiaalityön vaikuttavuuden arvioinnista. Teoksessa Hänninen, S. & Junnila, M. (toim.) *Vaikuttavatko politiikkatoimet? Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos*, 151–158.
- Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S-K. (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Viitattu 23.8.2022.
- Koskinen, H. (2020) Tunnustusteorian uusimmat suuntaukset. Teoksessa Hirvonen, O., & Foster, R. *Tunnustuksen filosofia ja politiikka: Hegelistä nykypäivään*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 153-168.
- Kuula, A. (2006) *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Lalayants, M., Baier, M., Benedict, A. & Mera, D. (2015) Peer Support Groups for Child Welfare-Involved Families." *Journal of family social work* 18.5, 305–326.
- Levamo, P. (2007) Omaa elämää etsimässä Tutkimus ryhmämuotoisen sosiaalityön mahdollisuuksista tukea nuorten itsenäistymistä. Teoksessa Heikkinen, A., Levamo P., Parviainen, M. & Savolainen, A. (toim.) *Näe minut – kuule minua. Kokemuksia ryhmistä. Soccan ja Heikki Warisinstituutin julkaisusarja nro 11*. Helsinki: Yliopistopaino, 69-157. Viitattu 23.8.2022. http://www.socca.fi/files/91/Nae_minut_kuule_minua_kokemuksia_ryhmista.pdf.
- Lumijärvi, I. (1999) *Tasapainotetun mittariston malli ja kunta-alan tuloksellisuusarviointi*. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Lundqvist, P., Hellström Westas, L., & Hallström, H. (2007) From Distance Toward Proximity: Fathers Lived Experience of Caring for Their Preterm Infants. *Journal of pediatric nursing* 22.6, 490–497.
- Mansikkamäki, S- T. (2014) Äitiys lapsen sijaishuollon aikana: Vertaistukiryhmä selviytymisen tukena. Pro Gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto / Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44784/URN:NBN:fi:juu201412013403.pdf;sequence=1>.
- Matela, K. (2012) Sukupuoli- ja ikäsensitiivisyys ensi- ja turvakodin sosiaalityössä. Teoksessa Strömberg-Jakka, M. & Karttunen, T. (toim.) *Sosiaalityön haasteet. Tukea ammattilaisten arkeen*. Jyväskylä: PS-kustannus, 74–102.
- Matthies, A-L., Svenlin, A-R., Turtiainen, K. & Alho, S. (2021) *Aikuissosiaalityö : tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus.

- Maxwell, N., Scourfield, J., Holland, S., Featherstone, B. & Lee, J. (2012a) The Benefits and Challenges of Training Child Protection Social Workers in Father Engagement." Child abuse review (Chichester, England: 1992) 21.4, 299–310.
- Maxwell, N., Scourfield, J., Holland, S., Featherstone, B. & Lee, J. (2012b) Engaging Fathers in Child Welfare Services: a Narrative Review of Recent Research Evidence. Child & family social work 17.2, 160–169.
- Miessakit ry. verkkosivut. <https://www.miessakit.fi/>. Viitattu 23.8.2022.
- Moisio, S. (2017) Ymmärrystä Yleisöistä Sekä Taiteen Ja Kulttuurin Vaikuttavuudesta: Kokemus Yleisötutkimuksen Kohteeksi. Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja, 155–161. Viitattu 22.8.2022.
- Mikkonen, I. & Saarinen, A. (2018) Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tietosanoma.
- Kääriäinen, A., & Mykkänen-Hänninen, R. (2009). Vertaistuki ja vapaaehtoistyö eronneiden tukemisessa. (Neuvo-projektin julkaisu). Lastensuojelun keskusliitto.
- Mykkänen, J. & Aalto, I. Isyyden ihanteet Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset - Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu 34. Helsinki 2010. Viitattu 7.1.2022.
- Niemi, P. (2020) Tunnustussuhdeteoria sosiaalityössä. Teoksessa Hirvonen, Onni, and Raisa Foster. Tunnustuksen filosofia ja politiikka: Hegelistä nykypäivään. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 271-287.
- Nyqvist, L. (2006) Miesten kriisikeskuksen loppuarviointi. Teoksessa Sanasta miestä. Kokemuksia miesten kriisityöstä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 36, 86-171.
- Paasio, P. (2003) Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaalialalla. Stakesin työpapereita 3/2003. Helsinki: Stakes.
- Pietilä-Hella, R. (2010) Tuntemattomista vertaistuttaviksi: esikoisäitien ja -isien perhevalmennusprosessi Espoon uudentyöppisessä perhevalmennuskokeilussa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Philip, G., Clifton, J. & Brandon, M. (2019) The Trouble With Fathers: The Impact of Time and Gendered-Thinking on Working Relationships Between Fathers and Social Workers in Child Protection Practice in England. Journal of family issues, 2288–2309.
- Pohjola, A., Kemppainen, T. & Väyrynen, S. (toim.) (2012a) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pohjola, A., Kemppainen, T., & Väyrynen, S. (2012b) Vaikuttavuus on monta. Teoksessa Mirja Satka & Anneli Pohjola & Marketta Rajavaara (toim.) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 347–352.
- Rajavaara, M. (1992) Tavallisesta perheestä tapaukseksi. Sosiaalitoimiston asiakastyö arvioinnin kohteena. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

- Rajavaara, M. (2006) Yhteiskuntaan vaikuttava Kela. Katsaus vaikuttavuuden käsitteisiin ja arviointiin. Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia 69. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Ruokonen, M. (2021) Vertaistoiminnan merkitystä paikantamassa lastensuojelun avohuollossa – vanhempien kokemuksia vertaistuesta. Pro Gradu tutkielma. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202102053924>
- Räsänen, J. Tietotekniikkaan pohjautuva asiakastiedon käyttö sosiaalipäivystyksessä: etnometodologinen puheen ja vuorovaikutuksen tutkimus. Tampere University Press, 2014.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. (2010) Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS-kustannus, 189–199.
- Saikkonen, P. & Kivipelto, M. (2012) Tiedontuotannon mahdollisuudet sosiaalipalveluissa. *Janus* 20 (3), 286–294.
- Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. (2003) Vaikuttamisen vaihtuvat tulkinat. Teoksessa Pohjola, A, Kemppainen, T. & Sanna Väyrynen (toim.) Sosiaalityön vaikuttavuus. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 7–29.
- Scott, Z., & Archibald, S-J. (2021) A Service Evaluation of the Fathers’ Peer Support Group on a Neonatal Intensive Care Unit (NICU). *Journal of neonatal nursing* : JNN 27.4, 269–272.
- Sinkkonen, J. (1998) Yhdessä isän kanssa. Juva: WSOY.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Vedung, E. (2004) Public Policy and Program Evaluation. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Voikukia.fi. Toiminnan periaatteet ja vertaistukiryhmämalli. Julkaisu Kasper – Kasvatus- ja perheneuvonta ry:n ylläpitämiltä Internet- sivustoilta [verkkodokumentti]. Viitattu 5.8.2022. <https://www.voikukia.fi/voikukia/>.
- Vuorela, T. (1997) Arvioinnin tilaajan opas. Helsinki: Valtiovarainministeriö.
Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S-K. (toim) https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Viitattu 15.6.2021.
- Wells, M B., Kerstis, B. & Andersson, E. (2021) Impacted Family Equality, Self-confidence and Loneliness: a Cross-sectional Study of First-time and Multi-time Fathers’ Satisfaction with Prenatal and Postnatal Father Groups in Sweden. *Scandinavian journal of caring sciences* 35.3, 844–852.

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelun runko

Taustatiedot

- Oma ikäsi?
- Milloin olit ryhmässä?
- Minkä ikäisiä lapset olivat silloin, entä nyt?
- Keitä perheeseesi kuului silloin, entä nyt?
- Oma ja lasten asuintilanne ryhmän aikana, entä nyt?
- Lasten tapaamiset ryhmän aikana, entä nyt?

Tavoite ja odotukset isäryhmälle

- Mistä kuulit isäryhmästä?
- Miksi päätit osallistua?
- Odotukset ryhmälle?
- Henkilökohtaiset tavoitteet ja muutostarpeet?
- Mikä mietitytti ennen osallistumista?

Kokemus isäryhmästä ja työskentelyn tarkastelu

- Omakohtainen kokemus isäryhmästä (mitä tehtiin, milloin tavattiin, mistä asioista keskusteltiin?)
- Kokemus muista ryhmään osallistuneista ja keskinäisestä vuorovaikutuksesta?
- Miten luottamus syntyi ryhmässä?
- Millaista oma toimintasi oli ryhmässä? Entä muiden?
- Millaisia olivat ryhmän vetäjät ja millaista heidän työskentelynsä?
- Mitä olisit toivonut vetäjien tekevän toisin?
- Kokemus vain miehille suunnatusta ryhmästä ja miesvetäjistä?
- Tyytyväisyytesi ryhmään?
- Ryhmän merkitys itsellesi?
- Mikä jäi erityisesti mieleen?
- Mitkä aiheet olivat sinulle vaikeimpia ryhmän aikana?
- Mitä olet lähtenyt työstämään eteenpäin?
- Oletko tavannut muita ryhmään osallistuneita isä ryhmän päättymisen jälkeen?

Kokemus vaikuttavuudesta tai muutoksesta

- Mitä tavoitteita sinulla oli ryhmälle?
- Vastasiko ryhmä toiveisiisi ja odotuksiisi?
- Saitko jotakin ryhmästä, jota et osannut odottaa?
- Mihin asioihin sait apua ja tukea?
- Minkä asian toivoit isyydessäsi muuttuvan? Muuttuiko?
- Minkä toivoit parisuhteessasi muuttuvan? Muuttuiko?
- Minkä toivoit perheen kokonaistilanteessa muuttuvan? Muuttuiko?
- Millaisia asioita työskentely on tuonut elämääsi?
- Oliko ryhmästä jotakin haittaa?
- Tuleeko mieleen vielä jotain muita asioita/muutoksia tilanteessasi

Nykytilanne ja tulevaisuus

- Perhetilanne ryhmän jälkeen?
- Lastensuojelun asiakkuus ja tukitoimet ryhmän jälkeen?
- Mitä tulisi vielä muuttua, että perhetilanne tai oma isyys muuttuisi paremmaksi?
- Mikä pitäisi muuttua, jotta lastensuojelun asiakkuus päättyisi?
- Millainen tilanne olisi ilman isäryhmää?
- Mitä ajattelet vastaavasta toiminnasta tästä eteenpäin?
- Osallistuisitko tähän tai vastaavaan ryhmään uudelleen?
- Vertaa isäryhmää muihin saamiisi tai tarjottuihin lastensuojelun tukitoimiin

Lastensuojelun asiakkuus

- Kokemukset lastensuojelun työskentelystä ja tarjotuista/ saaduista tukitoimista
- Kokemus isänä olemisesta lastensuojelun asiakkaana

Liite 2: Tiedote tutkimuksesta

Tutkimus – Isien kokemuksia isäryhmän vaikuttavuudesta

Kutsun teidät osallistumaan tutkimukseen, jossa tutkitaan lastensuojelun avohuollon isäryhmään osallistuneiden isien kokemuksia isäryhmän vaikuttavuudesta. Olemme saaneet yhteystietonne Porin perusturvalta. Perekdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää tutkimukseen liittyviä kysymyksiä, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää isäryhmään osallistuneiden isien kokemuksia isäryhmän vaikutuksista heidän isyyteensä ja perheensä kokonaistilanteeseen.

Tutkimuksen kulku

Tutkimus aloitetaan kevään 2022 aikana. Tutkimuksen aikana haastattelen kaikki halukkaat isäryhmään osallistuneet isät ja tutkimus sisältää yhden haastattelukerran. Haastattelu voidaan järjestää kotonanne tai muussa toivomassanne paikassa. Haastattelun ajankohta sovitaan kanssanne erikseen.

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit

Tutkimuksessa käytettäviin menetelmiin ei liity riskejä eikä tutkimuksesta aiheudu haittaa siihen osallistuville.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen sekä yksityisyyden suoja

Tutkimusta varten tallennan omaan käyttöön nauhoitetun haastattelumateriaalin. Teistä kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti tietosuojalain edellyttämällä tavalla. Tutkimuksen tietosuojailmoitus toimitetaan teille henkilökohtaisesti haastattelun yhteydessä. Teitä koskeva

tieto ei ole ulkopuolisten nähtävissä ja tuhoataan tutkimuksen valmistuttua. Työskentelen itse lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijänä. Tutkimukseen osallistuminen ei tästä huolimatta vaikuta lastensuojelun prosesseihin eikä haastattelussanne kertomia asioita välitetä lastensuojelun tietoon, vaan kaikki haastattelussa kertomanne asiat ovat täysin luottamuksellisia ja niitä käsitellään nimettömästi.

Tutkimuksesta laaditaan kirjallinen raportti (pro gradu -tutkielma), joka on luettavissa Tampereen yliopiston tutkimusarkistossa. Tutkittavien henkilöllisyys ja antama tieto suojataan siten, ettei teitä ja antamianne tietoja pysty tunnistamaan raportista.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voitte keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mahdollinen keskeyttäminen ei estä siihen asti kerättyjen tietojen käyttämistä tutkimuksessa edelleen. Voitte kuitenkin halutessanne estää antamienne tietojen käyttämisen tutkimuksessa.

Lisätiedot

Tutkimukseen liittyviin kysymyksiin vastaa Tuuli Varhelahti.

Tutkijan yhteystiedot

Tuuli Varhelahti

tuuli.varhelahti@tuni.fi

Sosiaalityön tutkinto-ohjelma, Tampereen yliopisto

Liite 3: Suostumus tutkimukseen

ISIEN KOKEMUKSIA ISÄRYHMÄN VAIKUTTAVUUDESTA

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tieteelliseen tutkimukseen, ja olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa tutkimuksesta ja mahdollisuuden esittää siitä tutkijoille kysymyksiä.

Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus keskeyttää osallistumiseni tai peruuttaa suostumukseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti.

Paikka ____ . ____ .20 _____

Paikka ____ . ____ .20 _____

Suostun osallistumaan tutkimukseen:

Suostumuksen vastaanottaja:

Henkilön allekirjoitus

Tutkijan allekirjoitus

Nimenselvennys

Nimenselvennys

TAULUKOT

Taulukko 1: Esimerkki aineiston analyysistä

Lainaus aineistosta	Alateema	Pääteema
<p><i>"Joo mä en tiä onko tämmösii (ryhmiä isille) edes järjestetty enne... Et tää oli iha sillee uus tuttavuus, ylipäättää mikää tämmöne niiko mieste ryhmä."</i></p> <p><i>"Suomen pitäis ol tasa-arvonen maa, mut ei oo. Siä (isäryhmässä) sitte enemmänki puhuttii (isyydestä). Saatii kertoo omii kokemuksii."</i></p> <p><i>"Kyllä siitä (isäryhmästä) tuli arvostettu olo. Ymmärtää, et kyl mä olen aina isä."</i></p> <p><i>"No tietenki se, että siinä samalla ku kutsutaan ni alleviivataan et sä olet muuten se isä ja sehän on muuten vahva viesti. Mut jo pelkästään kutsu sinne ni jotenkin: näemme sinut isänä ja älä heitä hantuukia kehään."</i></p>	<p>Isyyden tunnustus järjestelmätasolla</p> <p>Kokemus arvostuksesta</p>	<p>Tunnustettu isyys</p>
<p><i>"Kyl siält paljo tuli niiko apuu et sillai just ku toine kertoo ni se oli sillai et en mä oookaa ainoo kenel o hankalaa."</i></p> <p><i>Siis ku tual kadulla tallaat ni et sä ajattele et.. kaikilla jotka tulee vastaa ni voi näyttää et asiat olis hyvi tai ehkä oli iha hieno huommat et en oo yksin täällä."</i></p> <p><i>Koen sillai et kannattaa lähtee iha senki takii et siä voi tutustuu iha uusiinki ihmisii."</i></p> <p><i>"Kyllä sinne kannattaa mennä ja kyl siitä saa irti. Ja sit sieltä voi saada hyvii ystäviä."</i></p>	<p>Vertaisuus ryhmän jäsenten välillä</p> <p>Ystäviä isäryhmästä</p>	<p>Ryhmässä koettu vertaisuus</p>

"Se sattui myöskin vaikeaan kohtaan se ryhmä, mutta se oli välttämätön. Se kuljetti mua tänne ja jotenki maadotti hetkeks tähän enemmän ja se oli terapeutista ja se antoi konkreettisia välineitä. ja niihen miesten suulla niinku rohkaistuin. Siel ei yhtään niinku arvotettu ketään."

Emotionaalinen tuki

"Siä pääsee ainaki, jos halua miettii vaik eroaikana, ni saa muuta mietittävää ku sitä eroasiaa. Ainaki minuu ittee autto paljo. Mä sai miettii jotai muuta asiaa, ku se oli just kaike pahin aika meille. Se autto ainaki ittee siin eroaikana pysyy kasassa."

Sosiaalinen tuki

"Joo ja sit no just se et.. no se oli ennestäänki tiedos.. et ei ole niiko yht oikeet kasvatustapaa tai tämmösii, mut tua et tapoi on monii mut kuitenkin tavote o jokasel melkee sama siit huolimat vaik tyyli olis eri."

Informatiivinen tuki

"Kaikest eniten mä sanoisin, mitä se (isäryhmä) on tuonu, on just se niiku se ajattelumalli ja se just et minkälaisia isyyksiä on olemassa."